

**PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA
PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE**

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZA MENADŽMENT
U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
OPATJIA, HRVATSKA

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZA MENADŽMENT
U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
OPATIJA, HRVATSKA

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE

Naručitelj: Turistička zajednica Zadarske županije

**Izvršitelj: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu,
Sveučilište u Rijeci**

Istraživački tim:

prof. dr. sc. Christian Stipanović – voditelj projekta

prof. dr. sc. Josipa Forjan

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Grofelnik

izv. prof. dr. sc. Nataša Moreti

dr. sc. Ema Petaković Ikica

dr. sc. Vedran Zubović

Fotografije: Turistička zajednica Zadarske županije

Prosinač, 2025.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. ANALIZA STANJA TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE	6
1.1. POPIS TURISTIČKIH PROIZVODA I USLUGA	8
1.2. ANALIZA RESURSNE OSNOVE	16
1.3. ANALIZA JAVNE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE	17
1.4. ANALIZA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	18
1.5. ANALIZA PROMETNE INFRASTRUKTURE	19
1.6. ANALIZA STANJA DIGITALIZACIJE	22
1.7. ANALIZA STANJA PRISTUPAČNOSTI DESTINACIJE OSOBAMA S INVALIDITETOM	23
1.8. ANALIZA ORGANIZIRANOSTI I DOSTUPNOSTI USLUGA U DESTINACIJI (JAVNE USLUGE I SERVISI).....	24
1.9. ANALIZA STANJA I POTREBA LJUDSKIH POTENCIJALA	25
1.10. ANALIZA KOMUNIKACIJSKIH AKTIVNOSTI	27
1.11. ANALIZA KONKURENCIJE	28
1.12. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ ANALIZI STANJA ZADARSKE ŽUPANIJE	31
2. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	34
2.1. <i>OUTDOOR</i> /AKTIVNI TURIZAM	35
2.2. NAUTIČKI TURIZAM	36
2.3. ENOGASTRONOMSKI TURIZAM	37
2.4. POSLOVNI/ <i>MICE</i> TURIZAM	38
2.5. ODMORIŠNI TURIZAM	39
2.6. EKOTURIZAM.....	40
2.7. RURALNI TURIZAM	42
2.8. KULTURNI TURIZAM	43
3. REZULTATI PROVEDENIH ANKETNIH ISTRAŽIVANJA.....	45
3.1. REZULTATI ANKETIRANJA TURISTA	45
3.1.1. OBVEZNI I SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI.....	46
3.1.2. DODATNI POKAZATELJI RAZVOJA DESTINACIJE	46
3.1.3. ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA	47
3.2. REZULTATI ANKETIRANJA LOKALNOG STANOVNIŠTVA	48
3.2.1. OBVEZNI I SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI.....	48
3.2.2. OSTALI POKAZATELJI	49

3.2.3.	ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA	49
3.3.	REZULTATI ANKETIRANJA DIONIKA	50
3.3.1.	SAŽETAK KLJUČNIH NALAZA ISTRAŽIVANJA DIONIKA.....	50
3.3.2.	PREPORUKE KAO REZULTAT ISTRAŽIVANJA DIONIKA.....	50
3.3.3.	ZAKLJUČNA PORUKA ISTRAŽIVANJA DIONIKA	51
4.	POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE	52
4.1.	OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE	53
4.1.1.	OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA DRUŠTVENE ASPEKTE ODRŽIVOSTI	54
4.1.2.	OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI	56
4.1.3.	OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA EKONOMSKE ASPEKTE ODRŽIVOSTI	58
4.1.4.	OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA PROSTORNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI DESTINACIJE I ORGANIZACIJU TURIZMA	60
4.2.	SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE	61
4.2.1.	SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA DRUŠTVENE ASPEKTE ODRŽIVOSTI.....	63
4.2.2.	SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI	66
4.2.3.	SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA GOSPODARSKE ASPEKTE ODRŽIVOSTI.....	68
5.	RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA.....	71
5.1.	SWOT ANALIZA.....	72
5.2.	IDENTIFICIRANJE OPĆIH NAČELA RAZVOJA I CILJEVA	74
5.3.	OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA.....	76
5.4.	IDENTIFICIRANJE CILJEVA	77
5.5.	MJERE I AKTIVNOSTI.....	78
5.5.1.	DRUŠTVENA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA	78
5.5.2.	OKOLIŠNA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA.....	80
5.5.3.	EKONOMSKA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA.....	82
5.5.4.	PROSTORNA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA	86
6.	SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE	91
6.1.	SMJERNICE I PREPORUKE ZA JEDINICE LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	92

6.2.	SMJERNICE I PREPORUKE ZA TURISTIČKE ZAJEDNICE	95
6.3.	SMJERNICE I PREPORUKE ZA DRUGE DIONIKE U TURIZMU	97
6.4.	SMJERNICE ZA UPRAVLJANJE ODRŽIVIM RAZVOJEM TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE 98	
6.5.	SMJERNICE ZA INOVIRANJE MARKETINŠKE STRATEGIJE TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE	99
7.	POPIS PROJEKATA	103
8.	MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE	121
8.1.	DONOŠENJE PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE	121
8.2.	PODRŠKA I IMPLEMENTACIJA PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE	123
8.3.	PROVEDBA I IZVJEŠTAVANJE O DINAMICI PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE	123
	ZAKLJUČAK	125
	LITERATURA	131
	POPIS TABLICA	134
	POPIS GRAFIKONA	136
	PRILOZI	137
	Prilog 1. Izvještaj - Zadovoljstvo turista boravkom u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva turista	137
	Prilog 2. Izvještaj - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva stanovnika	137
	Prilog 3. Izvještaj - Identificiranje izazova i potencijala za implementaciju i razvoj održivih praksi i Upitnik za anketiranje gospodarskih subjekata	137
	Prilog 4. Integralna SWOT analiza	137

UVOD

Trendovi suvremenog turizma i izazovi globalizacije postavljaju imperativ održivog razvoja turizma. Sve destinacije su deklarativno usmjerene prema održivoj valorizaciji prirodnih i socijalnih resursa, raste svijest o značaju održivog razvoja bez alternative.

U uvjetima sve bržih i dinamičnijih promjena turističke ponude i potražnje ishodište je definiranje stvarnog položaja turizma Zadarske županije (situacijska analiza – odgovor na pitanje da li je turizam Zadarske županije konkurentan i održiv). Nakon toga je potrebno postaviti scenarij analizu održivog i odgovornog razvoja te ostvarenja konkurentskih prednosti i pozicioniranja na tržištu temeljeno na praćenju pokazatelja održivosti. Izazov je bogatstvo komparativnih prednosti i različitosti mikrodestinacija transformirati u konkurentске prednosti temeljene na inovativnim rješenjima na načelima društvene, okolišne, prostorne i ekonomske održivosti.

Ključni preduvjet razvoja je upravljanje održivim razvojem baziranim na umrežavanju, kulturi učenja i transferu znanja, inovativnosti i poduzetničkim inicijativama u funkciji ostvarenja otpornosti, jačanja konkurentnosti, kreiranja proizvoda više dodane vrijednosti te prepoznatljivosti.

U budućem razvoju potreban je kompromis između kratkoročnih ekonomskih dobitaka i dugoročnih društvenih potreba. Preduvjet privlačenja investicija predstavlja rješavanje urbanističkih problema, pitanja turističkog zemljišta i pomorskog dobra te osiguravanje profitabilnosti projekata s obzirom na aktualno okruženje i regulativu. Paralelno, turizam temeljen na poduzetničkim aktivnostima mora unaprijediti razvoj ostalih gospodarskih grana, osobito održive poljoprivrede te poticati sinergiju dionika.

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine treba odgovoriti na izazove suvremenog turizma (vremenska i prostorna neujednačenost, utjecaj turizma na okoliš i prirodu, međudnos turizma i klimatskih promjena, prilagodba ubrzanim tehnološkim promjenama u turizmu, kvaliteta života i dobrobit lokalnog stanovništva, nedostatni ljudski potencijali u brojnosti i kvaliteti, struktura i kvaliteta smještajnih kapaciteta), te poticati pozitivno poslovno i investicijsko okruženje, utjecati na učinkovit zakonodavni i upravljački okvir, procjenjivati utjecaj kriza na turizam te promjene ponašanja i potreba turista. Mora težiti ostvarenju strateških ciljeva održivog razvoja turizma Hrvatske i razvoja gospodarstva koji se moraju preslikati na Zadarsku županiju uvažavajući njene posebnosti i različitosti.

Zakon o turizmu definira održivi razvoj turizma kao proces unaprjeđenja sustava turizma koji se temelji na prepoznavanju, poticanju i upravljanju razvojnim potencijalima uz održivo i odgovorno korištenje prostora, prirodnih, društvenih i gospodarskih resursa, kulturne baštine te unaprjeđenja uvjeta života lokalnog stanovništva i boravka turista u destinaciji. U Hrvatskoj je uspostavljen indeks turističke razvijenosti (ITR) te sustav pokazatelja održivosti radi praćenja razvoja turizma (županije nisu u obvezi izraditi izračun prihvatnog kapaciteta). Pokazatelji obuhvaćaju gospodarske, društvene, okolišne i prostorne aspekte održivosti destinacije: zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom, zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom, pristupačnost destinacije, sigurnost destinacije, održivo upravljanje destinacijom, upravljanje vodnim resursima, gospodarenje otpadnim vodama, gospodarenje otpadom, zaštita bioraznolikosti, održivo upravljanje energijom, ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama, održivo upravljanje prostorom, turistički promet, turistička infrastruktura te poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu.

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine donosi strateški pravac i prioritete, misiju, viziju, ciljeve, odluke i mjere za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti, koji se temelje na aktivnom uključivanju i sinergiji lokalne samouprave, TZ Zadarske županije, svih dionika ponude i lokalnog stanovništva u funkciji zadovoljavanja potreba turista (uključuje rezultate anketiranja dionika, lokalnog stanovništva i turista). Plan mora rezultirati smjernicama za dionike razvoja, za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, za turističke zajednice (konkretni marketinški planovi), smjernicama i preporukama za druge dionike u turizmu te smjernicama za upravljanje turizmom u destinaciji uz definiranje ključnih projekata. Osigurava sinergiju održivog razvoja svih općina i gradova Zadarske županije kao i turističkih zona u izgradnji prepoznatljivog integralnog proizvoda i integralne kvalitete destinacije (sinergija otočnog, obalnog dijela i zaleđa). Postavlja novu poslovnu filozofiju, poimanje održivog razvoja turizma, svijest o održivom razvoju, način razmišljanja, djelovanja i upravljanja na svim razinama. Izrađen je na temelju *Pravilnika o*

metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom i Pravidnika o pokazateljima za praćenje i razvoja održivosti turizma. Temelji se na strateškim dokumentima: *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine* (Republika Hrvatska), *Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine* (Republika Hrvatska), *Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.*, *Provedbeni program Zadarske županije 2021. – 2025.*, *Prostorni plan Zadarske županije – Izmjene i dopune prostornog plana Zadarske županije 2023. godine*.

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine sadržajno uključuje sljedeća poglavlja: *Uvod, Analiza stanja turizma Zadarske županije, Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda, Rezultati provedenih anketnih istraživanja, Pokazatelji održivosti na razini destinacije, Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima, Smjernice i preporuke za dionike razvoja, Popis projekata, Mjerenje napretka i izvješće o provedbi te Zaključak, Literaturu, Popis ilustracija te Popis priloga*.

U definiranju, provođenju i monitoringu *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029.* nužna je sinergija i aktivno uključivanje svih dionika (Tablica 1).

Tablica 1: Uključeni dionici u izradu Plana upravljanja destinacijom

Glavni dionici	Tko	Kako su uključeni
Lokalna uprava i samouprava	Zadarska županija Općine i gradovi Zadarske županije	Sudjeluju u intervjuiranju, postavljaju okvir razvoja, sudjeluju u prikupljanju podataka i izradi <i>Plana</i>
Turistička zajednica	Turistička zajednica Zadarske županije Turističke zajednice općina i gradova Zadarske županije	Sudjeluju u prikupljanju podataka, analizi podataka, koordinaciji, izradi <i>Plana</i>
Privatni sektor	Hotelsko-turistička poduzeća, vlasnici smještajnih kapaciteta, ugostitelji, turističke agencije, nosioci posebnih oblika turizma, organizatori događaja	Sudjeluju u anketiranju, na radionici
Lokalno stanovništvo	Stanovništvo destinacije	Sudjeluje u anketiranju, na radionici
Udruge	Udruga ugostitelja, udruga iznajmljivača, udruga vinara, udruga OPG-ova, udruga putničkih agencija, KUD-ovi	Sudjeluju u anketiranju, na radionici
Stručnjaci	Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvo, Sveučilište u Rijeci	Provode istraživanje tržišta, anketiranje, analizu podataka, izradu <i>Plana</i>

Izvor: izrada autora

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine kreće od analize stanja, koja se u sažetom obliku može predstaviti kroz Tablicu 2.

Tablica 2: Profil turizma Zadarske županije

Lokacija	Zadarska županija
Prometna povezanost (zračni prijevoz, cestovne veze, željezničke veze, brodske veze i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> – Zračna luka Zadar (ICAO 4E); veze s više od 20 država (ljetni red letenja) – Autocesta A1, brza cesta Zadar 2 - luka Gaženica, državne ceste (D1, D8, D27, D50, D54, D56, D59, D106, D109, D110, D124, D125, D218, D306, D407, D422, D424, D502, D503, D539, D547), 58 županijskih i 191 lokalna prometnica – 2 luke međunarodnog značaja u putničkom prijevozu, 8 luka županijskog značaja, 105 luka lokalnog značaja

	<ul style="list-style-type: none"> – 30 nacionalnih trajektnih i brzobrodskih veza (obalni linijski prijevoz), 1 sezonska međunarodna linija (<i>Zadar-Ancona</i>)
Udaljenost od glavnog grada i glavnih emitivnih tržišta	<ul style="list-style-type: none"> – Zadar – Zagreb: 289 km – Zadar – München (GER): 736 km – Zadar – Ljubljana (SLO): 327 km – Zadar – Beč (AUT): 637 km – Zadar – Varšava (PL): 1 302 km – Zadar – Prag (CZ): 914 km
Geografska obilježja (reljef, planine, rijeke i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> – reljef je karakterističnih dinarskih obilježja s pružanjem struktura SZ-JI uz zonalnu valovitu izmjenu otočnih, priobalnih i zaobalnih struktura – reljef je dominantno krških obilježja i raspona nadmorskih visina od razine mora do najviših vrhova Velebita s odgovarajućom vegetacijom koja prati mikroklimatske posebnosti od otočnih, priobalnih, zaobalnih te planinskih područja – od površinskih voda ističu se krške rijeke Zrmanja i Una te Vransko jezero – na području Zadarske županije ističu se otoci koji se javljaju u nizovima te zakonom zaštićena područja: <i>NP Paklenica</i>, <i>PP Velebit</i>, <i>PP Vransko jezero</i> (kriptodepresija) i <i>PP Telašćica</i>
Klimatska obilježja (prosječni broj sunčanih dana, količina padalina, prosječne sezonske temperature)	<ul style="list-style-type: none"> – klima ima raspon od izraženih mediteranskih obilježja na otocima, prijelaza prema submediteranskim obilježjima u smjeru zaobalja te planinskim i kontinentalnim obilježjima u unutrašnjosti Velebita i Like; – ističu se klimatska obilježja grada Zadra i priobalja uz sredozemnu klimu sa toplim i suhim ljetima te blagim i vlažnijim zimama – prosječna godišnja temperatura iznosi 15,3°C (min. u siječnju 7,3°C, maksimum u srpnju 24,5°C) – apsolutno minimalna temperatura zabilježena je u siječnju s -9,1°C te apsolutna maksimalna temperatura 39,0°C u kolovozu – broj sunčanih sati godišnje iznosi 2 591 – prosječna godišnja količina padalina iznosi 913 mm/m²
Broj stalnih stanovnika	<ul style="list-style-type: none"> – 2021. godine 159 766 stanovnika
Broj turista (po zemlji porijekla, demografska obilježja i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> – broj turista i noćenja 2024. godine: 2 176 004 turista i 15 425 005 noćenja – broj turista po zemljama: 360 324 dolazaka (16,55 %) iz Hrvatske, 317 774 dolazaka (14,6 %) iz Njemačke, 232 755 dolazaka (10,7 %) iz Slovenije, 180 997 dolazaka (8,32 %) iz Poljske, 126 490 turista (5,81 %) iz Češke, 135 636 dolazaka (6,23 %) iz Austrije, 105 849 dolazaka (4,86 %) iz Mađarske – broj turista po spolu: 1 023 258 (49,7 %) muških turista i 1 152 746 (50,3 %) ženskih turista
Prosječna duljina boravka	<ul style="list-style-type: none"> – 7,088 dana
Turistički kapaciteti (po vrstama, po kvaliteti)	<ul style="list-style-type: none"> – ukupno registriranih 59 330 objekata, 95 317 smještajnih jedinica, 341 226 kreveta – struktura smještajnih kapaciteta (prema broju kreveta) 2024. godine sadrži: skupina hoteli - 3,38 %, skupina kampovi - 9,69 %, skupina nekomercijalni smještaj - 51,43 %, skupina objekti na OPG-u - 0,25 %, skupina objekti u domaćinstvu - 30,73 %, skupina ostali ugostiteljski objekti za smještaj -4,28 %, skupina ostali -0,21 %, skupina gostiona – 0 %
Ugostiteljski sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> – 919 objekata iz skupine restorani i 1 130 objekata iz skupine barovi, 9 <i>catering</i> objekata i 385 objekata jednostavne usluge. Iz skupine restorana najzastupljeniji su objekti brze prehrane 418 (45,5 %), bistroi 222 (24,4 %) i restorani 120 (13,2 %). Iz skupine barovi najzastupljeniji su <i>caffe</i> barovi 627 (55,5 %), konobe 152 (13,45 %), <i>buffeti</i> 142 (12,57 %)
Najpopularnije turističke atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> – <i>NP Paklenica</i>, <i>PP Telašćica</i>, <i>PP Vransko jezero</i>, <i>PP Velebit</i>, rijeka Zrmanja, vrelo rijeke Une, <i>Cerovačke špilje</i>, <i>Majstorska cesta</i>, <i>Zadarski arhipelag</i>, plaže (<i>Sakarun</i>, <i>Ninska laguna</i>), biciklističke staze, stari grad Zadar, grad Nin, grad Pag, grad Biograd na Moru, sakralna baština, moderne atrakcije: <i>Pozdrav</i>

	<i>Suncu i Morske orgulje, Zadarski barkarjoli, Benkovački sajam, tradicionalna događanja i manifestacije (Sali, Kali, Pakoštane) i OPG-ovi</i>
Glavni turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> – odmorišni turizam – nautički turizam – <i>outdoor</i>/aktivni turizam – kulturni turizam – eno-gastronomski turizam – <i>city break</i> turizam – poslovni/<i>MICE</i> turizam – ruralni turizam – zdravstveni/<i>wellness</i> turizam
Prostor – turističke zone i površine	<ul style="list-style-type: none"> – Gračac (Lički dio) – 955,45 km² – Starigrad, Obrovac, Posedarje, Novigrad, Poličnik, Ražanac (podvelebitski dio) – 925.48 km² – Zemunik Donji, Benkovac, Lišane Ostovičke, Škabrnja, Polača, Stankovci, Galovac (Ravni kotari) – 748,81 km² – Grad Zadar (samo kopneni dio) – 81,57 km² – Nin, Privlaka, Vrsi, Bibinje, Sukošan, Biograd na Moru, Sveti Filip i Jakov, Pakoštane (obalni dio) – 336,91 km² – Vir, Pag, Ugljan, Pašman, Dugi otok, Iž, Ist, Molat, Silba, Olib, Premuda (otoci zadarskog arhipelaga) – 595,41 km²
Turistička infrastruktura (kongresni kapaciteti, pješačke / planinarske / biciklističke staze)	<ul style="list-style-type: none"> – više od 20 hotela/naselja koji nude kongresne dvorane i velik broj dvorana za sastanke, te više od 30 povijesnih i specijalnih objekata/lokacija za poslovne skupove (koncertne, multimedijske, sportsko-polivalentne) – 91 pješačka staza – 4 planinarske staze s infrastrukturom – 139 biciklističkih staza

Izvor: izrada autora

U nastavku je detaljno analizirano sadašnje stanje i razina konkurentnosti turizma Zadarske županije.

1. ANALIZA STANJA TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE

Zadarska županija je administrativno-teritorijalna jedinica na sjeveru regije Južno hrvatsko primorje sa sjedištem u Zadru; obuhvaća 3.643,3 km² s 159.766 stanovnika (2021.) ili 43,9 st./km². Sastoji se od 28 općina, šest gradova te 234 naselja. Obuhvaća dio sjeverne Dalmacije, odnosno Ravne kotare, Bukovicu, dio Dalmatinske zagore, otoke te jugoistočnu Liku.¹ Za izradu ovog *Plana upravljanja destinacijom* dijeli se prema geografskom obuhvatu na slijedeće zone:

- Gračac (Lički dio);
- Starigrad, Obrovac, Posedarje, Novigrad, Poličnik, Ražanac (podvelebitski dio)

¹ Zadarska županija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/zadarska-zupanija>, pristupljeno 24.5.2025.

- Zemunik Donji, Benkovac, Lišane Ostrovičke, Škabrnja, Polača, Stankovci, Galovac (Ravni kotari);
- Grad Zadar (samo kopneni dio)
- Nin, Privlaka, Vrsi, Bibinje, Sukošan, Biograd na Moru, Sveti Filip i Jakov, Pakoštane (obalni dio);
- Vir, Pag, Ugljan, Pašman, Dugi otok, Iž, Ist, Molat, Silba, Olib, Premuda (otoci zadarskog arhipelaga).

Prema indeksu turističke razvijenosti Nin (34,10), Biograd na Moru (32,93), Starigrad (32,10), Zadar (31,69) i Pag (31,64) spadaju u kategoriju I turističke razvijenosti. Indeks turističke razvijenosti po jedinicama lokalne samouprave varira od Lišana Ostrovičkih (9,03) do Nina (34,10).²

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine uključuje anketiranje turista, lokalnog stanovništva i dionika. Sadašnju razinu konkurentnosti definiraju rezultati dosadašnjih istraživanja. Prema istraživanju *Hendal* provedenom u razdoblju svibanj - listopad 2024. godine na uzorku od 1 345 turista (strani turisti koji su ostvarili minimalno 1 noćenje u komercijalnom smještaju u Zadarskoj županiji) utvrđeno je:³

- 78% turista navodi da im je glavni motiv dolaska more, slijede priroda (46%), turistički obilazak (33,6 %), gastronomija (28 %), gradovi (27,7 %) kultura i umjetnost (26,1 %), planinarenje, hodanje (20,1 %), zabava i festivali (14,8 %), selo i ruralna područja (13,6%), manifestacije i događanja (12,9 %) i dr.
- Od različitih sadržaja u ispitane četiri kategorije, najkorišteniji su: pješčane plaže (66%) u kategoriji prirode, lokalni specijaliteti (76 %) u kategoriji gastronomije, pješačke i planinarske staze (50 %) unutar kategorije sportskih i zabavnih sadržaja i posjeti tvrđavama i vidikovcima (67 %) u kategoriji kulture.
- Strani turisti su najzadovoljniji sljedećim elementima ponude (na ljestvici od 1 – izuzetno nezadovoljan, do 5 – izuzetno zadovoljan): gradovi (prosječna ocjena 4,47), gastronomija (4,44), sela i ruralna područja (4,42), priroda (4,40), turistički obilazak (4,37), more (4,34), kultura i umjetnost (4,34), planinarenje / hodanje (4,32), cikloturizam / *mountain bike* (4,22), *wellness* (4,09), manifestacije i događanja (3,99), zabava i festivali (3,97), ostali sportovi i rekreacija (3,96) i dr.

Prema rezultatima istraživanja *Sveučilišta u Zadru*⁴ provedenog od 1.10.2023. - 1.9.2024. na temelju 1 609 ispitanika motivi dolazaka turista su bili: plivanje/kupanje/uživanje u moru i suncu (55 %), nova iskustva i doživljaji (38 %), blizina (26 %), mir, zelenilo i priroda (23 %), razgledavanje prirodnih ljepota i nacionalnih parkova (22 %), uživanje u jelu i piću (22%), povoljna ponuda (21%), zabavni događaji i sadržaji (18 %), preporuka (16 %), upoznavanje kulture (15 %) i dr.

Turisti su najzadovoljniji sljedećim elementima ponude (na ljestvici od 1 – izuzetno nezadovoljan, do 7 – izuzetno zadovoljan):⁵ kvaliteta i raznovrsnost ponude ekološki certificirane ponude hrane i piće u destinaciji (prosječna ocjena 5,141), kvaliteta i

² Institut za turizam, Indeks turističke razvijenosti, <https://www.iztg.hr/hr/itr>, pristupljeno 21.7.2025.

³ Zadovoljstvo, motivacija i navike gostiju, Turistička zajednica Zadarske županije, *Hendal*, 2024., str. 13.

⁴ Istraživanje stavova turista o stanju i potrebama razvoja turizma Zadarske županije, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, *Sveučilišta u Zadru*, 2024., str. 11.

⁵ *Ibidem*, str. 19.

raznovrsnost sportsko-rekreacijske ponude (5,111), očuvan društveno-kulturni identitet lokalne zajednice (5,096), opća sigurnost u destinaciji (5,067), kvaliteta i raznovrsnost izleta u okolicu (5,058), kvaliteta smještaja (5,043), zbrinjavanje otpada u destinaciji (5,032), kvaliteta lokalnog/javnog prometa (5,021), mogućnost uživanja u miru i tišini (5,006), kvaliteta turističke signalizacije (4,996) i dr. Najlošije ocijenjeni elementi ponude su: omjer cijene i kvalitete (4,283), broj turista u destinaciji (4,564), poštenje trgovaca i ugostitelja (4,616), radno vrijeme trgovina i pružatelja usluga (4,646), mogućnost razvrstavanja otpada (4,731), kvaliteta i raznovrsnost zabavne ponude (4,780) i dr.

Na stranicama TZ Zadarske županije navedeni su sljedeći ključni doživljaji: priroda i pustolovina, povijest i kultura, nautika, hrana i piće, nacionalni parkovi i parkovi prirode, plaže i obiteljsko ljetovanje.⁶

Prekretnicu razvoja predstavlja upravljanje održivim razvojem s ciljem održive valorizacije u kreiranju jedinstvenog unikatnog turističkog doživljaja i multipliciranja četiri razine održivosti: okolišne, društvene, prostorne i ekonomske održivosti.

1.1. POPIS TURISTIČKIH PROIZVODA I USLUGA

Turističke proizvodi i usluge uključuju:⁷

- smještaj (skupina, vrsta, kategorija i kapacitet svih komercijalnih i posebno nekomercijalni smještajni objekti uz analizu turističkog prometa i performansi);
- ugostiteljstvo (svi objekti iz skupina restorani i barovi sukladno *Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti*);
- turističke atrakcije (kulturne, prirodne, događaji, sportsko-rekreacijske i zabavne);
- turističke usluge (popis usluga u destinaciji sukladno *Zakonu o pružanju usluga u turizmu*⁸), maloprodaja i ostali sadržaji relevantni za turiste.

Turizam Zadarske županije se temelji na izrazito sezonskom, kupališnom, odmorišnom turizmu. 74,43% dolazaka i 84,49% noćenja je ostvareno u rasponu od lipnja do rujna 2024. godine) što potvrđuje neodrživost upravljanja turizmom. Također, turizam se ostvaruje u obalnim mikrodestinacijama i na otocima dok je unutrašnjost županije unatoč kulturnim i prirodnim preduvjetima nedovoljno turistički valorizirana. Kvantitativni pokazatelji ponude i potražnje otkrivaju svu problematiku razvoja održivog turizma Zadarske županije. Glavni generator sezonskog poslovanja je izrazito nepovoljna struktura smještajnih kapaciteta koja se temelji na apartmanima, kampovima i nekomercijalnom smještaju.

Zadarska županija je 2024. godine⁹ imala sljedeću strukturu smještajnih kapaciteta:¹⁰

- skupina hoteli: 93 objekata, 5 173 smještajnih jedinica i 11 704 kreveta;
- skupina kampovi: 95 objekata, 10 891 smještajnih jedinica i 33 115 kreveta;
- skupina nekomercijalni smještaj: 39 435 objekata, 39 636 smještajnih jedinica i 175 752 kreveta;

⁶ <https://www.zadar.hr/hr/doziviljaji>, pristupljeno 21.5.2025.

⁷ Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom, Ministarstvo turizma i sporta, 2024. str. 9.

⁸ Zakon o pružanju usluga u turizmu, NN 130/17

⁹ Struktura smještajnih kapaciteta je napravljena za 2024. godinu kao i kvantitativni pokazatelji potražnje (broj turista i noćenja)

¹⁰ Izvješće napravljeno prema podacima eVisitora prikupljenih 7.5.2025. – TZ Zadarske županije

- skupina objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu): 57 objekata, 284 smještajnih jedinica i 854 kreveta;
- skupina objekti u domaćinstvu: 18 809 objekata, 34 136 smještajnih jedinica i 107 390 kreveta;
- skupina ostali ugostiteljski objekti za smještaj (druge vrste – skupine kampovi): 1 181 objekata, 4 790 smještajnih jedinica i 14 496 kreveta;
- skupina ostalo i restorani: 7 objekata, 379 smještajnih jedinica i 127 kreveta;
- ukupni kapaciteti smještajnih jedinica Zadarske županije 2024. godine: 59 676 objekata, 95 317 smještajnih jedinica, 343 438 kreveta (2019. godine je bilo 47 951 objekt i 288 725 kreveta – povećanje broja kreveta 18,95 %);
- broj vezova – javni promet – 557, broj nautičkih vezova u moru – stalnih 3 632, broj nautičkih vezova u moru - tranzitnih 2 561.

Tablica 3: Broj objekata prema vrstama

Vrsta objekta	Kategorija	Ukupno objekata	Ukupno ležajeva (osnovni)	Udio ležajeva u ukupnoj strukturi
Hoteli	2*	3	635	
Hoteli	3*	31	3 618	
Hoteli	4*	25	3 933	
Hoteli	5*	3	974	
Hoteli	Ostalo	31	2 544	
Hoteli ukupno		93	11 704	3,41 %
Kampovi	2*	25	9 191	
Kampovi	3*	18	4 428	
Kampovi	4*	14	13 503	
Kampovi	5*	2	2 853	
Kampovi	Ostalo	36	3 140	
Kampovi ukupno		95	33 115	9,64 %
Nekomercijalni smještaj	Ostalo	39 435	175 752	51,17 %
Objekti na OPG-u	Ostalo	57	854	0,25 %
Objekti u domaćinstvu	2*	4 670	26 687	
Objekti u domaćinstvu	3*	11 877	65 974	
Objekti u domaćinstvu	4*	1 708	9 781	
Objekti u domaćinstvu	Ostalo	554	4 948	
Objekti u domaćinstvu ukupno		18 809	107 390	31,27 %
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj	Ostalo	1 181	14 496	4,22 %
Ostalo (ostalo + restorani)	Ostalo	6	127	0,04 %
Ukupno		59 676	343 438	100 %

Izvor: eVisitor (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

Ključni rezultat analize je niži postotak udjela hotela i kvalitetnog smještaja viših kategorija (rezultati usporedbe sa Splitsko-dalmatinskom županijom u potpoglavlju 1.11. *Analiza konkurencije*) kao pokretača produljenja sezone uz nužnost transformacije nekonkurentnog smještaja u domaćinstvu u obiteljske hotele (implementacija mjere *Vaš domaćin*, mogućnost

povezivanja u difuzne i integralne hotele). Značajan problem je veliki postotak neprijavljenog nekomercijalnog smještaja kao i problem vlasništva smještaja u domaćinstvu.

Broj turista i noćenja pokazuje trend rasta. Kvantitativni pokazatelji potražnje se mogu prikazati rezultatima po godinama (Tablica 4).¹¹

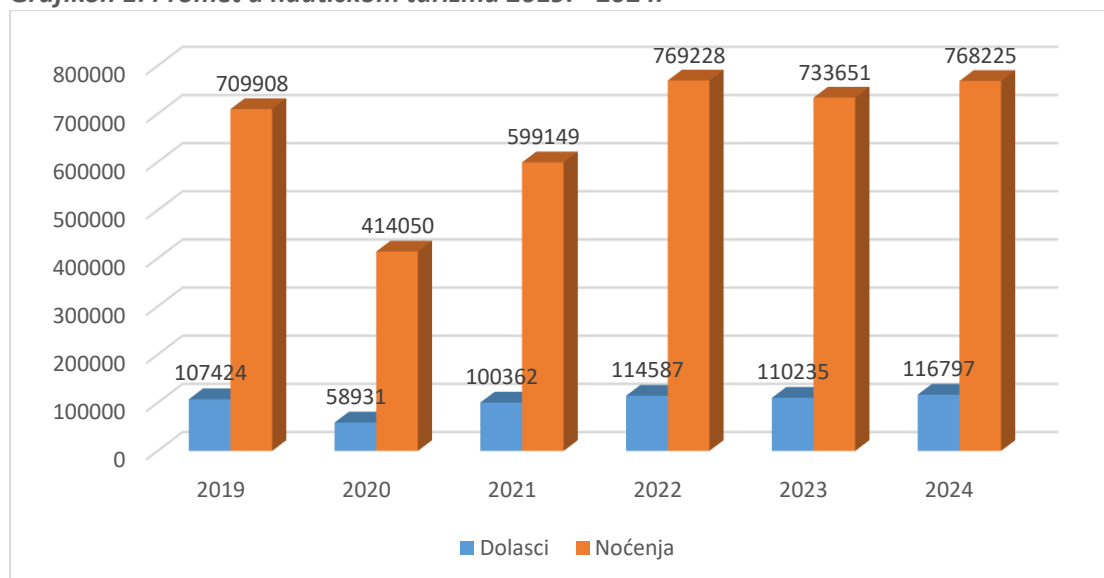
Tablica 4: Turistički promet Zadarske županije (2019.–2024.)

Godina	Broj turista	Indeks turista (2019=100)	Godišnja stopa rasta turista (%)	Broj noćenja	Indeks noćenja (2019=100)	Godišnja stopa rasta noćenja (%)
2019	2 015 717	100	–	15 128 176	100	–
2020	1 280 962	63,55	–36,45	10 788 276	71,31	–28,69
2021	1 525 737	75,71	19,10	12 639 199	83,55	17,15
2022	1 932 010	95,85	26,63	14 886 874	98,41	17,78
2023	2 056 833	102,04	6,46	15 202 557	100,49	2,12
2024	2 175 378	107,95	5,79	15 423 700	101,96	1,46

Izvor: eVisitor (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

U charter nautičkom prometu 2019. godine ostvareno je 107 424 dolazaka i 709 908 noćenja, 2020. godine 58 931 dolazak i 414 050 noćenja, 2021. godine 100 362 dolazaka i 599 149 noćenja, 2022. godine 114 587 dolazaka i 769 228 noćenja, 2023. godine 110 235 dolazaka i 733 651 noćenje, dok je 2024. godine ostvareno 116 797 dolazaka i 768 225 noćenja. Udio domaćih charter turista 2024. godine je bio 6,94 %. U 2024. godini u charter djelatnosti u Zadarskoj županiji evidentirano je 116 797 gostiju na plovnim objektima, što čini 21,45 % ukupnog charter prometa u Republici Hrvatskoj.

Grafikon 1: Promet u nautičkom turizmu 2019. - 2024.

Izvor: eVisitor (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

¹¹ Problem kvantitativne analize je što različiti izvori objavljuju različite kvantitativne podatke – različiti podaci eVisitora i DZS.

Broj putnika s kružnih putovanja 2024. godine iznosio je 248 462, pri čemu je najveći dio ostvaren u sljedećim mjesecima: travanj 21 245 (9 %), svibanj 30 490 (12 %), lipanj 33 534 (13 %), srpanj 42 463 (17 %), kolovoz 33 248 (13 %), rujan 45 217 (18 %) i listopad 36 481 (15 %).¹²

Tablica 5: Dolasci i noćenja prema tržištima za period 1.1.2024. - 31.12.2024.

Zemlja podrijetla turista	Broj dolazaka	Udio u uk. ostvarenim dolascima	Broj noćenja	Udio u uk. ostvarenim noćenjima
Hrvatska	360 074	16,55 %	3 775 025	24,48 %
Njemačka	317 126	14,58 %	2 427 031	15,74 %
Slovenija	232 678	10,70 %	2 069 720	13,42 %
Poljska	180 982	8,32 %	1 140 191	7,39 %
Ostalo	203 084	9,34 %	1 059 981	6,87 %
Češka	126 479	5,81 %	931 143	6,04 %
Austrija	135 607	6,23 %	864 562	5,61 %
Slovačka	105 622	4,86 %	773 275	5,01 %
Mađarska	105 813	4,86 %	641 086	4,16 %
UK	58 279	2,68 %	296 361	1,92 %
Nizozemska	47 700	2,19 %	284 791	1,85 %
Italija	58 831	2,70 %	283 501	1,84 %
Francuska	51 293	2,36 %	185 912	1,21 %
Švicarska	23 364	1,07 %	131 232	0,85 %
Belgija	23 112	1,06 %	110 384	0,72 %
Švedska	16 733	0,77 %	99 384	0,64 %
Danska	13 002	0,60 %	85 446	0,55 %
SAD	28 333	1,30 %	78 719	0,51 %
Španjolska	24 282	1,12 %	46 228	0,30 %
Kanada	10 290	0,47 %	30 921	0,20 %
Koreja	22 798	1,05 %	25 097	0,16 %
Norveška	3 790	0,17 %	24 229	0,16 %
Finska	5 204	0,24 %	22 690	0,15 %
Kina	16 539	0,76 %	21 274	0,14 %
Rusija	2 284	0,10 %	12 247	0,08 %
Japan	2 079	0,10 %	3 270	0,02 %
Ukupno:	2 175 378	100 %	15 423 700	100 %

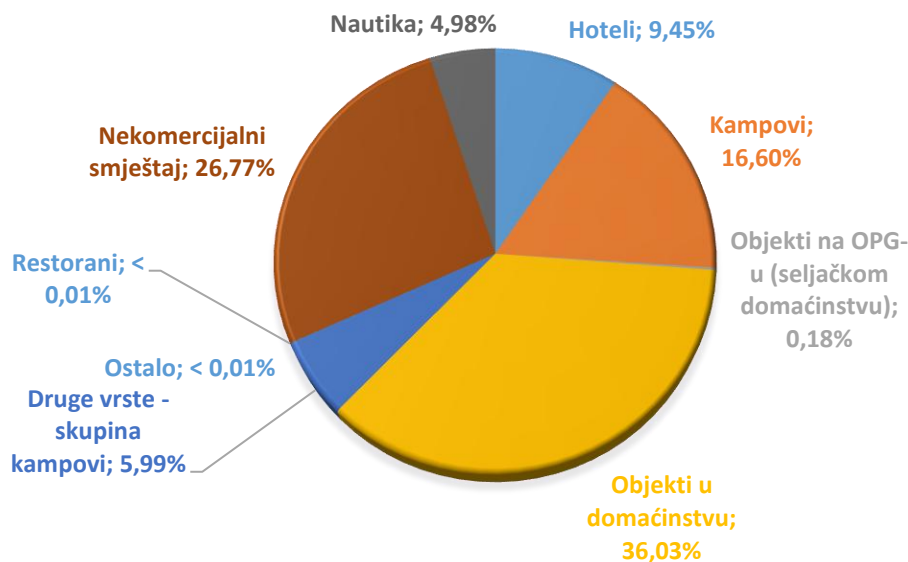
Izvor: eVisitor (TZ ZŽ, 20.6.2025.)

Broj turista i noćenja po zemljama za 2024. godinu (Tablica 5) otkriva da su najzastupljeniji domaći turisti s 360 074 dolaska (16,55 %) i 3 775 025 noćenja (24,48 %). Zatim slijede turisti iz Njemačke s 317 126 dolazaka (14,58 %) i 2 427 031 noćenja (15,74 %), iz Slovenije s 232 678 dolazaka (10,70 %) i 2 069 720 noćenja (13,42%), te iz Poljske s ostvarenih 180 982 dolazaka (8,32 %) i 1 140 191 noćenja (7,39 %).

¹² Službeni podaci Lučke uprave Zadar

Broj turista i noćenja po demografskim karakteristikama za 2024. godinu pokazuje da su zastupljeniji muški turisti, s ukupno 1 098 212 dolazaka (50,49 %) i 7 662 614 noćenja (49,68 %), u odnosu na ženske turiste, koji ostvaruju 1 077 166 dolazaka (49,51 %) i 7 761 086 noćenja (50,32 %).

Grafikon 2: Udio ostvarenih noćenja po vrsti smještajnih objekata 2024.

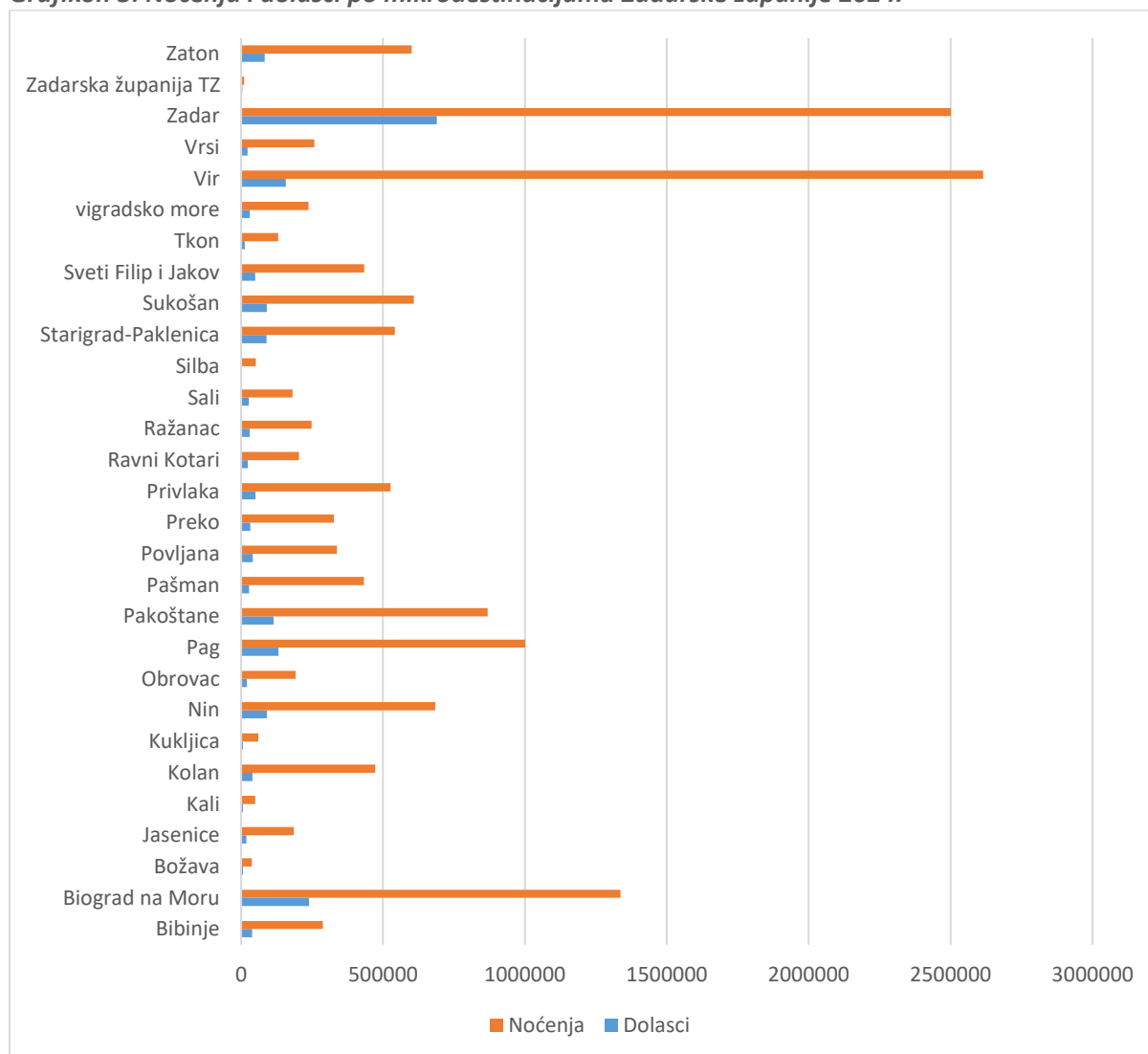
Izvor: podaci dobiveni na zahtjev (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

Broj turista i noćenja po strukturi smještajnih kapaciteta pokazuje da su u 2024. godini objekti u domaćinstvu najzastupljeniji oblik smještaja, s ukupno 855 071 dolaskom, što čini 39,32 % svih turističkih dolazaka. Slijede hoteli s 455 989 dolazaka (20,96 %) te kampovi, koji su ostvarili 408 277 dolazaka (18,78 %). Značajan udio bilježe i ostali ugostiteljski objekti za smještaj s 200 561 dolaskom (9,22 %), dok nekomercijalni smještaj sudjeluje s 134 857 dolazaka (6,20 %), a nautički smještaj s 116 913 dolazaka (5,37 %). Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) te kategorije ostalo i restorani ostvaruju zanemariv udio u ukupnoj strukturi turističkih dolazaka.

Broj turista i noćenja po mikrodestinacijama 2024. godine pokazuje da je najveći broj dolazaka ostvaren u gradu Zadru, s ukupno 688 983 dolaska i 2 501 434 noćenja. Vir se ističe kao destinacija s najvećim brojem noćenja, ostvarivši 157 478 dolazaka i 2 614 648 noćenja. Značajan turistički promet bilježi i Biograd na Moru, s 239 983 dolaska i 1 336 891 noćenjem, dok grad Pag ostvaruje 131 655 dolazaka i 1 001 307 noćenja. Pakoštane su zabilježile 114 740 dolazaka i 869 047 noćenja, a Zaton 82 734 dolaska i 600 600 noćenja. Među destinacijama s većim prometom ističu se još Sukošan s 90 956 dolazaka i 608 392 noćenja, Nin s 90 141 dolaskom i 684 509 noćenja, te Starigrad-Paklenica, koji bilježi 89 110 dolazaka i 542 084 noćenja. Privlaka ostvaruje 50 330 dolazaka i 526 826 noćenja, dok Sveti Filip i Jakov bilježi 49 638 dolazaka i 433 253 noćenja. Manje od 50 000 dolazaka ostvarile su sljedeće mikrodestinacije: Povljana (40 823 dolaska, 337 724 noćenja), Kolan (39 965 dolazaka, 472 223 noćenja), Bibinje (38 836 dolazaka, 288 120 noćenja), Preko (32 261 dolazak, 326 899 noćenja), Ražanac (29 796 dolazaka, 248 468 noćenja), Pašman (28 139 dolazaka, 432 571 noćenje), Sali (26 434 dolaska, 181 520 noćenja), Vrsi (22 492 dolaska, 258 108 noćenja), Obrovac (20 088 dolazaka, 191 534 noćenja), Jasenice (17 870 dolazaka, 185 975 noćenja), Tkon (12 602 dolaska, 130 421 noćenje), Kukljica (6 830 dolazaka, 60 010 noćenja), Božava (6

129 dolazaka, 38 066 noćenja), Kali (5 870 dolazaka, 49 502 noćenja) te Silba (3 358 dolazaka, 51 606 noćenja). Na razini regionalnih turističkih zajednica, TZ područja Ravni Kotari ostvarila je 23 231 dolazak i 203 427 noćenja, TZ područja Novigradsko more 30 617 dolazaka i 237 658 noćenja, dok je TZ Zadarske županije (za područje općine Gračac) zabilježila 4 289 dolazaka i 10 877 noćenja. Destinacije Novigrad, Poličnik, Posedarje i Ugljan u promatranom razdoblju nemaju evidentiran turistički promet.

Grafikon 3: Noćenja i dolasci po mikrodestinacijama Zadarske županije 2024.

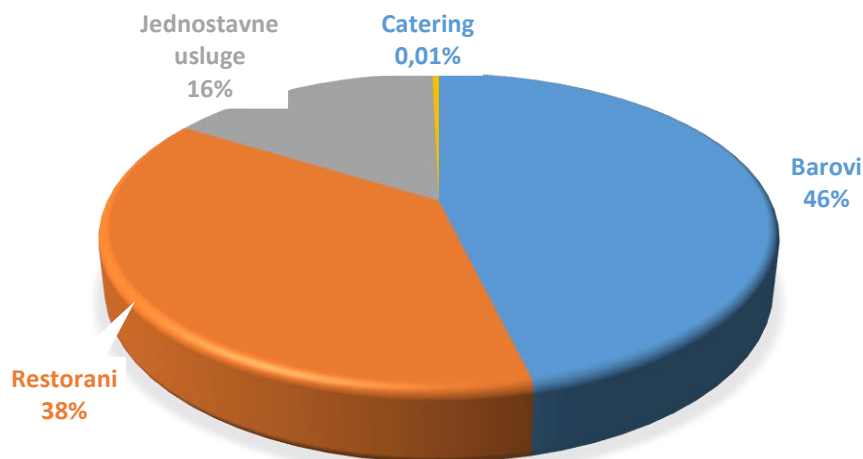

Izvor: eVisitor (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

Analiza kvantitativnih pokazatelja potražnje Zadarske županije pokazuje da se u post-pandemijskom razdoblju ostvaruje kontinuirani rast dolazaka i noćenja, da su najzastupljeniji domaći turisti, turisti iz Njemačke, Slovenije, Poljske, Češke i Mađarske (nužno istraživanje trendova potražnje po geografskim tržištima – informacije o profilima tržišta).¹³ Kvantitativni pokazatelji broja turista i noćenja po vrsti smještajnih kapaciteta naglašavaju da najveće turističke rezultate ostvaruju kampovi i domaćinstva koji su prilagođeni isključivo sezonskom poslovanju, dok je manji broj turista i noćenja u hotelima koji su usmjereni cjelogodišnjem poslovanju.

¹³ <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/profil-trzista>, pristupljeno 24.5.2025.

Grafikon 4: Struktura ugostiteljske ponude Zadarske županije

Izvor: podaci dobiveni na zahtjev (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

Ugostiteljska ponuda prema podacima iz 2021. godine obuhvaća 919 objekata iz skupine restorani i 1 130 objekata iz skupine barovi, 9 *catering* objekata i 385 objekata jednostavne usluge (najzastupljeniji su na području Zadra - 627 restorana, 749 barova, 7 *catering* objekata i 194 objekata jednostavnih usluga te Biograda na Moru - 180 restorana, 194 barova i 71 objekt jednostavne usluge). Iz skupine restorana najzastupljeniji su objekti brze prehrane 418 (45,5 %), bistroi 222 (24,4 %) i restorani 120 (13,2 %). Iz skupine barovi najzastupljeniji su *caffe* barovi 627 (55,5 %), konobe 152 (13,45 %) i *buffeti* 142 (12,57 %).¹⁴ Ugostiteljska ponuda usmjerena je pretežno standardiziranoj ponudi i brznoj prehrani te postojećoj strukturi turista. Izdvajaju se dva restorana s *Michelinovom* preporukom i 30 restorana i *pop-ova* iz vodiča *Gault&Millau* kao i restorani s autohtonom dalmatinskom kuhinjom. Restorani u manjim destinacijama su većinom usmjereni poslovanju od uskrsnog razdoblja do završetka sezone.

Najzastupljeniji turistički proizvod Zadarske županije je odmorišni turizam temeljen na moru i suncu. Sve priobalne i otočne regije Zadarske županije imaju sličan turistički proizvod i portfelj uvažavajući vlastite posebnosti, osim unutarnjeg dijela (lički dio i Ravni kotari) koji nije dovoljno turistički valoriziran i usmjeren je ruralnom turizmu.

Ključni turistički proizvodi su:

- Odmorišni turizam – temelji se na plažnim resursima (duljina obalne crte Zadarske županije je 22% ukupne hrvatske obale odnosno oko 1 200 km obale, sa 150 otoka i otočića, od kojih je 18 trajno nastanjeno, s tim da Zadarskoj županiji pripada 11,6% hrvatskih teritorijalnih voda) – problemi koncesije plaža, neprovedeno tematiziranje i uređenje plaža, prenapučenost i opterećenost plaža;
- Nautički turizam – temeljen na visoko kvalitetnim marinama, međunarodnim kružnim putovanjima (dio pomorskog prometa) (luka Zadar ostvarila 2024. godine 219 posjeta brodova za kružna putovanja),¹⁵ *charter* floti i povezivanju ponude marina i mikrodestinacija;

¹⁴ Podaci prikupljeni od strane Turističke zajednice Zadarske županije

¹⁵ <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76921>, pristupljeno 25.6.2025.

- *Outdoor* turizam temeljen na valoriziranju prirodnih resursa (Velebit, Paklenica), afirmaciji *soft* avanturizma (pješačenje, biciklizam, vožnja kajakom) i *hard* avanturizma (planinarenje, *trekking*, speleologija, ronjenje, *wakeboarding*...) i ponudi avanturističkih parkova i avanturističkih događaja, odnosno aktivnostima na tlu, vodi i u zraku;
- Kulturni turizam – temeljen na obnovi i održivoj valorizaciji, integriranom upravljanju i interpretaciji nepresušne kulturne baštine i razvoju njegovih podoblika (turizam naslijeđa, kreativni, događajni, gastronomski, vjerski turizam) u suradnji s lokalnom zajednicom kao promotorom lokalne kulture te prezentaciji tradicijskih vrijednosti mikrodestinacija (lokalni običaji, tradicija, nošnje, glazba, i dr.) kroz turističke događaje i kreativni turizam;
- Enogastronomski turizam – temeljen na upoznavanju tradicionalne, izvorne dalmatinske kuhinje i enogastronomije u izvornim dalmatinskim ambijentima (dalmatinske konobe, klape...), vrhunskom gastronomskom doživljaju u visokokvalitetnim restoranima, enogastronomskim događajima u svim mikrodestinacijama, promociji lokalnih vina, maslinovih ulja, kreiranju vinskih ruta, učestvovanju lokalnih vinara na međunarodnim natjecanjima i vinskim festivalima;
- *City-break* turizam – temeljen na ponudi gradova, posebno grada Zadra – aktivno upoznavanje kulturnih znamenitosti, instalacija koje prerastaju u sinonim Zadra (*Morske orgulje* i *Pozdrav suncu*), povijesti, tradicije, enogastronomije, kreativne ponude, *storytellinga* i izvornih dalmatinskih događaja;
- Kongresni/*MICE* turizam – temeljen na kongresnim kapacitetima i povezanosti kongresne ponude s ponudom destinacija;
- Ruralni turizam – temeljen na upoznavanju kulture i tradicije sela, lokalne enogastronomije, boravku na OPG-ovima i seoskim kućama za odmor, sudjelovanju u branju maslina, grožđa, učešću na ruralnim događanjima, radionicama, upoznavanju ekološke poljoprivrede u Ravnim kotarima, ponudi otočkih proizvoda i ruralnih ruta;
- Zdravstveni/*wellness* turizam – temeljen na suvremenim *wellness* centrima u hotelima, kapacitetima za zdravstvenu preventivu, liječenje i postoperacijski oporavak, aktivnom korištenju ljekovitog blata, mora i soli, dentalnom turizmu, turizmu ljepote i uljepšavanja.

Ponudu Zadarske županije se mora povezati s promotivnim aktivnostima Zadarske županije u cilju jačanja atraktivnosti i prepoznatljivosti (komunikacijske aktivnosti). TZ Zadarske županije definira proizvode koji čine užu osnovu novog turističkog brenda Zadarske županije: nautika, sunce i more, te avanture i aktivnosti, dok proširenu proizvodnu ponudu tvore kultura i rustikalna gastronomija. *Outdoor* odnosno aktivni turizam je prepoznat kao proizvod s najvećim potencijalom. Turistička zajednica naglašava lokalne razvojne projekte cikloturizma i pješačkog turizma u vidu integracije u regionalne projekte *Zadar Bike/Trail Magic*. Razvojni i planski marketinški dokumenti napravljeni su za cikloturizam, pješački turizam i enogastronomski turizam.¹⁶

¹⁶ Komunikacijske aktivnosti – izvješće o izvršenju programa rada za 2024. godinu. TZ Zadarske županije, 2024., str. 12.

1.2. ANALIZA RESURSNE OSNOVE

Zadarska županija je izrazito bogata i raznolika s obzirom na svoju resursnu osnovu što predstavlja njezinu komparativnu prednost u odnosu na konkurentske destinacije. Raznovrsnost Zadarske županije se očituje kroz specifičnosti njezinih mikroregionalnih cjelina, koje su: pučinski otoci, unutrašnji otoci, podvelebitski otoci, podvelebitsko strmo primorje, niski obalni prostori, nisko zaleđe, planski prostori te viši kontinentalni prostori. Obuhvaća dalmatinski tip obale, tip razvedene obale na kojoj se glavni elementi reljefa i građe otoka pružaju paralelno s onima na kopnu (planinama, krškim poljima i dr.)

Uz prirodnu raznovrsnost Zadarska županija ima bogato kulturno nasljeđe koje je posljedica njezina kontaktnog položaja između utjecaja slavenskog, romanskog, germanskog i islamskog kulturnog utjecaja. Navedeni utjecaji se mogu i danas vidjeti u kulturno-povijesnim spomenicima, jeziku, običajima i gastronomiji. Identitet županije se od 10. stoljeća pa do danas oslanja na bogatu ostavštinu razdoblja uspostave hrvatskoga kraljevstva koje predstavlja izuzetno vrijedan kulturno-povijesni i turistički resurs ovog prostora.

Zadarska županija obilježena je krškim reljefom i velikim rasponom nadmorskih visina, od obale do vrhova Velebita, što stvara raznolike mikroklime i vegetaciju otočnih, priobalnih, zaobalnih i planinskih područja. Klima na području Zadarske županije ima raspon od izraženih mediteranskih obilježja na otocima, prijelaza prema submediteranskim obilježjima u smjeru zaobalja te planinskim i kontinentalnim obilježjima u unutrašnjosti Velebita i Like, što omogućuje produljenje turističke sezone u proljeće i jesen, osobito za aktivnosti na otvorenom. Reljef je dinarskog smjera SZ–JI, s valovitom izmjenom otoka, obale i zaleđa te kombinacijom krških bila i plodnijih flišnih udolina poput Ravnih kotara. Krška podloga uvjetuje oskudne površinske vode, ali složenu podzemnu cirkulaciju, pri čemu su vrijedni prirodni resursi rijeke Zrmanja i Una te Vransko jezero. Turistički su atraktivni i krški podzemni fenomeni, primjerice Cerovačke špilje. Vegetacija pokazuje jasnu zonalnost: od mediteranske s ljetnom sušom do kontinentalno-planinske na Velebitu. Podvelebitska vjetrovitost, posebice bura, predstavlja ograničenje, ali i oblikuje specifične krajobraze, poput ogoljelih kamenjara Paga, koji sa suhozidima i ovčarstvom imaju turistički potencijal. Posebnu vrijednost imaju i tradicionalne solane u Pagu i Ninu te područja PP Velebit i NP Paklenica. Obala je uglavnom stjenovita s manjim šljunčanim plažama, a morski uvjeti—povoljne temperature, blage mijene i rijetko visoki valovi, pogodni su za kupališni, rekreativni i sportski turizam tijekom ljeta te u blažim prijelaznim razdobljima.

Na području Zadarske županije se u kontekstu turističke valorizacije posebno ističu zakonom zaštićena područja, kao što su: *NP Paklenica*, *PP Velebit*, *PP Vransko jezero* i *PP Telašćica*. Također i zaštićena kulturna baština i pokretna kulturna baština od značaja (npr. *SICU – stalna izložba crkvene umjetnosti*, *Škrinja sv. Šimuna* kao veliko umjetničko i kulturno blago Hrvatske) predstavljaju raznovrsni resursni oslonac za razvoj specifičnih oblika turizma, a posebice se ističe arhitektonska i sakralna baština (pr. povijesna jezgra Zadra, *Forum*, *Crkva svetog Donata*, *Crkva svete Stošije* (grad Zadar), utvrde, kao *Kaštelina* na Viru, *Sveti Mihovil* na Ugljanu, *Toreta* na Silbi (Zadarsko otočje), gradska jezgra Paga, *Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije*, franjevački spomenik na Pašmanu, sakralni objekti i kopija *Krstionice kneza Višeslava* u Ninu, ostavština vitezova Vranskih i templara u Vrani, *Kaštel Benković* i ostaci

antičke *Asserie* u Benkovcu...¹⁷ Prema *Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske* u Zadarskoj županiji nalaze se 322 kulturna dobra.¹⁸ Pod zaštitom *UNESCO*-a nalaze se fortifikacijski sustavi Republike Venecije u gradu Zadru, 5 zaštićenih kulturnih dobara: klapsko pjevanje, kulturno-povijesna cjelina grada Zadra, mediteranska prehrana na hrvatskoj obali Jadrana, paška čipka i umijeće suhozidne gradnje, te jedno preventivno zaštićeno dobro - *transhumanca*.¹⁹

Bogatstvo prirodnih i kulturnih resursa na području Zadarske županije predstavlja neprocjenjivo bogatstvo i nepresušan izvor ideja u kreiranju novih turističkih proizvoda. U aspektu održivosti i te očuvanja resursnog potencijala županije za budućnost potreban je kontinuirani monitoring stanja resursne osnove kako bi se na vrijeme uočile moguće negativne posljedice turizma na okoliš i baštinu. Promišljenim upravljanjem oslonjenim na koncept turističke održivosti postojeća resursna bogatstva mogu dugoročno generirati dobrobit za lokalnu zajednicu.

1.3. ANALIZA JAVNE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Javna turistička infrastruktura je turistička infrastruktura u vlasništvu Republike Hrvatske, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela javne vlasti, javnih ustanova odnosno pravnih osoba kojima je osnivač ili većinski vlasnik Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i infrastruktura izgrađena na općem dobru, koja je kontinuirano ili dijelom godine u funkciji turizma te je dostupna svima pod jednakim uvjetima sukladno njezinoj prirodi i namjeni. Predstavlja infrastrukturu koja na području turističke destinacije izravno ili neizravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude u funkciji dodane vrijednosti turističkih sadržaja.²⁰

U Zadarskoj županiji među primarnim infrastrukturnim elementima, nalazi se 21 kongresni centar (kapaciteta minimalno 50, a maksimalno 700 ljudi u koje spadaju koncertne, multimedijske, multifunkcionalne i polivalentne dvorane, domovi kulture te društveni domovi), 9 centara za posjetitelje, 8 interpretacijskih centara, 70 odmorišta-vidikovaca, 5 kamp odmarališta, 6 kupališta, 246 plaža, 91 pješačka staza, 139 biciklističkih staza, 4 planinarske staze, 20 tematskih staza, 10 staza, 52 šetnice, 10 stajališta uz more, jezero; 3 vozila i 3 plovila namijenjena za prijevoz posjetitelja turističkih atrakcija, 5 penjališta, 293 info ploče i turističke signalizacije, 23 objekta u kategoriji dvorci (2), kurije i utvrde (21), 1 objekt u kategoriji plutajućih objekata.²¹

Od sekundarnih infrastrukturnih elemenata u županiji su: 90 arheoloških nalazišta, 30 speleoloških objekata, 148 povijesnih spomenika, 33 sportska objekta (1 za 10 000 posjetitelja, 5 za 1 000 posjetitelja, 6 za 500 posjetitelja, 4 za 100 - 300 posjetitelja, 17 za 10 - 100 posjetitelja), 5 objekata u kategoriji rodni kuća poznatih osoba, 108 parkirališta (od kojih 1 sa 1 700 parkirališnih mjesta i 1 sa 1 000 parkirališnih mjesta), 40 javnih sanitarnih čvorova; te 26 objekata u kategoriji ostalo (1 planinarski vrh, 1 akvadukt, 1 arheološka zbirka

¹⁷ <https://www.zadarska-zupanija.hr/o-nama/kulturno-%E2%80%93-povijesna-ba%C5%A1tina>, pristupljeno 24.5.2025.

¹⁸ Registar kulturnih dobara RH, <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>, pristupljeno 24.05.2025.

¹⁹ Transhumanca je praksa sezonske seobe stoke i pastira na području Dinarske gore

²⁰ Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021, str 12.

²¹ Podaci Turističke zajednice Zadarske županije

sakralne umjetnosti, 1 botanički rezervat, 2 bunara, 1 ciglana, 1 crkvena riznica, 1 dom kulture, 1 kulturni krajolik, 1 mlinica, 1 muzej, 1 zgrada odmarališta, 1 povijesna jezgra naselja, 1 spomenik pučkog graditeljstva, 2 spomen parka, 4 umjetničke skulpture u prostoru, 3 umjetnička murala, 1 zaštićeni rezervat ptica).²²

1.4. ANALIZA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Komunalna infrastruktura predstavlja temelj za kvalitetu života stanovnika, učinkovitost lokalnog gospodarstva te održivi turistički razvoj. Zadarska županija, kao izrazito turistički orijentirana regija, suočava se s izazovima i prilikama vezanim uz razvoj i modernizaciju komunalne infrastrukture, posebice u kontekstu klimatskih promjena, depopulacije u zaleđu i sezonskih opterećenja priobalja. Komunalna infrastruktura uključuje energetska infrastrukturu, telekomunikacijsku infrastrukturu i dostupnost interneta, vodoopskrbu i odvodnju i gospodarenje otpadom.

Na području Zadarske županije sustav gospodarenja otpadom organiziran je kroz mrežu stalnih i mobilnih reciklažnih dvorišta kojima upravlja *Čistoća d.o.o. Zadar*. Ukupno djeluju četiri stalna reciklažna dvorišta – dva u gradu Zadru²³ (*Diklo* i *Gaženica*) te po jedno u Novigradu i Svetom Filipu i Jakovu.²⁴ Za naselja koja nemaju vlastita stalna reciklažna dvorišta, *Čistoća d.o.o. Zadar* organizira mobilna reciklažna dvorišta²⁵ koja prema unaprijed objavljenom rasporedu obilaze veći broj jedinica lokalne samouprave. Usprkos uspostavljenoj mreži prikupljanja, Zadarska županija suočava se s izazovima vezanima uz gospodarenje otpadom. Povećana količina otpada tijekom turističke sezone, posebice na otocima i u manjim općinama, stvara dodatni pritisak na postojeću infrastrukturu.

Na području Zadarske županije usluge javne vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda obavljaju *Vodovod d.o.o. Zadar*, *Komunalac d.o.o. Biograd na Moru*, *Komunalno društvo Pag d.o.o.*, *Gračac Vodovod i odvodnja d.o.o.*, *Otok Ugljan d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju*, *Vodovod i odvodnja d.o.o. Benkovac*, koji pokrivaju različite dijelove županije. Prema podacima *Vodovod d.o.o. Zadar*, projektom vodoopskrbe i odvodnje planira se izgradnja i rekonstrukcija mreže duljine 541,1 km, čime bi se obuhvatilo oko 125 000 stalnih i 35 000 privremenih stanovnika na području tri grada i 17 općina. *Komunalac d.o.o. Biograd na Moru*²⁶ u sklopu projekta *Kosa istok – zapad*²⁷ provodi rekonstrukciju vodovoda (5 239,9 m), izgradnju kanalizacijske mreže (9 708,0 m) i priključaka.

Opskrbu električnom energijom u županiji primarno osigurava *HEP Operator distribucijskog sustava* (HEP ODS) putem *Elektre Zadar*, koja pokriva grad Zadar i okolna naselja. Za područja na granici s Ličko-senjskom županijom, poput općine Gračac, opskrbu električnom energijom osigurava *Elektrolika Gospić*. Zadarska županija vodeća je u Hrvatskoj po potencijalu ulaganja

²² Ibidem.

²³ <https://www.znet.hr/2024/03/11/vijesti-iz-cistoce-sve-sto-trebate-znati-o-reciklaznim-dvoristima-u-zadru/>, pristupljeno 10.06.2025.

²⁴ U studenom 2025 godine počeo s radom Centar za gospodarenjem otpadom Biljane Donje.

²⁵ Čistoća Zadar, <https://www.cistoca-zadar.hr/usluge-2/mobilno-reciklazno-dvoriste--raspored-61/>, pristupljeno 10.6.2025.

²⁶ <https://komunalac.com/dokumenti/prethodno-savjetovanje/Tehnicke-specifikacije.pdf>, pristupljeno 10.6.2025.

²⁷ <https://zadarskilist.novilist.hr/zadar-zupanija/komunalac-d-o-o-biograd-na-moru-pokrenuo-je-radove-na-projektu-kosa-istok-zapad/>, pristupljeno 10.6.2025.

u obnovljive izvore energije, posebice u području korištenja potencijala energije vjetra. Prva vjetroelektrana u Republici Hrvatskoj izgrađena je upravo u Zadarskoj županiji. U Zadarskoj županiji se trenutno nalazi 8 vjetroelektrana koje isporučuju električnu energiju u elektroenergetski sustav Hrvatske. Prema podacima Ministarstva gospodarstva,²⁸ ukupno godišnje vjetroelektrane u Zadarskoj županiji isporuče oko 617 GWh električne struje u elektroenergetski sustav Hrvatske, što je gotovo 33,8 % u svim vjetroelektranama u Hrvatskoj ukupno proizvedenih i isporučenih GWh električne energije. Tehnički potencijal vjetra u Zadarskoj županiji preliminarno je procijenjen na 300 MW.²⁹ Županija se već smatra središtem za energiju vjetra, a trendovi ukazuju i na značajan razvoj velikih sunčanih elektrana na području Zadarske županije. Procjena je da okvirna ukupna površina najpogodnija za razvoj sunčanih elektrana iznosi oko 22.259 hektara. Uzimajući u obzir postojeće sunčane elektrane potrebno je približno dva hektara zemljišta za smještaj instalirane snage 1 MW sunčeve energije. Potencijal ulaganja u energetski sektor na području Zadarske županije treba uskladiti sa stavovima lokalnog stanovništva. Zadarska županija aktivno potiče korištenje obnovljivih izvora energije, što potvrđuje objava Javnog poziva za sufinanciranje izgradnje novih sunčanih elektrana za 2025. godinu,³⁰ usmjerenog na povećanje korištenja obnovljivih izvora u kućanstvima te smanjenje emisija stakleničkih plinova CO₂. Ova inicijativa usklađena je s ciljevima *Europskog zelenog plana*, koji nastoji ostvariti klimatsku neutralnost do 2050. godine.

1.5. ANALIZA PROMETNE INFRASTRUKTURE

Geoprometno gledano položaj Zadarske županije je povoljan. Dostupnost Zadarske županije počiva na cestovnom, pomorskom i zračnom prometu.

Infrastrukturu cestovnog prometa od značaja za dostupnost ovog područja čine primarno *Autocesta A1* (s 5 priključaka: Maslenica, Posedarje, Zadar1, Zadar2 i Benkovac), brza cesta *Zadar 2 - luka Gaženica*, te državne ceste na području Zadarske županije (*D1, D8, D27, D50, D54, D56, D59, D106, D109, D110, D124, D125, D218, D306, D407, D422, D424, D502, D503, D539, D547*).³¹ Uz navedene infrastrukturne objekte, *Prostornim planom Zadarske županije*³² planirana je izgradnja i drugih koji će utjecati na prometnu povezanost, propusnu moć i rasterećenje prometnog sustava u vrijeme sezonskih oscilacija, poput brze ceste *Zadar 1 - Zadar* ili četverotračne prometnice s deniveliranim raskrižjem s *D8* na dionici raskrižje *Veletržnica - raskrižje Žmirići*.

Županijskih cesta u Zadarskoj županiji je 58, ukupne duljine 499,30 km,³³ dok je lokalnih 191 u dužini od 672,19 km.³⁴ Na otočnom dijelu županije, infrastruktura cestovnog prometa

²⁸ <https://investcroatia.gov.hr/county-stats/zadarska-zupanija/>, pristupljeno 12.6.2025.

²⁹ <https://invest.zadra.hr/hr/zone-investiranja/vjetroelektrane>, pristupljeno 12.6.2025.

³⁰ <https://www.zadarska-zupanija.hr/javni-pozivi-i-potpore/javni-pozivi-i-potpore-u-tijeku/item/2844-javni-poziv-za-sufinanciranje-izgradnje-suncane-elektrane-za-proizvodnju-elektricne-energije-u-kucanstvima,-za-vlastitu-potrosnju-na-podrucju-zadarske-zupanije-za-2025-godinu>, pristupljeno 12.6.2025.

³¹ Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije, Prostorni plan zadarske županije, Službeni glasnik Zadarske županije, br. 02/01., 06/04., 02/05., 17/06., 03/10., 15/14., 14/15., 05/23., 06/23., Zadar, 2023.

³² Ibidem.

³³ Županijska uprava za ceste Zadarske županije, Popis županijskih cesta, <https://www.zuc-zadar.hr/popis-zupanijskih-cesta/>, pristupljeno 21.6.2025.

³⁴ Županijska uprava za ceste Zadarske županije, Popis lokalnih cesta, <https://www.zuc-zadar.hr/popis-lokalnih-cesta/>, pristupljeno 21.6.2025.

najrazvijenija je na većim otocima poput Paga, Dugog otoka, Ugljana i Pašmana, dok je na manjima poput Rivnja i Sestrunja izgrađen samo manji dio lokalnih cesta.³⁵ Ipak, sezonalnost prometne potražnje ukazuje na nedovoljnu razvijenost javnog prijevoza i različitih alternativa, koji bi rasteretili destinacije Zadarske županije od saturacije osobnim automobilima u kretanju i u mirovanju. Parkirališni kapacitet u županijskom središtu Zadru je nedostatan (nešto manje od 3 000 parkirnih mjesta je pod naplatom, od čega oko 1 000 u garažama, a ostatak na otvorenom), što je evidentno u širem centru, a multiplicira se u skladu sa sezonalnim oscilacijama turističkog prometa. Nedostatan kapacitet parkirnih mjesta problem je i u ostalim destinacijama u Zadarskoj županiji.

Dominacija cestovnog prometa i nedostatak parkirališnog kapaciteta negativno se odražavaju na uzurpiranje pješačkih površina i otežavanje kretanja prometnicama. Autobusnim prijevozom dostupno je 50 odredišta u Zadarskoj županiji na osnovu 30 prigradskih linija (manji broj linija, lokalni prijevoz nije dovoljno u funkciji turista i lokalnog stanovništva kao alternativno rješenje u cilju umanjenja prometnih gužvi i problema parkinga) s polazištem iz *Autobusnog kolodvora u Zadru*,³⁶ dok je 6 otočnih na Ugljanu, Pašmanu, Dugom otoku i Ižu.³⁷ Međugradskim linijama županija je povezana s ostalim gradovima u Republici Hrvatskoj, s većim gradovima na obali i kontinentalnom dijelu države, ali i otočnim odredištima poput Paga, Novalje, Vele Luke i Korčule.³⁸

Željeznički promet nije u funkciji turizma Zadarske županije. Željezničkom prometu Zadarske županije potrebna je modernizacija infrastrukture, kao i intermodalno povezivanje različitih prometnih modaliteta kako bi se rasteretio promet u naseljima (npr. povezivanje luke *Gaženica* željezničkim prometom).

Zračna luka Zadar (ICAO 4E klase) podupire povezanost županije s emitivnim tržištima. Udaljena je 7 km od županijskog središta Zadra. U 2024. zračna luka ostvarila je promet veći od 1,5 mil. putnika.³⁹ Porast broja putnika rezultat je modernizacije i proširenje kapaciteta za prihvrat prometnih sredstava i putnika u posljednjim godinama, poput trenutne investicije u novu zgradu odlaznog terminala Zračne luke.⁴⁰ Ljetnim redom letenja *ZL Zadar* povezana je s dvadesetak stranih tržišta, pri čemu u 2024. prednjače relacije iz/prema Njemačkoj, Poljskoj i Velikoj Britaniji.⁴¹ Problem je što ne postoji niti jedna cjelogodišnja međunarodna zračna linija, nego samo domaća linija *Zadar - Zagreb*. Putnički zračni promet nije organiziran na otocima,

³⁵ Zadarska županija, Plan razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027., Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027.; dodatak Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

³⁶ Liburnija Zadar, Red vožnje: prigradski prijevoz, <https://liburnija-zadar.hr/prigradski-prijevoz/>, pristupljeno 2.6.2025.

³⁷ Liburnija Zadar, Red vožnje: prijevoz na otocima, <https://liburnija-zadar.hr/prijevoz-na-otocima/>, pristupljeno 2.6.2025.

³⁸ Arriva Hrvatska, Zadar, <https://www.arriva.com.hr/hr-hr/dalmacija/zadar#top>, pristupljeno 2.6.2025.

³⁹ Zračna luka Zadar, Statistika prometa, <https://www.zadar-airport.hr/statistika-prometa>, pristupljeno 23.5.2025.

⁴⁰ Zračna luka Zadar, Radovi na zgradi terminala, <https://www.zadar-airport.hr/radovi-na-zgradi-terminala>, pristupljeno 23.5.2025.

⁴¹ HTZ, Red letenja hrvatskih zračnih luka u sezoni „ljetno 2024.“, https://www.htz.hr/sites/default/files/2024-11/Pregled%20izravne%20zrakoplovne%20povezanosti%20Hrvatske_ljetno%202024.pdf, pristupljeno 23.5.2025.

gdje postoji potencijal za izgradnju heliodroma, čime bi se unaprijedila prometna povezanost s kopnom i brzina reakcije u slučaju medicinske hitnoće.⁴²

Pomorski promet osigurava povezanost otoka s kopnom te razvoj turizma u Županiji. Otoki Zadarske županije kopnom su povezani obalnim linijskim trajektnim, brzobrodskim i brodskim linijama, frekvencija čijeg reda plovidbe ovisi o sezonalnosti potražnje. Najveći brodar u području je *Jadrolinija*. *Jadrolinija* održava 15 nacionalnih trajektnih i brzobrodskih veza i jednu međunarodnu liniju iz luke *Gaženica*, te 14 iz luke na *Zadar* na Poluotoku, dok samo jednu iz Biograda na Moru.⁴³ Prisutne su i kompanije *TP Line* i *GV Line* koje imaju po 2 linije (katamaranske ili brodske) na zadarskom području. U Zadarskoj županiji najveći je broj trajektnih pristaništa na otocima – njih 19.⁴⁴ Ipak, za lokalno stanovništvo veći problem od sezonalnosti brodskih veza s kopnom je nedostatak veza među otocima zadarskog područja.

U pomorskom prometu najbrojniji infrastrukturni objekti su luke lokalnog značaja – njih 105, dok je 8 luka županijskog značaja. Ukupno 3 luke u Zadarskoj županiji su luke međunarodnog značaja,⁴⁵ od kojih su za međunarodni putnički prijevoz važne dvije - *Luka Gaženica* i *Luka Zadar*. *Luka Zadar* u urbanom središtu grada orijentirana je na prihvat luksuznih brodova na kružnim putovanjima, jahti, te turističkih brodova, dok *Luka Gaženica* preuzima otočke veze, dužobalni promet, međunarodni trajektni promet, putnički promet brodovima za kružna putovanja i *RO-RO* promet, uz svu potrebnu infrastrukturu.⁴⁶ Od infrastrukture pomorskog prometa za turizam su važne i luke nautičkog turizma (marine, sidrišta, privezišta i suhe marine), pri čemu se u Zadarskoj županiji kvalitetom i kapacitetima ističu: Kornati (Biograd na Moru), Dalmacija (Bibinje - Sukošan), Šimuni (otok Pag), Borik i Zadar (Zadar), Preko (Preko), Marina Drage (Drage) te Olive Island Marina Croatia (Sutomišćica).

Unatoč prometnoj povezanosti Zadarske županije različitim prometnim granama, dostupnost Županije moguće je unaprijediti, kao unutar-županijski prometni sustav, što je nužno za kvalitetu života lokalnog stanovništva, ali i unapređenje iskustva posjetitelja. Osnovna infrastruktura za kretanje na visokoj je razini u cestovnom, zračnom i pomorskom prometu, no nedostaju integracija različitih prometnih modaliteta te implementacija alternativnih i više održivih dijelova prometnog sustava u svim prometnim granama. Pri tome, najveći pomak moguć je u željezničkom prijevozu, koji i EU potencira kao prometnu granu budućnosti prijevoza putnika zbog povoljnih okolišnih i sigurnosnih pokazatelja prometne grane. Za povezanost otoka s kopnom ključno je održavanje, obnavljanje i izgradnja luka, no osim pomorskog prometa, za otoke je važna cestovna infrastruktura, ali i povezanost zračnim prometom (makar u smislu hitnih medicinskih prijevoza), kao i razvoj alternativnih načina kretanja koji su usklađeni s načelima održivosti života i turizma na otocima. Osim otoka, u Zadarskoj je županiji nužno unaprijediti i prometnu povezanost zaobalja, čime bi se ostvarila infrastrukturna osnova za razvoj turizma u ruralnom zaleđu, ali i disperziju turističkih tokova s najviše opterećenih destinacija.

⁴² Zadarska županija, op.cit.

⁴³ Jadrolinija, Pretraživanje reda plovidbe, <https://www.jadrolinija.hr/hr/pretrazite-kupite-kartu>, pristupljeno 23.5.2025.

⁴⁴ Zadarska županija, op.cit.

⁴⁵ Naredba o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 7/2021, 24/2021)

⁴⁶ Lučka uprava Zadar, Lučka područja, <https://www.port-authority-zadar.hr/lucka-podrucja/putnicka-luka-zadar-poluotok/>, pristupljeno 23.5.2025.

1.6. ANALIZA STANJA DIGITALIZACIJE

Ključni izazovi suvremenog turizma su digitalna i zelena transformacija. Uz sve primjene digitalizacije – promocija, komunikacija, e-rezervacija i distribucija, digitalizacija kao turistički proizvod, pametne sobe, *VR, AR, IoT, blockchain, NFT* i dr., ključna primjena digitalizacije je u procesu prikupljanja podataka i transformacije u informacije i znanje kao podloga poslovnog odlučivanja i unapređivanja poslovanja.

Analiza stanja digitalizacije Zadarske županije uključuje analizu digitalne povezanosti (infrastruktura), implementacije pametnih rješenja (npr. *smart city, smart parking*), sustava za upravljanje odnosima s turistima i konkurencijom, *online* sustava za distribuciju usluga turistima (*channel manager, booking.com*, i dr.) i digitalnih tehnologija u interpretaciji turističkih atrakcija (info ploče, QR kodovi i dr.).

Proces digitalizacije i digitalne transformacije hrvatskog turizma se sve više ubrzava (primjerice Hrvatski digitalni turizam – *eTurizam, eVisitor* i dr.) te Zadarska županija aktivno prati trendove. Velika je razlika razina digitalizacije između gradova i općina uvjetovana tehničkim preduvjetima, razinom svijesti o mogućnostima digitalizacije i razinom obrazovanja. Pokrivenost internetskom vezom ovisi o područjima (puno bolja je pokrivenost urbanih sredina – pozitivan primjer grad Zadar) (potpoglavlje 1.4.). Javna besplatna Wi-Fi mreža je prisutna u području gradskih središta i najvažnijih turističkih znamenitosti, dok je manje prisutna u manjim općinama uz problem preopterećenosti mreže i prevelikog broja korisnika. Svi nosioci turističke ponude (pr. smještajni kapaciteti i ugostiteljski objekti) imaju privatne Wi-Fi mreže sa šifrom, aktivne internet stranice, a većina smještajnih kapaciteta aktivno koristi digitalne kanale prodaje. Djelatnici, a posebno lokalno stanovništvo, nije dovoljno educirano o mogućnostima digitalizacije u unapređivanje turističkog poslovanja kao ni o područjima *counterintelligence*, informacijske i informatičke sigurnosti.

Implementacija pametnih digitalnih rješenja je najzastupljenija u gradu Zadru. Izdvajaju se program *Smart city*⁴⁷ i *ZUM 4.0* koji objedinjuje nekoliko zasebnih projekata vezanih uz inteligentna prometna rješenja na području grada Zadra. Internet portal i mobilna aplikacija za pametne telefone (*Zadar Smart City* aplikacija i *parkIN* aplikacija) za pristup objedinjenim uslugama: informiranje, javni prijevoz, parkiranje, mogućnosti plaćanja raznih usluga različitim platnim metodama, sustav pametnog parkiranja, sustav elektroničke naplate u javnom prijevozu, sustav informiranja u prometu i javnom prijevozu, centralni informacijski sustav (CIS) – središnji sustav za nadzor i upravljanje ostalim elementima projekta.

Okosnicu gradske IKT infrastrukture čini preko 72 km vlastite optičke mreže grada koja povezuje 115 gradskih lokacija (gradske institucije, komunalna društva, ustanove, škole, gradske server sale odnosno gradske *cluster* servere, *Wi-Fi* i *IoT* pristupne točke, kamere) te je grad neovisan od telekom operatera. Na ovu mrežu nadograđene su brojne IKT usluge koje Inovativni Zadar pruža većini institucija spojenih na mrežu poput: pristupa internetu, povezivanja lokacija, IP telefonije, najma virtualnih servera, izrade prilagođenih softverskih rješenja i sl. Gradska optička mreža omogućila je i razvoj gradskih bežičnih mreža (*Wi-Fi* i *IoT*) koje koriste istu za povezivanje svojih pristupnih točaka i baznih stanica, ali i razvoj video-nadzornih sustava grada. Preko 85 % pristupnih točaka uvezano je u jedinstveni sustav sa istim SSID-om *Grad_Zadar_Free*, pa korisnik u cijelom području pokrivenosti signalom ove mreže

⁴⁷ <https://www.inzad.hr/hr/projekti/zum>, pristupljeno 26.5.2025.

ima neprekinutu vezu s internetom. Korištenje interneta u potpunosti je besplatno, a brzina surfanja je ograničena po korisniku na 5/5 Mbps (download/upload).⁴⁸

Na području Grada uspostavljena je jezgra mreže koja se sastoji od *IoT* baznih stanica, mrežnog servera i demonstracijske internet platforme iot.inzad.hr na kojoj je moguće pratiti testne podatke dobivene od *IoT* senzora za razne namjene postavljenih u realne uvijete.⁴⁹

Inovativni Zadar usmjerio se na testiranje *IoT* uređaja koji imaju najveći potencijal korištenja u pružanju komunalnih usluga i to za slijedeće namjene: daljinsko očitavanja vodomjera, detekcija zauzetosti parkirnih mjesta, upravljanje javnom rasvjetom, inteligentno upravljanje otpadom (popunjenost kontejnera za otpad i sl.), okolišni senzori u generiranju digitalne transformacije i poboljšanja uvjeta života lokalnog stanovništva i doživljaja turista (*online* sustavi za distribuciju aktivnosti turistima, digitalne tehnologije u interpretaciji turističkih atrakcija).

Telekomunikacijska infrastruktura Zadarske županije pokazuje dobru do izvrsnu pokrivenost mobilnim mrežama (2G, 3G, 4G i 5G) diljem cijele županije, uključujući urbana središta, priobalne gradove i turističke lokacije. Osobito se ističu područje grada Zadra i njegova okolica, gdje je dostupna i 5G mreža, dok su ruralnija i slabije naseljena mjesta također u velikoj mjeri pokrivena stabilnim 4G signalom. Prema *nPerf* karti⁵⁰ mjerenja brzina, prosječne brzine preuzimanja mobilnog interneta u županiji su konzistentno visoke, što omogućuje kvalitetno korištenje digitalnih usluga i mobilnog pristupa internetu u većini područja, uključujući otoke poput Paga i Vira.

1.7. ANALIZA STANJA PRISTUPAČNOSTI DESTINACIJE OSOBAMA S INVALIDITETOM

U Zadarskoj županiji turistička ponuda za osobe s invaliditetom najčešće se bazira na prilagodbi postojećih sadržaja i usluga jednostavnim fizičkim intervencijama u prostoru (npr. implementacija pristupne rampe ili prilagodba sanitarnih prostorija) što je slučaj u nekoliko hotela i restorana. Pri tome, u većim gradovima poput Zadra postignut je viši stupanj prilagodbe, dok periferni, osobito ruralni prostori, zaostaju. Općenito gledano, izostaje integrativni pristup i inkluzivnije promišljanje. Fokus je isključivo na uklanjanju barijera, a potpuno pristupačni destinacijski proizvod ili cjelovito iskustvo ne postoje, unatoč velikom ekonomskom potencijalu.⁵¹ Pri dolasku posjetitelja u destinaciju pristupačni su zračni prijevoz putnika (na zahtjev, ovisno o politici pojedine aviokompanije) i cestovni prijevoz (većinom osobnim vozilima). Mobilnost unutar županije otežava nedostatak prilagođenih autobusnih stanica, iako su u Zadru dostupni niskopodni gradski autobusi s rampama. Pristupačnost javnih prostora ostvaruje se kroz uređenje pješačkih zona u gradskim jezgrama i pješačke prijelaze spuštenih rubnika.

Kada je riječ o turističkim atrakcijama, pozitivni primjeri uključuju pristupačne dijelove stare gradske jezgre Zadra te trgove, parkove i znamenitosti - poput *Morskih orgulja*, *Forum* i *Pozdrava suncu*. Pristupačnost je osigurana i u pojedinim muzejima, kao što su *Arheološki*

⁴⁸ <https://www.inzad.hr/hr/ict/bezicna-mreza-grada-zadra>, pristupljeno 9.5.2025.

⁴⁹ <https://www.inzad.hr/hr/ict/internet-of-things-mreza>, pristupljeno 26.5.2025.

⁵⁰ <https://www.nperf.com/en/map/HR/-/7915.Hrvatski-Telekom-Mobile/download?ll=20&lg=0&zoom=3>, pristupljeno 10.6.2025.

⁵¹ UN Tourism, Accessible Tourism, <https://www.unwto.org/accessibility>, pristupljeno 26.5.2025.

muzej ili *Muzej antičkog stakla*, no u odnosu na ukupnu baštinu i atrakcije Zadarske županije, malo ih je. Od mnoštva sakralnih objekata, pristupačne su *Katedrala sv. Stošije* i *Crkva sv. Nikole* u Zadru, one čine manji udio. Analiza plaža Zadarske županije⁵² ukazuje da samo nekoliko plaža imaju pojedine elemente pristupačnosti. Pozitivni primjeri uključuju plaže u Zadru, Biogradu na Moru i Kalima na Ugljanu, čija ponuda većinom uključuje „liftere“ za ulazak u more, no ponegdje i prilagođene toalete, dežurnog spasioca i kolica za ulazak u more.

Uz fizičku pristupačnost, osobama s invaliditetom ključne su informacije u pristupačnom formatu, kao i informacije o pristupačnim elementima ponude, koje su na razini Zadarske županije rijetko dostupne. Pozitivan je primjer internet stranice TZ grada Zadra, koja nudi različite opcije prilagodbe formata informacija kako bi bile pristupačne osobama s različitim ograničenjima (npr. čitač zaslona za slijepo osobe), dok je informacije o pristupačnoj ponudi teško pronaći, pogotovo na stranim jezicima.

Pristupačnost destinacije osobama s invaliditetom mora prerasti u horizontalnu politiku turističkog poslovanja (tzv. turizam za sve). Potrebno je jačati svijest o važnosti otvorenosti i dostupnosti turizma svim ljudima, a destinacijski sadržaji moraju postati pristupačni (smještajni objekti, plaže, ugostiteljski objekti, ambulante, turistička zajednica i dr.).

1.8. ANALIZA ORGANIZIRANOSTI I DOSTUPNOSTI USLUGA U DESTINACIJI (JAVNE USLUGE I SERVISI)

Zadarska županija kao jedna od važnijih turističkih destinacija na Jadranu ima razvijen sustav javnih usluga koje prvenstveno zadovoljavaju potrebe domaćeg stanovništva, ali se u svom radu prilagođavaju i turistima. U zdravstvenom sustavu ključnu ulogu imaju *Opća bolnica Zadar*⁵³ i *Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru*⁵⁴, dok su dodatne zdravstvene usluge dostupne kroz domove zdravlja i ljekarne smještene u većim gradovima i općinama. U Zadarskoj županiji, hitna medicinska pomoć na otocima organizirana je kroz *Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije*, na nekoliko ključnih lokacija. Za hitne medicinske intervencije na otocima, osim kopnenih timova, koristi se i brzi brod za hitnu medicinsku pomoć. Turističke ambulante *Doma zdravlja* u Zadarskoj županiji pružaju besplatne usluge ne-hitne medicinske zaštite na ključnim lokacijama tijekom ljetne sezone, uz planirano proširenje broja lokacija i oslonac na lokalne HZZO-ove ordinacije kad nisu otvorene.⁵⁵ U Zadarskoj županiji u funkciji su tri turističke ambulante u Zadru, Starigradu i Neviđanima s intencijom otvaranja još tri u Biogradu na Moru, Starigradu i na Pagu.⁵⁶

Javne financijske, platne i poštanske usluge pružaju institucije poput FINA-e, banaka i Hrvatske pošte, koje su uglavnom koncentrirane u većim urbanim središtima. Njihova dostupnost u ruralnim područjima te manjim otocima je ograničena, no sezonski se nastoje

⁵² Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara (HUPT) u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom, Plaže za osobe s invaliditetom na Jadranu, https://www.htz.hr/sites/default/files/2024-03/HUPT-Plaze-za-osobe-s-invaliditetom_spreads-compressed.pdf, pristupljeno 16.6.2025.

⁵³ <https://www.bolnica-zadar.hr/>, pristupljeno 16.6.2025.

⁵⁴ <https://ortopedija-biograd.hr/>, pristupljeno 19.6.2025.

⁵⁵ <https://klikni.news/aktualno-news/2025/06/16/turisticke-ambulante-u-zadarskoj-zupaniji-gdje-i-kada-potraziti-pomoc-tijekom-ljeta/>, pristupljeno 20.6.2025.

⁵⁶ <https://www.057info.hr/vijesti/2025-06-16/od-danas-s-radom-pocinju-tri-turisticke-ambulante-doma-zdravlja-a-tri-su-jos-na-cekanju/>, pristupljeno 18.6.2025.

prilagoditi povećanom prometu turista. Obrazovne i kulturne institucije u županiji, uključujući osnovne i srednje škole, te *Sveučilište u Zadru* i *Veleučilište Baltazar Zaprešić* (centar Biograd na Moru), pružaju javne usluge obrazovanja prilagođene lokalnoj zajednici. Vjerske zajednice djeluju kroz brojne crkve i vjerske ustanove koje osim duhovne skrbi često organiziraju i socijalne aktivnosti.

Poseban značaj u županiji imaju žurne službe koje uključuju policiju, vatrogasce, te službe spašavanja na kopnu i moru. Na području županije djeluju ukupno 43 dobrovoljna vatrogasna društva (DVD-a) i 5 javnih vatrogasnih postrojbi. Društva su raspoređena po gradovima i općinama, te djeluju lokalno, ali su i integrirana u županijski sustav zaštite od požara.⁵⁷

Policijska uprava,⁵⁸ sa sjedištem u Zadru, nadzire sigurnost na području šest gradova (Zadar, Benkovac, Biograd na Moru, Nin, Obrovac i Pag) te 24 općine. Unutar uprave djeluje sedam postaja: Policijska postaja Zadar, Postaja prometne policije Zadar, Postaja pomorske i aerodromske policije Zadar, Policijska postaja Biograd na Moru, Policijska postaja Benkovac–Obrovac, Postaja granične policije Gračac i Policijska postaja Pag, čime se osigurava pokrivenost urbanih, ruralnih i otočnih područja te efikasno pružanje policijskih usluga i turistima i lokalnom stanovništvu. Za vrijeme ljetne sezone u Zadarskoj županiji djeluju i strani policijski djelatnici iz Poljske, Austrije, Mađarske, Njemačke Italije i Kine u sklopu projekta međunarodne policijske suradnje *Sigurna turistička destinacija*.⁵⁹

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) djeluje kao ključna služba spašavanja na području Zadarske županije, s posebnim naglaskom na zahtjevne terene poput planinskih, otočnih i priobalnih područja. Glavno sjedište stanice nalazi se u Zadru, a dodatna ispostava smještena je u Starigradu-Paklenici,⁶⁰ što omogućuje brzu reakciju u Nacionalnom parku Paklenica i okolici. Stanica okuplja više od 40 obučениh članova i aktivna je tijekom cijele godine, pružajući pomoć u različitim hitnim situacijama. HGSS Zadar djeluje 24 sata dnevno, opremljen je za spašavanje u nepristupačnim uvjetima te surađuje s ostalim žurnim službama kako bi osigurao sigurnost stanovnika i turista u cijeloj županiji.

1.9. ANALIZA STANJA I POTREBA LJUDSKIH POTENCIJALA

Analizu stanja i potreba ljudskih potencijala Zadarske županije potrebo je promatrati u širem nacionalnom kontekstu demografskih kretanja i obilježja tržišta radne snage. Zadarska županija kao i sva ostala primorska područja Hrvatske ima izražena sezonska kretanja u ponudi poslova u turizmu, ugostiteljstvu i pratećim djelatnostima. Desetljećima je uobičajena situacija da se potrebe za radnom snagom tijekom turističke sezone namiruju s radnicima iz drugih, prvenstveno kontinentalnih županija Hrvatske. Trenutna demografska obilježja, kako Hrvatske tako i okolnih država, koje tradicionalno također djelomično sudjeluju u popunjavanju demografskih i tržišnih potreba radne snage na hrvatskom Jadranu, ne pokazuju više onu vitalnost kao u prijašnjim razdobljima. Stoga je potreba za uvozom radne snage iz udaljenijih krajeve sve prisutnija.

⁵⁷ <https://vzz-zadarske.hr/index.php/clanice>, pristupljeno 16.6.2025.

⁵⁸ <https://policija.gov.hr/policijske-uprave/iii-kategorija/policijska-uprava-zadarska/144>, pristupljeno 16.6.2025.

⁵⁹ <https://www.antenazadar.hr/clanak/2024/08/zadar-policijci-iz-kine-u-susretu-sa-svojim-sunarodnjacima/>, pristupljeno 18.6.2025.

⁶⁰ <https://www.hgss.hr/stanica-zadar>, pristupljeno 16.6.2025.

Kvantitativni i kvalitativni nedostatak radnika predstavlja jedan od najvećih izazova hrvatskog turizma. Istraživanje *Hrvatske udruge turizma* (HUT) i *Udruge poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske* (UPUHH) u suradnji s konzultantskom kućom *Deloitte* u pripremi turističke sezone 2025. ukazuje da 71 % hotelsko-turističkih tvrtki očekuje rast potražnje za radnom snagom ove sezone, dok istovremeno njih 95 % očekuje manju raspoloživost radne snage na domaćem tržištu.⁶¹ Dugoročni generator ovakvog trenutnog stanja tržišta rada je prvenstveno demografske prirode jer već četrdesetak godina na nacionalnoj razini Hrvatska ima izrazito negativna obilježja demografskih pokazatelja. Desetljećima je vidljiv veći broj umrlih nego rođenih (negativno prirodno kretanje broja stanovnika) što je uzrokovalo toliko sužavanje generacijske baze da danas broj novih ulazaka na tržište rada ne uspijeva pokriti potrebe za radnom snagom (posebice u uvjetima sezonskih oscilacija koje su karakteristične za turizam). Također, prostorno kretanje stanovništva odnosno migracija radne snage karakteristična je za manje sredine, gdje mladi odlaze u veće gradove na školovanje, te se većinom ne vraćaju u manje sredine te to također dodatno pridonosi smanjenju baze tržišta rada, posebice izvan većih urbanih cjelina kao što je Zadar. Od ulaska u Europsku uniju i liberalizacije tržišta rada značajan je i negativan faktor odlazak mlađe radne snage izvan granica Hrvatske. Mlađe generacije su sve mobilnije ne samo po pitanju mjesta rada, nego i po pitanju češće promjene poslodavaca, što im trenutna situacija na tržištu rada omogućava.

Sva opisana negativna demografska obilježja sa svojim posljedicama na lokalno tržište radne snage geografski slijede obrazac na način da što smo bliže demografskoj i ekonomskoj jezgri (grad Zadar) situacija je nešto bolja (ali ne zadovoljavajuća), te što se više udaljavamo u periferna područja kopnenog zaleđa, planinskog područja ili otoka, to je situacija sve lošija. Manjak stanovnika i posebice starost populacije u perifernim područjima Zadarske županije (udaljeni i manji otoci te planinsko područje) je toliko limitirajuća za razvoj turizma da je teško očekivati, bez obzira na prirodnu turističku atraktivnost prostora, da je moguće ostvariti valorizaciju prostora oslanjajući se na lokalnu demografsku bazu (stalno stanovništvo).

Ukupna demografska slika ima zadnjih godina i neka nova obilježja, kao što su ekonomska imigracija iz dalekih zemalja te ponovno uključivanje u rad ranije umirovljenog stanovništva. Ovi novi trendovi djelomično pomažu u popunjavanju potreba tržišta radne snage u turizmu i ugostiteljstvu (ali ne u potpunosti), posebice u kvalitativnom aspektu stručne radne snage za poslove viših dodanih uslužnih vrijednosti.

Suvremeni turizam predstavlja izrazito dinamično područje u uvjetima zelene i digitalne transformacije, pri čemu se traže nove kompetencije (znanja i vještine). Kako bi se prepoznale i zadovoljile nove potrebe na tržištu rada potrebno je u obrazovnom sustavu pratiti potrebe razvoja novih kompetencija. Na razini srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja (*Sveučilište u Zadru, Veleučilište Baltazar Zapešić* – centar Biograd na Moru) Zadarska županija ima kvalitativne kapacitete za izazove transformacije potražnje na tržištu rada, ali se istovremeno zbog negativnih demografskih kretanja ne može nositi s kvantitativnim potrebama tržišta. Uz kontinuirano stručno obrazovanje novih i usavršavanje postojećih djelatnika u turizmu također se ne smije zanemariti i edukacija lokalnog stanovništva koje nije adekvatno obrazovano, ali se zbog mogućnosti zarade u turizmu često odlučuje baviti turističkim uslugama.

⁶¹ <https://lidermedia.hr/tvrtke-i-trzista/vecina-hotelijera-bлаго-optimisticna-za-2025-ali-brine-rast-troskova-162516>, pristupljeno 10.5.2025.

1.10. ANALIZA KOMUNIKACIJSKIH AKTIVNOSTI

Analiza komunikacijskih aktivnosti uključuje: pregled korištenja postojećih komunikacijskih kanala, analizu digitalnog prisustva i analiza *offline* aktivnosti. TZ Zadarske županije paralelno provodi aktivnosti razvoja proizvoda - od razvoja DMK, potpora, edukacija, koordinacije, standardizacije, trasiranja, markiranja, postavljanja signalizacije i kartografije do prezentacije svih proizvoda na internetskim stranicama i podstranicama te promidžbe kroz promotivne materijale, sajamske nastupe i programe studijskih putovanja novinara i agenata. Kontinuirano nastoji maksimalno istaknuti sve mogućnosti proizvoda posebnih interesa na tržištu, ali i na terenu kroz info-materijale dostupne turistima.⁶²

Posebni oblici turizma u Zadarskoj županiji promoviraju se putem specifičnih komunikacijskih kanala. *Outdoor* turizam obuhvaća promociju cikloturističkih i pješačkih proizvoda putem platformi Outdooractive i Zadarbikemagic, mrežnih stranica TZŽ-a, promotivnih materijala (npr. brošura Nature & Outdoor), oglašavanja, sajamskih nastupa te studijskih putovanja novinara i agenata. Nautički turizam promovira se kroz specijalizirane medije poput časopisa More, Nautical Channela, Croatia Luxury and Adventure Travel Show u sklopu Biograd *Boat Showa* te putem info-pulta u Luci Gaženica. Kulturni i doživljajni turizam promovira se putem mrežnih stranica TZŽ-a kroz integraciju top doživljaja, promotivne materijale, sajamske nastupe i studijska putovanja. Eno-gastronomski turizam razvija se kroz suradnju s gastrovodičima (digitalni Michelin vodič, JRE Croatia, Gault&Millau Croatia), organizaciju radionica i promotivnih događanja, digitalne kampanje, suradnju s manifestacijama i projektima (Zadar Wine Festival, Dani vina i gastronomije Zadarske županije, Suncokret ruralnog turizma Hrvatske) te primjenu *labelling* programa Premium Zadar Region. MICE turizam uključuje razvoj kataloga ponude Zadarske županije, sudjelovanje na sajmovima IMEX Frankfurt i MEETEX Zagreb te izradu specijaliziranih brošura Meet in Zadar Region i Incentive Ideas, dok se događajni turizam promovira kroz primjenu SayYES! loga i usklađivanje događanja s brend-strategijom destinacije. Turistička zajednica također provodi program unapređivanja kvalitete smještaja u domaćinstvu pod okvirom oznake kvalitete Welcome, a posebno se promovira i potkategorija oznake kvalitete „Welcome taste&buy“.

TZ Zadarske županije je u kontekstu aktivnosti oglašavanja putem medija plana umrežila cijeli set marketinških aktivnosti koje dodatno alimentiraju snagu destinacijskog brenda *Zadar Region*. Promotivne kampanje TZ Zadarske županije 2024. godine su:

- Glavna *Awareness* digitalna kampanja - na 12 tržišta i 33 kanala, a većinom obuhvaća *storytelling* formate koji se odnose na *native* i uredničke članke te *custom landing* stranice;
- Kampanja *On-site activities* - redovno aktivna u srpnju i kolovozu, a za cilj ima promovirati konkretne aktivnosti i različite ponude (ture, izleti, itd.) turistima koji su u periodu trajanja kampanje bili na odmoru u Zadarskoj županiji;
- Kampanja *See you Soon!* - redovno aktivna u prosincu i siječnju, a za cilj je ima pozicionirati Zadarsku županiju kao nezaobilaznu destinaciju za odmor. Kampanja je bila strateški usmjerena na tri ključna tržišta – Njemačku, Švicarsku i Austriju.

Komunikacija Turističke zajednice Zadarske županije na društvenim mrežama obuhvaća Facebook, Instagram, TikTok i Pinterest, uz redovito održavanje dnevne komunikacije. Sadržaji su tematski usmjereni na atrakcije, tradiciju, mjesta za posjetiti, sport te hranu i piće.

⁶² Izvješće o izvršenju programa rada Turističke zajednice Zadarske županije za 2024. godinu, TZ Zadarske županije, 2025., str. 11.

Turistička zajednica Zadarske županije ne koristi Google Ads oglašavanje, već tržištu pristupa kroz kombinaciju digitalnih i klasičnih komunikacijskih kanala, uz koordinaciju s turističkim zajednicama gradova i općina te lokalnim nositeljima ponude.

TZ Zadarske županije uspješno komunicira s tržištem kroz klasične i digitalne promocijske kanale uz povezivanje s promocijom na nižim razinama – turističke zajednice gradova i općina te pojedinačnih nositelja ponude.

1.11. ANALIZA KONKURENCIJE

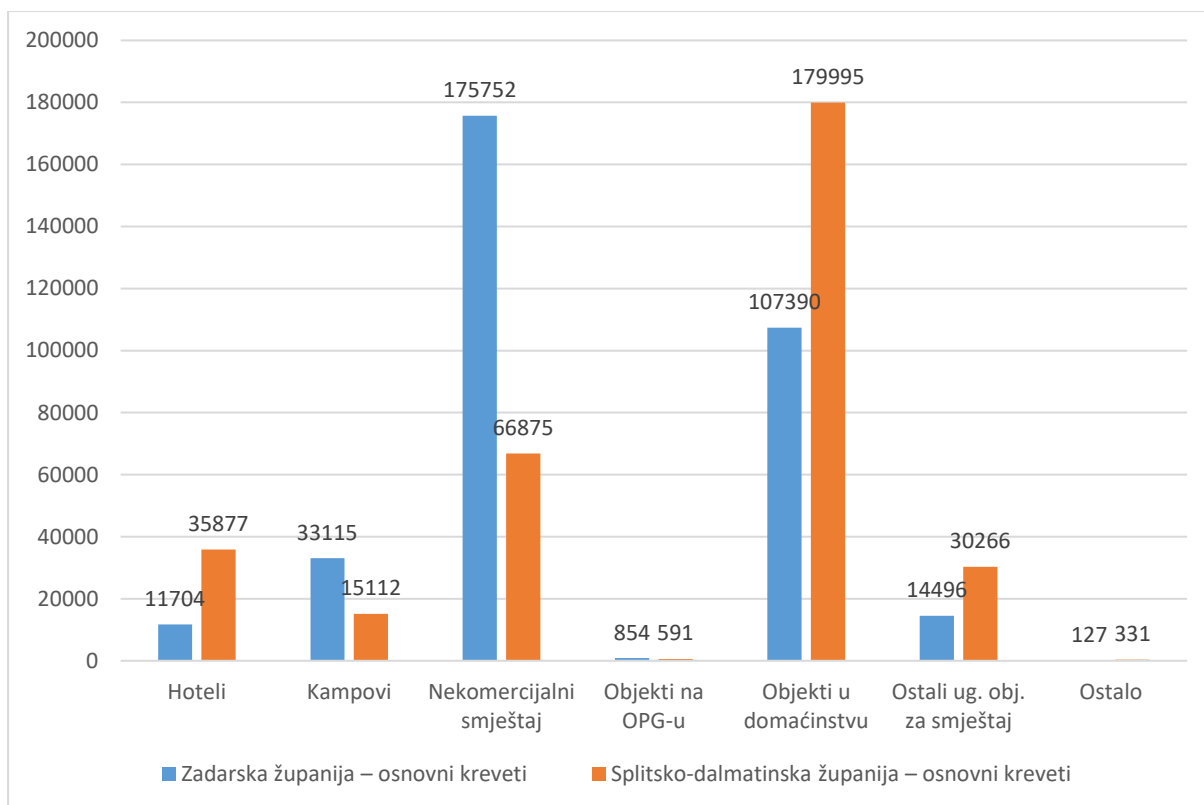
Benchmarking je kontinuirani proces u kojem se destinacija kvantitativno i kvalitativno uspoređuje s najbližim konkurentom slične resursne osnove, ciljnog segmenta i turističkog proizvoda u cilju da smanji zaostajanje, umanjuje vlastite slabosti i potencira vlastite snage u pozicioniranju na tržištu. Uvažavajući sve razlike i posebnosti najbliži konkurent Zadarskoj županiji je Splitsko-dalmatinska županija (*Srce Jadrana. Ovdje ljeto traje duže*)⁶³ koja je puno veće površine 14 025 km² (87,34 % veća od Zadarske županije) i većeg broja stanovništva 423 207 (110,36 % više od Zadarske županije).⁶⁴ *Benchmarking* pruža mogućnost usporedbe izdvojena tri dijela županije, otočni dio, obalni dio i zaobalje, mogućnost usporedbe središta županija – gradova Zadar i Split. Obje županije se izdvajaju bogatom resursnom osnovom (pr. Splitsko-dalmatinska županija ima parkove prirode *Dinara, Biokovo* (ujedno i *Geopark Biokovo-Imotska jezera*) te *Geopark Viški arhipelag*, 3 objekta UNESCO-ve zaštićene baštine: povijesni koncept Splita s *Dioklecijanovom palačom*, povijesni grad Trogir, *Starogradsko polje* te 5 dobara uvrštenih u UNESCO-vu listu nematerijalne baštine: čipka od agave, hvarska *procesija za Križen, Sinjska alka, Vrličko nijemo kolo*, klapsko pjevanje).⁶⁵ Prednost Zadarske županije je blizina ključnim emitivnim tržištima (cestovni prijevoz), ali je izraziti nedostatak nepostojanje cjelogodišnjih međunarodnih zračnih linija i brodskih linija (osim linije *Zadar - Ancona* u špici sezone).

Grafikon 5: Usporedba smještajnih kapaciteta u broju ukupnih ležajeva Zadarske i Splitsko-Dalmatinske županije (2024.)

⁶³ <https://www.dalmatia.hr/hr/>, pristupljeno 11.6.2025.

⁶⁴ <https://www.dalmacija.hr/zupanija/informacije>, pristupljeno 10.6.2025.

⁶⁵ <https://croatia-hotspots.com/2013/03/unesco-zasticena-bastina-splitsko-dalmatinske-zupanije/>, pristupljeno 11.6.2025.

Izvor: Podaci dobiveni na zahtjev (TZ Zadarske županije, 20.6.2025.)

Analiza usporedbe strukture smještajnih kapaciteta Zadarske i Splitsko-dalmatinske županije 2024. godine pokazuje da Zadarska županija u ukupnim smještajnim kapacitetima (osnovni kreveti) ima 5,2 % manje osnovnih ležajeva u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju, a prema pojedinačnim skupinama:

- 162,9 % više osnovnih kreveta u nekomercijalnom smještaju u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 119,1 % više osnovnih kreveta u kampovima u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 44,5 % više osnovnih kreveta u objektima na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 67,4 % manje osnovnih kreveta u hotelima u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 40,2 % manje osnovnih kreveta u objektima u domaćinstvu u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 52,1 % manje osnovnih kreveta u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (druge vrste – skupine kampovi) u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 61,6 % manje osnovnih kreveta u ostalim objektima (ostalo + restorani) u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju;
- 92,4 % manje kreveta u hotelima s 5 zvjezdica te 75,6 % manje kreveta u hotelima s 4 zvjezdice u odnosu na Splitsko-dalmatinsku županiju.

U 2024. godini Splitsko-dalmatinska županija ostvarila je 3 799 598 dolazaka turista (74,61 % više od Zadarske županije) i 18 494 490 noćenja (19,90 % više od Zadarske županije). Prosječna dužina boravka turista iznosila je 4,87 dana, što je značajno manje od prosječne dužine boravka u Zadarskoj županiji (21,12 % manje). Najveći broj noćenja ostvarili su Poljaci (2 311 milijuna), Nijemci (2 217 milijuna), Hrvati (1 427 milijuna), Česi (1 249 milijuna), turisti iz Bosne

i Hercegovine (1 167 milijuna) te Velike Britanije (1 165 milijuna), što upućuje na različitu strukturu ciljnih tržišta po zemljama dolaska u odnosu na Zadarsku županiju (Poljska, Bosna i Hercegovina, Velika Britanija). Najveći broj noćenja ostvaren je u Splitu (3 101 milijuna), Makarskoj (1 688 milijuna), Omišu (1 057 milijuna), Baškoj Vodi (1 005 milijuna) i Tučepima (833 tisuće noćenja). Splitsko-dalmatinska županija također je izrazito sezonalna destinacija, pri čemu se većina noćenja ostvaruje u lipnju (2 533 milijuna noćenja), srpnju (5 289 milijuna noćenja), kolovozu (5 455 milijuna noćenja) i rujnu (2 635 milijuna noćenja). U razdoblju lipanj – rujan ostvareno je ukupno 15 912 milijuna noćenja, što čini 86 % ukupnog broja noćenja.

Kvantitativna usporedba rezultata otkriva da Splitsko-dalmatinska županija ima veći broj smještajnih kapaciteta i kvalitetniju strukturu smještajnih kapaciteta te ostvaruje bolje rezultate broja turista i ostvarenih noćenja (2024. godine Splitsko-dalmatinska županija je imala 3 536 kreveta u hotelima 5 zvjezdica i 16 894 kreveta u hotelima 4 zvjezdice, Zadarska županija 270 u hotelima 5 zvjezdica i 4 116 kreveta u hotelima 4 zvjezdice). Obje županije su izrazito sezonalne i razlikuju se po strukturi turista prema zemlji dolaska.

Uz ljetni, odmorišni turizam kao najzastupljeniji oblik turizma koji uvjetuju sezonalnost Splitsko-dalmatinska županija izdvaja (slično kao i Zadarska županija) sljedeće posebne oblike turizma: aktivni, ruralni, vjerski, kulturni, nautički turizam, zdravstveni, poslovni turizam.⁶⁶ Posebni oblici turizma su slične razine konkurentnosti i atraktivnosti ovisno o izdvojenim mikrodestinacijama i poduzetničkim inicijativama. Kvaliteta i izvrsnost ponude je ipak izraženija u Splitsko-dalmatinskoj županiji koja je u izdvojenim mikrodestinacijama usmjerena i na luksuzniji turizam (Bol, Hvar, Split). Naglasak obje županije je na autohtonoj ponudi temeljenoj na tradiciji i dalmatinskom izričaju koji se ostvaruju kroz kulturni, kreativni turizam, enogastronomiju i događajni turizam. Splitsko-dalmatinska županija njeguje autohtonu dalmatinsku kuhinju s prepoznatljivim specijalitetima, vinima i maslinovim uljima. Splitsko-dalmatinska županija ima 18 restorana s *Michelinovom* preporukom 2024. godine⁶⁷ i 82 restorana *Gault&Millau* 2024. godine.⁶⁸ Izdvaja se i ponudom događanja različitih vrsta sadržaja i veličine.

Strateška usmjerenja razvoja turizma Splitsko-dalmatinske županije slijede viziju razvoja: Kroz zajedništvo i suradnju, odgovorno i poduzetno, razvijamo turističku ponudu u kojoj uspješno spajamo inovativnost i profesionalnost s lokalnom kulturom, tradicijom i stilom života.⁶⁹ U programu rada za 2024. godinu TZ Splitsko-dalmatinske županije postavlja sljedeće ciljeve marketinške strategije: sigurnost i odgovornost, autentičnost i brendiranje, manifestacije – važan oblik promocije, edukacije i informiranje, podizanje kvalitete ponude, razvoj i promocija posebnih oblika turizma.⁷⁰ Ključne točke razvoja turističkog proizvoda su: sustavi označavanja kvalitete turističkih proizvoda, razvoj aktivnog, kulturnog, enogastronomskog, nautičkog i događajnog turizma.⁷¹ U komunikacijskim aktivnostima TZ Splitsko-dalmatinske županije raspolaže s većim budžetima i mogućnostima. Turistička zajednica Splitsko-dalmatinsko

⁶⁶ <https://www.dalmatia.hr/hr/>, pristupljeno 11.6.2025.

⁶⁷ <https://hrturizam.hr/splitsko-dalmatinska-zupanija-u-fokusu-gastronomskih-ljubitelja-18-restorana-pod-svjetlima-michelinovog-vodica>, pristupljeno, 12.6.2025.

⁶⁸ <https://hr.gaultmillau.com/news/turisti%C4%8Dka-zajednica-splitsko---dalmatinske-zupanije-partner-na-gala-ve%C4%8Deri-gault-millau-2024>, pristupljeno 12.6.2025.

⁶⁹ Glavni plan razvoja turizma Splitsko-dalmatinske županije (2017.-2027.) sa strateškim i operativnim planom marketinga turizma, Institut za turizam, 2018. str. 50.

⁷⁰ Program rada TZ Splitsko-dalmatinske županije za 2024. godinu, 2023., str. 18.

⁷¹ Ibidem, str. 3.

županije razvija novi branding sustav koji potencira sve konkurentske prednosti te percipiranu kvalitetu i standarde te će biti proveden na svim razinama (za usporedbu, TZ Zadarske županije već ima jasno definiranu branding strategiju kao i precizno razrađene smjernice (kroz *brend manuale*) za primjenu iste). Kontinuirano provodi *offline* oglašavanje kao i TZ Zadarske županije (kultura, aktivni odmor, vino i gastronomija, nautika) te strateške promotivne kampanje oglašavanja na emitivnim tržištima - Češka, Poljska, Njemačka, Slovenija, Francuska, Skandinavija, Velika Britanija i SAD u suradnji s PR agencijama (TZ Zadarske županije zbog ograničenih budžeta provodi suradnju s PR agencijom samo na tržištu Velike Britanije). TZ Splitsko-dalmatinske županije provodi i *online* oglašavanje koje uključuje *native* kampanje - posebne promotivne *online* kampanje na stranim tržištima, te oglašavanje na društvenim mrežama – *Facebook*, *Youtube* i *Instagram*, kao i odnose s javnošću - komunikacija s domaćim i stranim medijima – medijske i *online* objave, posebni projekti, *pressclipping* i medijske analize izrada i slanje *newslettera*, a u promociju uključuje i studijska putovanja za predstavnike medija u suradnji sa sustavom turističkih zajednica.⁷² Uspješno provodi udruženo oglašavanje na regionalnoj razini te nastupa na turističkim sajmovima, organizira posebne prezentacije i poslovne radionice, surađuje s organizatorima putovanja te kreira promotivne materijale.

1.12. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ ANALIZI STANJA ZADARSKE ŽUPANIJE

Analiza sadašnjeg stanja je provedena na temelju kvantitativnih podataka ponude (broj, struktura smještajnih kapaciteta, broj ugostiteljskih sadržaja, javne turističke infrastrukture, broj događaja) i potražnje (broj i struktura turista, broj noćenja) te kvalitativne analize (opis i ocjena elemenata ponude, SWOT analiza (5.1.), *benchmarking*, istraživanje stavova turista, lokalnog stanovništva i dionika ponude). Kvantitativna analiza otkriva da broj smještajnih kapaciteta raste (nepovoljna struktura smještajnih kapaciteta je jedan od ključnih razloga izrazito sezonske ponude, prije svega mali udio hotelskih kapaciteta (3,38 % ukupnih smještajnih kapaciteta prema broju kreveta) kao i kapaciteta visoke kategorije. Pozitivni pomaci u 2025. godine uključuju otvaranje *Hyatt Regency Zadar* i *Molum Hotel&Residence* u Svetom Filip i Jakovu s pet zvjezdica i *Hilton Preko Ugljan Island*, *Curio Collection by Hilton* s visoke 4 zvjezdice. Broj turista (2 176 004) i broj noćenja (15 425 005) 2024. godine je premašio broj turista i noćenja 2019. godine (prije epidemije Covid-19). U ukupnoj strukturi 2024. godine domaći turisti su ostvarili 360 324 dolazaka i 3 775 406 noćenja, dok su strani turisti ostvarili 1 815.680 dolazaka te 11 649.599 noćenja (najzastupljeniji strani turisti su iz Njemačke, Slovenije, Poljske, Češke, Austrije, Mađarske). Prekomjerni broj turista u vrhu sezone (74,43 % dolazaka i 84,49 % noćenja se ostvarilo u rasponu od lipnja do rujna 2024. godine) uvjetuje mnogobrojne negativne pojave: gužvu, buku, onečišćenje, rast cijena što često rezultira negativnim odnosom lokalnog stanovništva prema turizmu, osobito onog dijela koji nije usmjeren turističkom poslovanju, kao i negativnim utjecajem na resursnu osnovu (četiri aspekta održivog razvoja: okolišni, prostorni, društveni i ekonomski).

Kvalitativna analiza potvrđuje da su ključne komparativne prednosti i preduvjeti razvoja prirodni, kulturni i prometni preduvjeti (relativna blizina emitivnim tržištima cestovnim prometom), lokacija, raznolikost 3 dijela (obalni, otočni dio i zaobalje), odnosno predloženih turističkih zona, te turističke atrakcije, dok su nedostaci nedorečena turistička i komunalna infrastruktura te izdvojeni elementi turističke nadgradnje. Zadarska županija je prema kategorizaciji smještajnih objekata koji dominiraju u ukupnom udjelu destinacija razine

⁷² Ibidem, str. 45.

kvalitete 3*, čemu se posljedično prilagođava i većina njenog lanca vrijednosti, uz manji udio kvalitetnijih elemenata namijenjenih nautičkim turistima i onima koji odsjedaju u višim kategorijama smještaja.

Rezultati svih provedenih istraživanja turista (Hendal, 2024.; Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, Sveučilište u Zadru, 2024.) otkrivaju da su još uvijek ključni motivi dolaska prirodni resursi temeljeni na komparativnim prednostima, dok zaostaju elementi posebnih oblika turizma. Ocjene zadovoljstva potvrđuju da su turisti najzadovoljniji sljedećim elementima ponude: gradovi, gastronomija, sela, ruralna područja, priroda, turistički obilazak, more, kultura i umjetnost, dok su najmanje zadovoljni sljedećim elementima: omjer cijene i kvalitete, broj turista u destinaciji, poštenje trgovaca i ugostitelja, radno vrijeme trgovina i pružatelja usluga, mogućnost razvrstavanja otpada, kvaliteta i raznovrsnost zabavne ponude.

Zadarsku županiju karakterizira intenzivan, sezonski turizam koji zahtjeva kreiranje sinergije između dionika. Ključni turistički proizvod je odmorišni turizam temeljen na moru, suncu i pijesku, te se razvijaju nautički, *outdoor*, kulturni, eno-gastronomski, *city break*, poslovni/*MICE*, ruralni i zdravstveni/*wellness* turizam. Naglasak je na autohtonim elementima temeljenim na oživljavanju tradicije, običaja i kulture (značaj tradicijskih događaja). Splitsko-dalmatinska županija ima veću kvantitetu i strukturu smještajnih kapaciteta što se odražava i na rezultate turističkog poslovanja. Nedovoljno su prepoznati izazovi razvoja i promjene trendova potražnje i aktivnosti konkurentnosti u razvoju portfolija turističkog proizvoda u ostvarenju veće konkurentnosti i atraktivnosti, u kreiranju više dodane vrijednosti te preusmjeravanju s postojećeg ciljnog segmenta prema zahtjevnijem ciljnom segmentu većih financijskih mogućnosti. Turizam županije se nalazi na raskrižju između masovnog i novog turizma, između globalizirane i autohtone ponude, između kvantitete i kvalitete te inovativnosti ponude, s nedovoljno profiliranom razlikom ponude mikrodestinacija kao i kreiranja integralnog proizvoda na razini županije. Nedovoljno su valorizirani preduvjeti razvoja te se razlikuju u vremenskoj i prostornoj koncentraciji turističkog poslovanja (preopterećene obalne destinacije i nedovoljno valorizirano zaobalje, odnosno prenapučenost ljetne sezone).

Iskoraci se temelje na izdvojenim poduzetničkim poduhvatima i stranim ulaganjima, a ne na smišljenom upravljanju održivim razvojem turizma (zadnji strateški dokument je *Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. - 2023.*). Prati digitalnu i zelenu transformaciju u optimalizaciji poslovanja (pr. 2025. godine TZ Grada Zadra je kreirala virtualnog asistenta *AI chatbota* za turističko poslovanje iznajmljivača).⁷³ Turizam ne potiče dovoljno razvoj ostalih gospodarskih grana kao multiplikator gospodarskog razvoja, pogotovo održive poljoprivrede. Unatoč sve većem broju lokalnih OPG-ova koji svoje proizvode nude turistima, poljoprivredna proizvodnja je ispod potreba turizma.

Turizam uvjetuje demografske i funkcionalne promjene, raseljavanje lokalnog stanovništva iz centara turističkih destinacija (primjer zadarski poluotok), priliv stranih vlasnika turističkih kapaciteta kao i stranih radnika iz trećih zemalja što negativno utječe na autentičnost i unikatnost destinacije. Turizam ostvaruje negativne efekte na očuvanje prirodnih, kulturnih preduvjeta i kvalitetu života lokalnog stanovništva i doživljaja turista narušavajući prekomjernom i neplanskom turističkom izgradnjom vizuru dalmatinske arhitekture i očuvane prirode. Zadarska županija s vodećim mikrodestinacijama je prepoznata na turističkom tržištu

⁷³ www.busines.zadar.travel.hr, pristupljeno 26.7.2025.

(promotivna kampanja *Zadar Region: Say Yes to Everything*). Sredstva uložena u promociju (komunikacijska strategija Turističke zajednice Zadarske županije, *offline* i *online* promocija, udružena promocija usmjerena ciljnim tržištima) se višestruko vraćaju u privlačenju novih ciljnih segmenata. Ključni preduvjet održivog razvoja predstavlja strateško upravljanje u izgradnji autohtonog, autentičnog turizma prilagođenog novim turističkim potrebama temeljenim na inovativnim, izvornim elementima i neponovljivom doživljaju. U transformaciji i održivom razvoju turizma Zadarske županije odmorišni turizam će i dalje biti na vodećem mjestu, ali je ključni izazov kako ga obogatiti ponudom posebnih oblika turizma i nove dodane vrijednosti, kako kreirati integralni proizvod koji će sinergijski povezati sve različitosti i prednosti mikrodestinacije i brendirati Zadarsku županiju kao prepoznatljivu destinaciju jedinstvenog turističkog, izvornog, autohtonog sadržaja. Analiza sadašnjeg stanja je definirala razinu konkurentnosti posebnih oblika turizma na globaliziranom tržištu, dok će potencijal ključnih posebnih oblika turizma u budućnosti biti detaljnije razrađen u drugom poglavlju.

2. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

U poglavlju se analiziraju turistički proizvodi i usluge, resursi, atrakcije te ostali ključni elementi u ponudi/kreiranju turističkih proizvoda destinacije. Povećanje broja turista u pred i post sezoni te potreba za smanjenjem sezonalnosti dodatno ističu potrebu za razvojem posebnih oblika turizma. Sve je izraženiji interes za održivim oblicima turizma, što pruža priliku za diferencijaciju ponude.

Ključni potencijal za kvalitativno preoblikovanje i inoviranje turizma Zadarske županije u funkciji produljenja sezone i jačanja pred i post sezone i privlačenje novih ciljnih segmenata, valorizirano kroz sadašnje i buduće promotivne aktivnosti, imaju sljedeći posebni oblici

turizma: *outdoor*/aktivni turizam, nautički turizam, enogastronomski turizam, poslovni/*MICE* turizam, odmorišni turizam, ekoturizam, ruralni turizam i kulturni turizam.

Za svaki oblik turizma u nastavku se ocjenjuju preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura), razina konkurentnosti, razvojni potencijal i marketinški potencijal.

2.1. OUTDOOR/AKTIVNI TURIZAM

Outdoor turizam Zadarske županije temelji se na iznimnom bogatstvu prirodnih resursa i prostornoj raznolikosti koja objedinjuje planinska, obalna, zaobalna i otočna područja. *Outdoor* infrastruktura razvijena je u najčešćim oblicima *outdoor* aktivnosti (biciklizam, planinarenje, ronjenje sl.). Unatoč prirodnim preduvjetima (Tablica 6), *outdoor* turizam u županiji još nije dovoljno integriran u cjelokupni turistički proizvod te se razvija fragmentirano po mikrodestinacijama. Njegov daljnji razvoj zahtijeva jaču koordinaciju dionika, standardizaciju i brendiranje kroz koncept *Say YES! to Outdoor*, koji povezuje aktivnosti na kopnu, moru i jezeru u jedinstveni doživljaj.

Tablica 6: *Outdoor/ aktivni turizam*

<p>Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Nacionalni park Paklenica i parkovi prirode Velebit, Vransko jezero i Telašćica. – Rijeke Zrmanja i Krupa, Velebitska Majstorska cesta, Cerovačke špilje – Zadarski arhipelag – idealan za aktivnosti na vodi (kajak, jedrenje, ronjenje, SUP, windsurfing) – 91 pješačka staza, 4 planinarske staze, 139 biciklističkih staza i više penjališta. – Infrastruktura za outdoor aktivnosti na plažama: zone za kajak i SUP, pontoni, spremišta opreme, info-točke i servisne zone – Mikroklimatska raznolikost pogodna za cjelogodišnji aktivni boravak (planine, more, otoci, zaleđe)
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prepoznatljivost raste kroz platforme <i>Zadar Bike Magic</i> i <i>Outdooractive</i> – Nedostatak certificiranih vodiča i specijaliziranih outdoor operatera – Infrastruktura i signalizacija nisu jednako razvijene u svim mikrodestinacijama – Potencijal za razvoj tematskih zona i outdoor hubova (Zrmanja, Paklenica, Vransko jezero, Pag, Ugljan)
<p>Razvojni potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: mikroklimatska raznolikost (planine, more, otoci) omogućava cjelogodišnju aktivnost, posebno za soft avanturističke aktivnosti – Prihvatni kapacitet atrakcija: potrebna je daljnja integracija infrastrukture koja bi uključivala dodatne smještajne kapacitete prilagođene aktivnim turistima, iznajmljivanje opreme te servisne i informativne zone na lokacijama ključnih atrakcija – Boravišno-izletničke značajke: kreiranje personaliziranih paketa za vikend i duži boravak - kombinirajući planinarenje, biciklizam, avanturističke parkove i lokalnu enogastronomiju – može produljiti vrijeme boravka – Značaj za privlačenje tržišta: ciljana publika uključuje rekreativce, sportaše, obitelji, ljubitelje prirode, ekoturiste te međunarodne turiste zainteresirane za aktivni odmor. Poseban potencijal postoji u promociji cikloturističkih i pješačkih proizvoda kroz platforme poput <i>Outdooractive</i> i <i>Zadar Bike Magic</i>
<p>Marketinški potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: većina lokaliteta je dostupna, no potrebno je dodatno poboljšati pristup za osobe s invaliditetom te osigurati parking i servisne zone uz ključne atrakcije – Stanje obilježnosti: iako postoje staze i biciklističke rute, signalizacija i informativne ploče nisu standardizirane u svim mikrodestinacijama. Postavljanje smeđe turističke signalizacije te detaljnih karti i uputa povećalo bi sigurnost i dostupnost

	<ul style="list-style-type: none"> – Dostupnost informacija: informacije o rutama, događanjima i outdoor aktivnostima već se promoviraju digitalno (platforme, mobilne aplikacije, internet stranice TZ ZŽ) i kroz promotivne materijale poput brošura <i>Nature & Outdoor</i>. Daljnja digitalizacija i dostupnost na više jezika, uključujući međunarodne kampanje, može značajno proširiti doseg i tržište – Suradnja sa drugim sektorima: jačanje suradnje s lokalnim proizvođačima, kulturnim institucijama i enogastronomskim sektorom može doprinijeti stvaranju integriranih outdoor proizvoda i autentičnih doživljaja destinacije – Promocija kroz događanja i festivale: pomoć kroz specijalizirane sajamske nastupe, studijska putovanja novinara i agenata, oglašavanje na digitalnim platformama te organizaciju sportskih, avanturističkih i outdoor festivala osigurava prepoznatljivost i privlači posjetitelje izvan glavne sezone
--	---

Izvor: izrada autora

2.2. NAUTIČKI TURIZAM

Zadarska županija, smještena u središnjem dijelu Jadrana, jedno je od najatraktivnijih područja za razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj. Strateški položaj unutar Srednjeg Jadrana, bogatstvo arhipelaga i razvedenost obale učinili su ovu županiju jednom od najatraktivnijih destinacija za nautičare na Mediteranu. Raznolikost i prostorna raspoređenost infrastrukture potrebne za razvoj nautičkog turizma potvrđuju da Zadarska županija posjeduje sve ključne preduvjete za održiv razvoj nautičkog turizma (Tablica 7), ali i da postoji značajan prostor za daljnju valorizaciju u smjeru pametnog upravljanja, digitalne transformacije i tržišne diferencijacije ponude.

Tablica 7: Nautički turizam

<p>Preduvjete razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Strateški položaj u središnjem dijelu Jadrana s bogatim otočnim arhipelagom – Blizina <i>Nacionalnog parka Kornati</i> i <i>Parka prirode Telaščica</i> – Postojeća i razvijena mreža marina i privezišta dostupna lokalnom stanovništvu i turistima – Blizina međunarodnih zračnih luka <i>Zadar</i> i <i>Split</i>, autocesta <i>A1</i>, luka <i>Gaženica</i> – Razvijen <i>charter</i> sektor s bazama u većim marinama – Duljina obale Zadarske županije čini 22 % ukupne hrvatske obale, odnosno oko 1 200 km obalne linije, s 150 otoka i otočića od kojih je 18 stalno naseljeno⁷⁴ – Zadarska županija ima 56 luka nautičkog turizma što uključuje marine, sidrišta, privezišta i suhe marine, i čime zauzima prvo mjesto u Hrvatskoj po broju nautičkih luka i predstavlja središnje područje razvoja nautičkog turizma u državi⁷⁵ – 109 luka lokalnog značaja predstavlja važnu infrastrukturu za komunalne, ribarske i rekreativne aktivnosti, a ujedno služi i kao osnova za razvoj manjih privezišta, sidrišta i lokalnih nautičkih zona – Na području županije registrirano je oko 4 298 vezova, od čega 3 173 na moru i 1 125 na kopnu, što čini najveći kapacitet u Hrvatskoj⁷⁶
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Gestrateška prednost i blizina atraktivnih plovidbenih zona (Kornati, Telaščica) – Zadarska županija pokazuje visok stupanj konkurentnosti u nautičkom turizmu kroz kontinuirani rast prihoda i diversifikaciju usluga. U razdoblju 2019. – 2024.

⁷⁴ Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture RH (2024) <https://investcroatia.gov.hr/en/county-stats/zadar-county/>, pristupljeno 11.10.2025.

⁷⁵ Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture RH (2024) <https://investcroatia.gov.hr/en/county-stats/zadar-county/>, pristupljeno 11.10.2025.

⁷⁶ Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture RH (2024) <https://investcroatia.gov.hr/en/county-stats/zadar-county/>, pristupljeno 11.10.2025.

	<p>luke nautičkog turizma u Zadarskoj županiji ostvarile su ukupan rast prihoda od 46,1 %, dok je prihod od tranzitnog veza porastao je za 69,3 %⁷⁷</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ponuda <i>chartera</i> i <i>charter-flote</i> visoko razvijena⁷⁸ – Brend Zadarske županije u nautičkom turizmu ima potencijal za dodatnu prepoznatljivost na međunarodnoj razini – Potencijal za razvoj <i>cruising</i> segmenta i povezivanje s eno-gastro i kulturnim turizmom
Razvojni potencijal	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: visok potencijal produljenja sezone kroz regate i nautičke manifestacije. <i>Biograd Boat Show</i> dodatno doprinosi produljenju sezone i međunarodnoj promociji – Prihvatni kapacitet: razvijena mreža marina i sidrišta s više od 4.300 vezova (stalni i tranzitni vezovi) predstavlja čvrstu osnovu za daljnji održivi rast uz potrebu modernizacije (eko-sidrišta, punionice, solarni sustavi) te održivo upravljanje kapacitetima – Boravišno-izletničke značajke: nautički turizam ima pretežno boravišni karakter s višednevnim boravcima na plovilima i čestim pristajanjima u obalnim i otočnim mjestima, dok posjetitelji s <i>cruisera</i>, osobito u luci <i>Gaženica</i>, stvaraju dodatni potencijal za jednodnevne izlete prema otočnim, kulturnim i gastronomskim lokalitetima – Značaj za privlačenje tržišta: visok je potencijal privlačenja međunarodnih turista orijentiranih na održive, aktivne i ekskluzivne doživljaje uz razvoj ponude za segmente više platežne moći
Marketinški potencijal	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: dobra prometna povezanost uz potrebu bolje povezanosti manjih luka i prilagodbe infrastrukture osobama s invaliditetom. – Stanje obilježenosti: manja pristaništa i pojedine luke trebaju dodatnu signalizaciju te je potrebno unificirati vizualni identitet – Dostupnost informacija: informacije su dostupne putem internetskih stranica, digitalnih brošura i mobilnih aplikacija – Suradnja sa drugim sektorima: povezanost s obrazovnim i istraživačkim institucijama doprinosi razvoju “zelenih marina” i primjeni održivih tehnologija, dok suradnja s IT sektorom potiče digitalizaciju luka, razvoj pametnih aplikacija za rezervaciju vezova, informiranje i navigaciju – Promocija kroz događanja i festivale: kroz međunarodne sajmove, regate i festivale pomorske baštine s naglaskom na održivost i lokalnu autentičnost

Izvor: izrada autora

2.3. ENOGASTRONOMSKI TURIZAM

Zadarska županija pogodna je za razvoj enogastronomskog turizma zbog bogate tradicije poljoprivrede, ribarstva i maslinarstva koja se nadopunjuje autentičnim kulturnim naslijeđem i raznolikim prirodnim krajolicima. Županija nudi autohtone proizvode poput vina, maslinovog ulja, pršuta, sira i višnje maraške koji predstavljaju nositelje identiteta i priče o povezanosti ljudi, mora i zemlje. Enogastronomija se temelji na konzumaciji hrane i pića te doživljaju zajednice, običaja i krajolika. Uspješnim povezivanjem OPG-ova, ugostitelja, festivala i vinskih ruta s digitalnom promocijom i održivim praksama, Zadarska županija ima potencijal pozicionirati se kao prepoznatljiva mediteranska destinacija koja nudi jedinstven spoj okusa, mirisa i autentičnih priča (Tablica 8).

⁷⁷ DZS, https://web.dzs.hr/PxWeb/pxweb/hr/Turizam/Turizam__Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20i%20kog%20turizma/BS_TU18_11.px/table/tableViewLayout1/, pristupljeno 11.10.2025.

⁷⁸ <https://zadarskitjednik.hr/zupanija-zadarska/zadarska-zupanija-drzi-21-hrvatskog-nautickog-chartera-2514311>, pristupljeno 11.10.2025.

Tablica 8: Enogastronomski turizam

<p>Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Autohtoni proizvodi: maslinovo ulje, vino, pršut, sir, višnje maraške, smokve – Tradicionalni ambijenti: konobe, maslinici, vinogradi – Postojeći festivali i manifestacije usmjereni na enogastronomiju – Potencijal za vinske i gastronomske rute povezane s OPG-ovima, i tematskim stazama – Geografska raznolikost (obalni i otočni prostori, Ravni kotari, južni dio otoka Paga, zadarsko zaleđe) – Infrastruktura za degustacije djelomično razvijena, ali ne ujednačena po kvaliteti
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Autentičnost i raznolikost proizvoda daju konkurentsku prednost na mediteranskom tržištu – Potražnja za eno- i gastro iskustvima u svijetu kontinuirano raste – Veliki potencijal za povezivanje enogastronomije s kulturnim i ruralnim turizmom – Izražena sezonalnost (mogućnost organizacije dodatnih manifestacija u jesensko-zimskom periodu) – Potencijal za veću međunarodnu prepoznatljivost
<p>Razvojni potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: potencijal produljenja sezone kroz festivale hrane, manifestacije, promocije u predsezoni i posezoni – Prihvatni kapacitet: razvijena ugostiteljska infrastruktura, ali većinom sezonskog karaktera, potencijal za povećanje broja kvalitetnih restorana sa međunarodnim priznanjima (<i>Michelin, Gault & Millau, JRE, Falstaff</i>) i OPG-ova – Boravišno-izletničke značajke: razvijanje eno-gastro ruta koje povezuju priobalje i zaleđe potiče jednodnevne i višednevne oblike putovanja te integraciju s drugim vrstama turizma – Značaj za privlačenje tržišta: visok potencijal za privlačenje turista koji traže autentična i održiva iskustva. Gastro doživljaj je važan motiv dolaska
<p>Marketinški potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: dobra prometna povezanost i opća dostupnost destinacija, uz potrebu daljnjeg unaprjeđenja infrastrukture u pojedinim ruralnim područjima radi veće pristupačnosti posjetiteljima – Stanje obilježnosti: ključne enogastronomske lokacije u destinaciji imaju turističku signalizaciju, dok su u manjim mjestima enogastronomske lokacije slabije označene. – Dostupnost informacija: informacije o eno-gastronomskoj ponudi široko su dostupne putem turističkih zajednica, brošura, gastronomskih vodiča i digitalnih kanala – Suradnja s drugim sektorima: snažna povezanost s poljoprivredom, ribarstvom te kulturom omogućava razvoj autentičnih eno-gastronomskih doživljaja i jačanje lokalnog identiteta

Izvor: izrada autora

2.4. POSLOVNI/MICE TURIZAM

Zadarska županija zahvaljujući prometnoj dostupnosti (međunarodna zračna luka, autocesta, trajektne i katamaranske linije) i bogatstvu prirodne i kulturne baštine, posjeduje značajan potencijal za razvoj poslovnog i događajnog turizma (Tablica 9). Povezanost s tržištima Srednje Europe i blizina velikih emitivnih tržišta (Njemačka, Austrija, Italija) omogućuju privlačenje poslovnih skupova, kongresa i korporativnih događaja. Iako Zadarska županija već raspolaže određenim kapacitetima (hoteli s konferencijskim dvoranama, multifunkcionalne dvorane), segment MICE turizma još uvijek je u ranoj fazi razvoja u usporedbi s etabliranim destinacijama zbog infrastrukturnih i organizacijskih ograničenja. S druge strane, događajni turizam bilježi rast, ali nedostaje koordinirano brendiranje i međunarodna vidljivost.

Tablica 9: Poslovni / MICE turizam

<p>Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prometna povezanost: međunarodne zračne luke <i>Zadar</i> i <i>Split</i>, autocesta <i>A1</i>, trajektne i katamaranske linije prema otocima – Hotelski kapaciteti s konferencijskim dvoranama – Multifunkcionalne dvorane kao potencijalni prostori za događanja – Kulturno-povijesni prostori (crkve, muzeji, trgovi, palače itd.) koji se mogu koristiti za događaje i kulturne programe – Potencijal uključivanja lokalnih OPG-ova i eno-gastro scene u poslovne aranžmane – Prirodne atrakcije (<i>PP Telašćica</i>, <i>NP Paklenica</i>, <i>PP Velebit</i>, <i>PP Vransko jezero</i>, otoci) kao kulisa za <i>incentive</i> i <i>team building</i> programe – Izražena sezonalnost zračnih linija smanjuje dostupnost destinacije tijekom zimskih mjeseci i otežava razvoj cjelogodišnjeg poslovnog turizma
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Atraktivna lokacija i snažan identitet koji omogućuju prepoznatljivost i diferencijaciju na tržištu poslovnog i događajnog turizma – Dobra prometna povezanost destinacije – Kapaciteti pojedinih kongresnih dvorana u Zadarskoj županiji kreću se u rasponu od 20 do 450 sudionika – Nepostojanje većeg kongresnog centra ograničava mogućnosti organizacije međunarodnih kongresa i velikih sajmova – Izražena sezonalnost zračnih linija smanjuje dostupnost destinacije tijekom zimskih mjeseci
<p>Razvojni potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: poslovni turizam doprinosi smanjenju sezonalnosti kroz kongrese, seminare i <i>incentive</i> programe koji se organiziraju tijekom cijele godine – Prihvatni kapacitet: dostupna smještajna i konferencijska infrastruktura u većim sredinama, ali potrebna kontinuirana ulaganja u modernizaciju i održivost kako bi se stvorila čvrsta osnova za rast poslovnih događanja – Boravišno-izletničke značajke: povezivanje poslovnih događaja s kulturnim, gastronomskim i <i>outdoor</i> sadržajima obogaćuje iskustvo sudionika i potiče dulji boravak u destinaciji – Značaj za privlačenje tržišta: Zadarska županija ima potencijal pozicionirati se kao prepoznatljiva <i>MICE</i> destinacija
<p>Marketinški potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: izvrsna prometna povezanost (zračna luka, autocesta) i centralni položaj na Jadranu osiguravaju dobru dostupnost domaćim i inozemnim sudionicima – Stanje obilježenosti: poslovni turizam sve više prepoznat kao važan segment županijske ponude, s rastućim naporima u brendiranju i integraciji u destinacijski marketing – Dostupnost informacija: informacije o poslovnim kapacitetima su dostupnije putem digitalnih kanala i brošura kroz podbrend <i>Meet in Zadar Region</i> – Suradnja s drugim sektorima: odlična povezanost s lokalnom gastronomijom, <i>outdoor</i> aktivnostima, kulturnim turizmom i <i>wellness</i> sektorom povećava konkurentnost ponude – Promocija kroz događanja i festivale: organizacija stručnih konferencija, poslovnih foruma, <i>team-building</i> aktivnosti i tematskih događaja uz kulturno-gastronomске sadržaje povećava međunarodnu prepoznatljivost županije

Izvor: izrada autora

2.5. ODMORIŠNI TURIZAM

Odmorišni turizam predstavlja najzastupljeniji oblik turizma Zadarske županije, temeljen na prirodnim resursima mora, sunca i krajobraza te razvedenoj obali s brojnim otocima i plažama (Tablica 10). Unatoč visokoj konkurentnosti u segmentu *sun and sea*, ovaj oblik turizma i dalje karakterizira visoka sezonalnost i prostorna koncentracija duž obale. Budući razvoj treba usmjeriti prema održivom i diferenciranom modelu odmorišnog turizma, koji povezuje

kvalitetan odmor s autentičnim lokalnim doživljajem, aktivnostima na otvorenom i *wellbeing* sadržajima.

Tablica 10: Odmorišni turizam

Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)	<ul style="list-style-type: none"> – 1.200 km obale, preko 200 otoka, čisto more, klimatska pogodnost, blizina nacionalnih parkova i parkova prirode, brojne prirodne plaže – Blizina kulturnih i <i>outdoor</i> atrakcija, kulturne jezgre Zadra, Biograda na Moru i Nina – Razvijeni hotelski, <i>kamping</i> i apartmanski kapaciteti te integracija sadržaja za obitelji, dobra prometna povezanost, razvijene marine i plažni sadržaji
Razina konkurentnosti turističkog proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> – Odmorišni turizam čini temelj ukupnog prometa i noćenja – Visoka prepoznatljivost i lojalnost tradicionalnih tržišta – Nedovoljna diversifikacija ponude i ograničena prisutnost novih tematskih proizvoda – Potrebno snažnije upravljanje kvalitetom i održivo korištenje obalnog prostora. – U porastu je interes za <i>wellbeing</i>, <i>slow living</i> i aktivnim oblicima odmora unutar odmorišnog segmenta
Razvojni potencijal	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: izrazito je sezonski orijentiran - više od 80% noćenja ostvaruje se od lipnja do rujna. Postoji potencijal za produljenje sezone kroz ponudu <i>wellnessa</i>, aktivnog odmora i enogastronomskih iskustava u pred i post sezoni – Prihvatni kapacitet atrakcija: pojedine obalne zone su u ljetnim mjesecima preopterećene. Ulaganja u održivo upravljanje plažnim prostorom i tematizaciju istih ključni su za očuvanje kvalitete doživljaja – Boravišno-izletničke značajke: dominira višednevni boravak u apartmanskom, hotelskom i <i>kamping</i> smještaju uz more, s prosječno nešto više od 7 dana. Potencijal leži u razvoju kratkih, kvalitetnih paketa posebice u periodu pred- i post sezone te višednevnih kombinacija s kulturnim i <i>outdoor</i> sadržajima – Značaj za privlačenje tržišta: visoka atraktivnost na tradicionalnim tržištima uz rastući interes s tržišta SAD-a. Naglasak treba staviti na održiv, kvalitetan i personaliziran odmor koji povezuje more, gastronomiju i lokalnu autentičnost
Marketinški potencijal:	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: Izvrсна prometna dostupnost (autocesta <i>A1</i>, <i>Zračna luka Zadar</i> s više od 20 međunarodnih linija ljeti, trajektne i brzobrodске veze s otocima). Unutrašnjost (Ravni kotari, Bukovica) zahtijeva bolji javni linijski prijevoz i infrastrukturu za jednodnevne izlete – Stanje obilježnosti: glavne obalne destinacije imaju standardiziranu signalizaciju i uređene plaže, dok su manja mjesta i otoci slabije označeni. Potrebna je harmonizacija vizualnog identiteta signalizacije unutar brenda <i>Zadar Region</i> – Dostupnost informacija, suradnja i promocija: Informacije dostupne putem internet platformi i društvenih mreža TZ Zadarske županije. Potrebna veća segmentacija sadržaja prema ciljanim skupinama (obitelji, parovi, <i>wellness</i> turisti) – Suradnja s drugim sektorima: suradnja s hotelima, OPG-ovima i organizatorima događanja te promocija kroz manifestacije doprinosi vidljivosti i brendiranju destinacije kao održive i autentične odmorišne regije

Izvor: izrada autora

2.6. EKOTURIZAM

Prirodna raznolikost Zadarske županije očituje se u mnogim izvorno očuvanim područjima otočkog, obalnog, zaobalnog i planinskog područja. Prostor županije također uključuje niz zaštićenih područja kao što su: nacionalni parkovi, parkovi prirode i područja pod zaštitom ekološke mreže *Natura 2000*. Sve navedeno predstavlja raznovrsni potencijal za razvoj ekoturizma. Ipak, ekoturizam u Zadarskoj županiji još uvijek nije u potpunosti razvijen

sukladno potencijalima i nedovoljno je integriran u turističku ponudu. Da bi se ostvario njegov puni potencijal, potrebno je sinergijski povezati očuvanje prirodne baštine s inovativnim interpretacijskim sadržajima i aktivnim uključivanjem lokalnih zajednica u razvoj, kako bi se kroz održivost, edukaciju i autentičan doživljaj prirode doživjela izvorna vrijednost Zadarske županije.

Tablica 11: Ekoturizam

<p>Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Županija obiluje iznimno očuvanim prirodnim područjima koja predstavljaju temelj održivog turizma i zaštite biološke raznolikosti – Bioraznolikost - raznoliki ekosustavi stvaraju bogatu floru i faunu te pružaju mogućnost razvoja različitih ekoturističkih doživljaja – <i>Nacionalni park Paklenica</i> i parkovi prirode (<i>Velebit, Telašćica, Vransko jezero</i>). – Zaštićena područja i ekološka mreža <i>Natura 2000</i> – Bogata prirodna baština i raznoliki krajolici (Lika, Velebit, Zrmanja, Ravni kotari, Pag, obala i manji otoci...) – Razvoj infrastrukture koja omogućava edukaciju posjetitelja, promatranje prirode i interpretaciju prirodnih vrijednosti bez narušavanja okoliša
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prirodna područja nedovoljno valorizirana u organiziranoj turističkoj ponudi – Ekoturizam tek djelomično razvijen u odnosu na postojeće resurse i mogućnosti – Slaba umreženost sa znanstvenim institucijama i nevladinim organizacijama – Nedostatak integralnog proizvoda ekoturizma – Potencijal za smanjenje sezonalnosti i jačanje lokalne zajednice
<p>Razvojni potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: širenje ponude organiziranih interpretativnih šetnji te promatranja ptica i divljih životinja izvan glavne sezone. Poticanje lokalne zajednice u oblikovanju i provedbi turističke ponude u proljetnim i jesenskim mjesecima – Prihvatni kapacitet atrakcija i pripadnost širem sustavu atrakcija: unapređenje opreme eko-centara, interpretacijskih staza i promatračnica. Čuvanje prirodnih resursa s razvojem kvalitetnog <i>outdoor</i> turističkog doživljaja koji se temelji na manjim turističkim grupama. Poticanje primjene VR i AR tehnologija radi interpretacije prirode bez narušavanja prostora – Boravišno-izletničke značajke: organizacija edukativnih radionica i programa koji potiču aktivan boravak u prirodi – Značaj za privlačenje tržišta: visok i rastući značaj u privlačenju tržišta usmjerenog na autentičnost, mir i prirodu, posebno među turistima koji traže ekološki prihvatljive aktivnosti i održivi turizam
<p>Marketinški potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: nacionalni parkovi i parkovi prirode dobro su prometno povezani, dok su manja i udaljenija područja manje dostupna javnim prijevozom te zahtijevaju bolju cestovnu i javnu povezanost – Stanje obilježnosti: postoje poučne i pješačke staze s interpretacijom te smeđa turistička signalizacija, no u unutrašnjosti županije potrebno je dodatno označavanje (standardizacija) i nadogradnja – Dostupnost informacija: informacije su djelomično dostupne putem TZ platformi i internet stranica parkova, ali postoji potencijal za unapređenje – Suradnja s drugim sektorima: povezivanje ekoturizma s ruralnim i enogastronomskim turizmom, edukacijom, volonterskim programima i aktivnim turizmom stvara sinergiju i povećava privlačnost ponude. Kooperacija s OPG-ovima i lokalnom zajednicom jača autentičnost ponude te potiče razvoj organske i eko proizvodnje – Promocija kroz događanja i festivale: eko-manifestacije, volonterske akcije čišćenja prirodnih područja, radionice o očuvanju prirode i međunarodni ekoturistički festivali mogu dodatno podići vidljivost destinacije

Izvor: izrada autora

2.7. RURALNI TURIZAM

Bogatstvo krajobraza Zadarske županije, od otoka preko obale do Velebita i Like, uz tradicijska gospodarstava i autentične seoske običaje, pružaju osnovu za stvaranje raznovrsnih ruralnih turističkih proizvoda koji objedinjuju boravak u prirodi, lokalnu gastronomiju i kulturnu baštinu. Premda posjeduje značajan potencijal za diversifikaciju i produljenje turističke sezone, ruralni turizam Zadarske županije (Tablica 12) predstavlja još uvijek nedovoljno razvijen segment turističke ponude. Povezivanjem OPG-ova, tematskih ruta i tradicijskih aktivnosti (posebice u proljeće i jesen) na prostoru Zadarske županije moguće je oblikovati konkurentan i održiv ruralni turistički proizvod koji se oslanja na autentičnost i povezanost s tradicijom i lokalnim načinom života kao ključnim vrijednostima koje nude pomak od masovnog kupališnog turizma na obali.

Tablica 12: Ruralni turizam

<p>Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prostorno-resursna osnova: otoci, zadarsko zaleđe, dijelovi Velebita i Like – OPG-ovi s proizvodnjom: maslinovog ulja, vina, pršuta, sira, višnje maraške, smokava, i dr. – Tradicijske kuće (stanovi) i potencijal smještaja u autentičnom ambijentu – Tradicija i kulturno-povijesna baština – Prirodni krajobrazi ruralnih područja – Potencijal za agroturizam, lovni i ribolovni turizam, biciklističke i pješačke rute
<p>Razina konkurentnosti turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ruralni turizam je još uvijek nedovoljno razvijen i prepoznat u odnosu na potencijal – Potražnja za ruralnim sadržajima raste u Europi – Autentičnost, mir i kontakt s lokalnim stanovništvom kao konkurentska prednost – Nedostatak integralnog i brendiranog proizvoda ruralnog turizma – Potencijal za jačanje izvansezonske ponude i revitalizaciju ruralnih prostora
<p>Razvojni potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: mogućnost cjelogodišnjeg poslovanja, s blagim porastom posjeta u proljetnim i jesenskim mjesecima kada se održavaju poljoprivredne manifestacije i berbe – Prihvatni kapacitet atrakcija i pripadnost širem sustavu atrakcija: poticanje razvoja OPG-ova i agroturizama koji se prirodno nadovezuju u ponudi s kulturnim i enogastronomskim turizmom – Boravišno-izletničke značajke: većina ruralnih lokaliteta ima izletnički karakter, ali kroz dodatnu promociju kušaonica lokalnih proizvoda moguće je povećati broj posjetitelja – Značaj za privlačenje tržišta: ruralni turizam može privući posjetitelje koji traže mir, autentičnost, lokalnu kulturu i tradiciju, posebno turiste iz urbanih sredina i inozemne turiste zainteresirane za održivi način života
<p>Marketinški potencijal</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizička i javna dostupnost: ruralna područja su prometno dostupna, no javni prijevoz je ograničen, što upućuje na potrebu za jačim povezivanjem s obalnim destinacijama – Stanje obilježnosti: signalizacija prema seoskim domaćinstvima i OPG-ovima nije ujednačena. Potrebno je razviti standardizirane oznake – Dostupnost informacija: informacije o ruralnoj ponudi razasute su na više platformi - internet stranica, društvene mreže i tiskane brošure te je potreban kontinuitet u objavama i oglašavanju kako bi se povećala prepoznatljivost i vidljivost

	<ul style="list-style-type: none"> – Suradnja s drugim sektorima: povezivanje s prehrambeno-prerađivačkim sektorom i ponudom unutar kulturnog ili sportskog turizma može povećati promet i vidljivost – Promocija kroz događanja i festivale: sajmovi domaćih proizvoda, eno-gastro i tradicionalni ruralni festivali predstavljaju snažan alat promocije lokalnog identiteta i sezonske disperzije turizma
--	---

Izvor: izrada autora

2.8. KULTURNI TURIZAM

Zadarska županija ima bogatu kulturno-povijesnu baštinu i tradiciju koja pruža širok spektar mogućnosti za razvoj kulturnog turizma. Bez obzira na potencijal, postojeće kulturno bogatstvo trenutno je nedovoljno iskorišteno u oblikovanju prepoznatljivog proizvoda kulturnog turizma. Kulturni turizam predstavlja dodatni element ponude, a ne primarni razlog dolazaka turista. Sve destinacije i zone Zadarske županije moraju sinergijski povezati sve elemente ponude kulturnog i kreativnog turizma u visoko konkurentan turistički proizvod koji naglašava autohtoni i autentičan doživljaj kao odmak od unificirane, globalizirane turističke ponude.

Tablica 13: Kulturni turizam

Preduvjeti razvoja (resursi, atrakcije, turistička infrastruktura)	<ul style="list-style-type: none"> – Arhitektonska i sakralna baština u svim mikrodestinacijama – 322 kulturna dobra u <i>Registru kulturnih dobara RH</i> – 5 zaštićenih kulturnih dobara pod zaštitom <i>UNESCO</i>-a – Bogata maritimna baština – Prepoznatljive atrakcije (npr. fortifikacijski sustavi Mletačke republike u Zadru, <i>Pozdrav suncu</i>, <i>Morske orgulje</i>...) – Razvijeni muzeji, galerije i interpretacijski centri u većim sredinama – Tradicija, običaji i folklor kao temelj autentične kulturne ponude – Različitost kulturne baštine i specifičnosti po mikrodestinacijama
Razina konkurentnosti turističkog proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> – Razina ponude nedovoljno valorizira kulturne preduvjete – Kultura kao sekundarni motiv dolaska turista – Slaba povezanost i umreženost kulturnih institucija, TZ-ova i lokalnih dionika – Nedovoljno atraktivna ponuda pojedinih podoblika – Nedovoljna digitalizacija i interpretacija kulturne baštine – Postoje pozitivni primjeri mikrodestinacija s profiliranim kulturnim sadržajem (Zadar, Nin, Pag) – Pozitivni primjeri tradicijskih i kulturnih događaja – Potencijal za razvoj kulturnih ruta, kreativnog i događajnog turizma
Razvojni potencijal	<ul style="list-style-type: none"> – Sezonalnost: kulturni turizam kao primarni motiv dolaska turista uz obogaćivanje i diversificiranje ponude, a kroz događaje i festivale može znatno doprinijeti produljenju sezone – Prihvatni kapacitet atrakcija: potrebno je poboljšati pristupačnost kulturnim atrakcijama (za osobe s invaliditetom), poboljšati mogućnost parkinga te upravljati turističkim tokovima (dolazak turista s <i>cruisera</i>, veća kulturna događanja) – Boravišno-izletničke značajke: kreiranje kulturnih ruta pruža mogućnost izleta u destinacije Zadarske županije kao i povezivanje kulturnog turizma s ostalim oblicima turizma (enogastonomski, <i>outdoor</i> turizam) u cilju produljenja boravka i veće potrošnje – Značaj za privlačenje tržišta: ciljano tržište predstavljaju turisti inspirirani kulturom prema podoblicima kulturnog turizma (baštinski, muzejski, događajni, vjerski, kreativni i folklorni turizam)

**Marketinški
potencijal**

- Fizička i javna dostupnost: diferencira se ovisno o prometnim mogućnostima mikrodestinacija s većim pritiskom na gradske sredine posebno u uvjetima lošeg vremena. Ograničena dostupnost osobama s invaliditetom
- Stanje obilježenosti: diferencirana ovisno o mikrodestinacijama i važnosti kulturnih sadržaja. Potrebno je unificirati i modernizirati turističku signalizaciju te jače implementirati digitalizaciju u obilježavanju atrakcija
- Dostupnost informacija: informacije su dostupne na internet stranicama TZ-ova na svim razinama kao i u vodičima. Ograničena dostupnost informacija osobama s invaliditetom
- Promocija: Udruženi marketing i koordinirane kampanje TZ-ova, kulturnih ustanova i lokalnih zajednica doprinose vidljivosti i međunarodnoj prepoznatljivosti

Izvor: izrada autora

3. REZULTATI PROVEDENIH ANKETNIH ISTRAŽIVANJA

U funkciji izrade *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* provedena su tri anketiranja: anketiranje turista, lokalnog stanovništva i dionika. Detaljni rezultati analize anketiranja se nalaze u Prilogu 1. predmetnog *Plana*. Ključni rezultati su prema smjernicama korišteni za izračun obveznih i specifičnih pokazatelja održivosti.

3.1. REZULTATI ANKETIRANJA TURISTA

Istraživanje zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja provedeno je prema *Smjernicama za provođenje istraživanja zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji* (MINTS, 2025). Cilj istraživanja bio je analizirati ukupno iskustvo boravka posjetitelja te prepoznati ključne čimbenike zadovoljstva, lojalnosti i održivosti turizma na području Zadarske županije.

Podatci su prikupljeni tijekom turističke sezone 2025. godine, a istraživanje je obuhvatilo šest prostornih zona: otoke zadarskog arhipelaga, grad Zadar, obalni dio, Ravne kotare, podvelebitsko područje i lički dio županije. Ukupni uzorak čini 723 ispitanika, od čega su 404 turisti u komercijalnom smještaju, 108 u nekomercijalnom smještaju te 211 jednodnevni

posjetitelji. Rezultati analize (opširnije u Prilog 1. **Izveštaj - Zadovoljstvo turista boravkom u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva turista**) su prikazani kroz obvezne i specifične pokazatelje održivosti te dodatne pokazatelje razvoja destinacije.

3.1.1. OBVEZNI I SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

Rezultati potvrđuju da Zadarska županija u cjelini pruža pozitivno turističko iskustvo, s prosječnim indeksom zadovoljstva od 72,22 % (Tablica 11 u nastavku). Najviše vrijednosti bilježe se u gradu Zadru (77,3 %) i obalnim područjima, dok su niže ocjene zabilježene u Ravnim kotarima i ličkom dijelu županije, što upućuje na prostornu neujednačenost kvalitete doživljaja. Turisti u komercijalnom smještaju iskazuju višu razinu zadovoljstva (73,4 %) u odnosu na turiste u nekomercijalnom smještaju (68,7 %) i jednodnevne posjetitelje (71,7 %).

Pokazatelji lojalnosti ukazuju na stabilnu percepciju destinacije – neto spremnost na preporuku iznosi 25 % za turiste u komercijalnom smještaju te 37,9 % za jednodnevne posjetitelje, što potvrđuje pozitivan imidž i potencijal za organsku promociju. Udio ponovljenih turista u smještajnim objektima iznosi 26,7 %. Prosječna dnevna potrošnja turista u komercijalnom smještaju iznosi 64,6 eura, dok je u nekomercijalnom smještaju 58,1 eura. Pokazatelj se izračunat na temelju ukupnih prijavljenih troškova boravka, isključujući izdatke za smještaj i dolazak do destinacije.

3.1.2. DODATNI POKAZATELJI RAZVOJA DESTINACIJE

Turisti Zadarske županije najzadovoljniji su ljepotom destinacije (od 54 do 61 % zadovoljnih) i atmosferom boravka, što potvrđuje visoku estetsku i ambijentalnu vrijednost prostora. Slabije ocjene zabilježene su za uređenost mjesta (38 % za segment turista i 24 % kod jednodневnih posjetitelja), promet u destinaciji (30 % kod turista u komercijalnom smještaju i 17 % kod turista u nekomercijalnom smještaju i jednodневnih posjetitelja) i turističku ponudu (30 %), što upućuje na potrebu jačanja infrastrukturnih i sadržajnih elemenata.

Zadovoljstvo cijenama u ugostiteljstvu i trgovinama općenito je nisko (od 13 do 21 %). Razlike u ocjeni rezultata indeksa zadovoljstva destinacijom u odnosu na pojedinačne elemente (ljepotu, uređenost, promet i turističku ponudu) očekivane su i rezultat su različite metodologije izračuna. Indeks zadovoljstva izražava ukupni dojam boravka u destinaciji na temelju kombinacije triju varijabli i standardiziran je na skali od 0 do 100, dok su pojedinačne ocjene zadovoljstva izračunate kao udio ispitanika koji su na svaku tvrdnju odgovorili s najvišim ocjenama (6 ili 7). Stoga su vrijednosti indeksa u pravilu više od udjela zadovoljnih po pojedinim elementima, jer odražavaju opći doživljaj destinacije, a ne samo procjenu pojedinih aspekata ponude.

Osobno iskustvo i preporuke prijatelja ili rodbine najčešći su izvori informacija za sve skupine turista, što potvrđuje važnost preporuka i prethodnih pozitivnih doživljaja. Internetske stranice destinacije i društvene mreže imaju značajnu ulogu, osobito kod jednodневnih posjetitelja i mlađih skupina, dok tradicionalni mediji i tiskani promotivni materijali bilježe manji utjecaj. Rezultati upućuju na potrebu daljnjeg jačanja digitalne komunikacije i autentičnih preporuka kao ključnih kanala informiranja o destinaciji.

Gužva i buka predstavljaju umjeren do izražen problem, osobito među jednodnevnim posjetiteljima koji češće borave u središnjim, prometnijim područjima. Rezultati ukazuju na potrebu upravljanja turističkim pritiscima na glavnim lokalitetima te prostornog rasterećenja i poticanja posjeta slabije posjećenim zonama županije.

Većina posjetitelja (oko 60 % u segmentu turista) dolazi automobilom, dok se javnim prijevozom koristi 32% turista, a kod jednodnevnih posjetitelja dominira brodski prijevoz (70 %). To potvrđuje dominaciju cestovnog prometa i potrebu za boljim upravljanjem prometnim tokovima i parkirališnom infrastrukturom tijekom glavne sezone.

Tablica 14: Ključni pokazatelji zadovoljstva i održivosti

Pokazatelj	Turisti u komercijalnom smještaju	Turisti u nekomercijalnom smještaju	Jednodnevni posjetitelji
Indeks zadovoljstva boravkom	73,4 %	68,7 %	71,7 %
Udio ponovljenih turista	26,7 %	—	—
Udio zadovoljnih ljepotom destinacije	54,7 %	54,6 %	60,7 %
Udio zadovoljnih uređenjem destinacije	38,1 %	39,8 %	24,2 %
Udio zadovoljnih atrakcijama (uređenost glavnih atrakcija)	39,9 %	33,3 %	25,6 %
Udio zadovoljnih prometom u destinaciji	30,7 %	17,6 %	17,1 %
Udio zadovoljnih turističkom ponudom	30,2 %	25,0 %	26,5 %
Udio zadovoljnih cijenama u ugostiteljstvu	20,5 %	15,7 %	13,3 %
Udio zadovoljnih cijenama u trgovinama	19,8 %	13,9 %	12,8 %
Udio nezadovoljnih bukom	21,6 %	38,7 %	46,2 %
Udio nezadovoljnih gužvom	25,6 %	38,7 %	55,2 %
Glavni oblik prijevoza	Automobil (61,4 %)	Automobil (67,6 %)	Brod/trajekt (69,5 %)
Najčešći izvori informacija	Preporuke prijatelja / rodbine, i osobno iskustvo	Osobno iskustvo i preporuke prijatelja / rodbine	Internetske stranice destinacije i društvene mreže

Izvor: izrada autora

3.1.3. ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA

Zadarska županija u 2025. godini potvrđuje visoku razinu zadovoljstva turista i prepoznatljiv identitet temeljen na prirodnoj ljepoti, sigurnosti i gostoljubivosti. Glavni izazovi odnose se na infrastrukturnu dostupnost, prometno opterećenje i percepciju visokih cijena, dok su prilike za napredak u razvoju kulturne i gastronomske ponude te ravnomjernijem prostornom razvoju. Sustavno praćenje zadovoljstva i strateško upravljanje prostorom ključni su preduvjeti za daljnji održiv i konkurentan turistički razvoj županije.

Za uravnoteženiji razvoj preporučuje se:

- Očuvati prirodne i ambijentalne vrijednosti koje čine temelj prepoznatljivosti Zadarske županije;

- Uložiti dodatne napore u unapređenje prometne infrastrukture i parkirališnih kapaciteta, osobito u središnjem i obalnom području;
- Razvijati kulturne, zabavne i gastronomske sadržaje s ciljem produljenja boravka i ravnomjernijeg prostornog i sezonskog opterećenja;
- Potaknuti održivo upravljanje resursima kroz poboljšanje ekoloških standarda, uređenosti javnih prostora i komunikacije o održivom turizmu;
- Jačati digitalnu komunikaciju i promociju na društvenim mrežama kao ključne kanale za privlačenje i zadržavanje turista.

3.2. REZULTATI ANKETIRANJA LOKALNOG STANOVNIŠTVA

Istraživanje o stavovima lokalnog stanovništva Zadarske županije o utjecaju turizma provedeno je tijekom rujna 2025. godine u skladu sa *Smjernicama Ministarstva turizma i sporta* (MINTS, 2025).

U istraživanju je sudjelovalo 692 ispitanika s prebivalištem u županiji. Uzorak je uravnotežen prema spolu i demografskim obilježjima te omogućuje pouzdano tumačenje rezultata (pregledno prikazanih u Tablici 12 u nastavku) bez dodatnog utežavanja.

Većina ispitanika (56,6%) ne ostvaruje prihod od turizma, dok 43,4% ostvaruje glavni ili dodatni prihod, što omogućuje analizu percepcija prema ekonomskoj uključenosti u turističke aktivnosti. Sažeti prikaz analize je u nastavku, dok je cjeloviti izvještaj u Prilog 2. **Izvještaj - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva stanovnika**).

3.2.1. OBVEZNI I SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

U ovom se dijelu prikazuju rezultati koji odražavaju percepciju lokalnog stanovništva o učincima turizma na kvalitetu života, razvoj zajednice i očuvanje identiteta prostora, uz razlike prema ostvarivanju prihoda od turizma:

- Zadovoljstvo razvojem turizma: ukupno 9,99 % stanovnika zadovoljno je razvojem turizma; među onima s prihodom od turizma zadovoljstvo je veće (16,67 %), a među onima bez prihoda znatno niže (4,86 %);
- Kvaliteta života: 38,78 % stanovnika percipira turizam kao pozitivan utjecaj na kvalitetu života (s prihodom od turizma 58,05 %; bez prihoda od turizma 23,97 %);
- Zadovoljstvo životom u mjestu: izražava 32,56 % ispitanika (s prihodom od turizma 43,48 %; bez prihoda od turizma 24,23 %);
- Identitet mjesta: prevladavaju negativne percepcije (54,58 % smatra da turizam negativno utječe na autentičnost i tradiciju); pozitivan utjecaj vidi 22,09 % stanovnika (s prihodom od turizma 35,79 %; bez prihoda od turizma 11,50 %);
- Stres od turizma: vrlo visok budući da 86,59 % stanovnika doživljava umjeren ili visok stres, pri čemu je stres manji kod stanovnika s prihodom od turizma (78,67 %) nego kod onih bez prihoda (92,70 %).

3.2.2. OSTALI POKAZATELJI

Ostali pokazatelji odnose se na percepciju stanovnika o opterećenju prostora, infrastrukture i svakodnevice turizmom te omogućuju uvid u granice održivosti i društvenu prihvatljivost turističkog razvoja u Zadarskoj županiji.

Sažeti prikaza pokazatelja proizišlih iz anketiranja lokalnog stanovništva nalazi se u Tablici 15.

Tablica 15: Sažetak pokazatelja

Pokazatelj	Opis / Sažetak rezultata
Blagostanje i svakodnevice	38,7 % stanovnika smatra da turizam doprinosi održanju ili unapređenju kvalitete života (s prihodom od turizma 58,1 %; bez prihoda od turizma 24,0 %)
Izgled destinacije	18,0 % ispitanika smatra da turizam pozitivno utječe na izgled mjesta; većina ocjenjuje promjene negativnima ili neutralnima
Korištenje javnog prostora	73,0 % stanovnika smatra da turizam smanjuje dostupnost i prikladnost javnih prostora za potrebe lokalne zajednice
Opterećenja i buka	45,7 % stanovnika navodi buku kao veliki problem, dok 79,4 % ističe problem neprimjereno odloženog otpada
Gužve i promet	Gužve u prometu najveći su izazov te ih 83,6 % smatra velikim problemom; gužve na ulicama smetaju 60,6 % stanovnika
Apartmanizacija	75,1 % stanovnika smatra da apartmanizacija negativno utječe na kvalitetu života
Cijene i troškovi života	Gotovo svi ispitanici percipiraju rast cijena zbog turizma (trgovine 97,2 %; stambeni prostor 95,2 %; ugostiteljstvo 97,2 %)
Ovisnost o prihodima od turizma	43,3 % kućanstava ostvaruje prihod od turizma (glavni 9,1 %; dodatni 34,2 %)
Zadovoljstvo turističkom ponudom	Najviše zadovoljstva izraženo je s gastronomijom (18,5 %), događanjima (20,1 %) i nautičkim turizmom (44,3 %)
Motiviranost za rad u turizmu	Više od polovice stanovnika (52,9 %) pokazuje umjerenu do visoku motiviranost; 24,7 % nije motivirano
Komunalna infrastruktura i okoliš	56,4 % ispitanika nezadovoljno je razvojem komunalne infrastrukture, a 77,3 % smatra da turizam negativno utječe na okoliš
Građevinski potencijal	62,6 % smatra da županija više nema značajan građevinski potencijal za nove turističke objekte

Izvor: izrada autora

3.2.3. ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA

Rezultati ukazuju na izraženu društvenu napetost između koristi i opterećenja turizma te na potrebu za uravnoteženijim razvojem koji uvažava interese lokalnog stanovništva. Dok ekonomski uključeni stanovnici turizam doživljavaju pozitivnije, većina bez prihoda od turizma osjeća posljedice pritiska na prostor, infrastrukturu i kvalitetu života.

Za uravnoteženiji razvoj preporučuje se:

- Jačanje društvene održivosti turizma kroz participativne modele upravljanja i uključivanje lokalne zajednice u donošenje odluka;
- Smanjenje prostornog i infrastrukturnog pritiska mjerama kontrole gradnje smještajnih kapaciteta i boljim gospodarenjem otpadom;
- Poticanje zapošljavanja i lokalnog poduzetništva u turizmu radi širenja ekonomskih koristi;
- Jačanje identiteta i kulturne autentičnosti kroz programe interpretacije i očuvanja baštine;
- Sustavno praćenje percepcija stanovnika radi prilagodbe lokalnih razvojnih politika.

Istraživanje potvrđuje da je Zadarska županija suočena s neravnotežom između turističkog rasta i društvene prihvaćenosti turizma. Uključivanje lokalnog stanovništva planiranje, zapošljavanje i ravnomjerniju raspodjelu koristi od turizma, uz smanjenje prostornih i ekoloških pritisaka te očuvanje autentičnog identiteta destinacije, ključni su preduvjeti dugoročne održivosti i otpornosti turističkog razvoja.

3.3. REZULTATI ANKETIRANJA DIONIKA

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 1. srpnja do 5. listopada 2025. godine, prema *Smjernicama za provođenje istraživanja gospodarskih subjekata* (MINTS, 2025), s ciljem praćenja razine implementacije mjera održivog poslovanja u turističkom sektoru Zadarske županije.

U istraživanju je sudjelovalo 40 dionika, odnosno gospodarskih subjekata iz različitih djelatnosti vezanih za turističko poslovanje, što omogućuje osnovnu analizu stanja, iako uz ograničenu reprezentativnost zbog sezonalnosti poslovanja i preklapanja istraživačkih aktivnosti između županijske i lokalnih turističkih zajednica⁷⁹.

3.3.1. SAŽETAK KLJUČNIH NALAZA ISTRAŽIVANJA DIONIKA

U nastavku su sažeto prikazani najvažniji rezultati istraživanja gospodarskih subjekata Zadarske županije, s naglaskom na održivo upravljanje resursima, zapošljavanje, korištenje lokalnih proizvoda i pristupačnost turističke ponude.

Tablica 16: Sažetak ključnih nalaza istraživanja gospodarskih subjekata u turizmu Zadarske županije

Pokazatelj	Opis / Sažetak rezultata
Upravljanje vodom	Mjere štednje vode primjenjuje 70,0 % subjekata, dok 8,1 % koristi recikliranu vodu; većina još uvijek ovisi o centraliziranom vodoopskrbnom sustavu, a ulaganja u sustave ponovne uporabe vode su rijetka
Gospodarenje otpadom	86,5 % subjekata razdvaja otpad, najčešće papir, karton i biorazgradivi otpad; mjere za smanjenje otpada od hrane provodi 71,4 % subjekata koji se bave ugostiteljstvom
Energija i klimatske promjene	Rješenja za ublažavanje i/ili prilagodbu klimatskim promjenama implementiralo je 30–32 % subjekata; 51,5 % posjeduje energetska certifikat, najčešće razine B i C
Lokalni proizvodi i usluge	Više od 40 % subjekata koristi najmanje 40 % lokalno proizvedene hrane, pića, dobara i usluga u svom poslovanju; najniži udio bilježi se kod lokalno proizvedenog pića
Zaposlenost	58,4 % zaposlenih je u dobi od 25–49 godina, 69,7 % ima strukovnu školu, a 68,8 % zaposlenih radi sezonski, što potvrđuje izraženu sezonalnost turizma
Pristupačnost	Pristupačne smještajne jedinice čine 20,9 % ukupnog kapaciteta; različiti kriteriji procjene upućuju na potrebu preciznijeg definiranja pojma pristupačnosti u budućim istraživanjima

Izvor: izrada autora

3.3.2. PREPORUKE KAO REZULTAT ISTRAŽIVANJA DIONIKA

Rezultati ukazuju na postojanje svijesti o održivom poslovanju, ali i na potrebu sustavnijeg planiranja i podrške od strane institucija.

Za unaprjeđenje održivosti turističkog sektora Zadarske županije preporučuje se:

- Jačanje edukacije i tehničke podrške poduzetnicima u području štednje vode i energije;

⁷⁹ U ovom kontekstu pojam dionici koristi se za gospodarske subjekte, iako u širem smislu obuhvaća i turiste te lokalno stanovništvo.

- Standardizacija praćenja i izvještavanja o otpadu, uključujući hranu i ambalažu;
- Poticanje suradnje s lokalnim proizvođačima te razvoj kratkih opskrbnih lanaca;
- Strategije za produljenje sezone i smanjenje sezonalnosti zaposlenja;
- Unapređenje kriterija pristupačnosti i poticanje prilagodbi smještajnih kapaciteta osobama s invaliditetom.

3.3.3. ZAKLJUČNA PORUKA ISTRAŽIVANJA DIONIKA

Sustavno praćenje, edukacija i koordinacija među turističkim zajednicama nužni su preduvjeti za uravnotežen razvoj destinacije.

U istraživanju je sudjelovalo 40 gospodarskih subjekata iz različitih djelatnosti vezanih za turizam, što omogućuje osnovnu analizu stanja, iako uz ograničenu reprezentativnost zbog sezonalnosti poslovanja i preklapanja istraživačkih aktivnosti između županijske i lokalnih turističkih zajednica. U nastavku su sažeto prikazani najvažniji rezultati istraživanja gospodarskih subjekata Zadarske županije (Tablica 16), s naglaskom na održivo upravljanje resursima, zapošljavanje, korištenje lokalnih proizvoda i pristupačnost turističke ponude. Opširnija analiza nalazi se u Prilog 3. **Izveštaj - Identificiranje izazova i potencijala za implementaciju i razvoj održivih praksi i Upitnik za anketiranje gospodarskih subjekata.**

Rezultati ukazuju na postojanje svijesti o održivom poslovanju, ali i na potrebu sustavnijeg planiranja i podrške od strane institucija. Za unapređenje održivosti turističkog sektora Zadarske županije preporučuje se:

- Jačanje edukacije i tehničke podrške poduzetnicima u području štednje vode i energije;
- Standardizacija praćenja i izvještavanja o otpadu, uključujući hranu i ambalažu;
- Poticanje suradnje s lokalnim proizvođačima te razvoj kratkih opskrbnih lanaca;
- Strategije za produljenje sezone i smanjenje sezonalnosti zaposlenja;
- Unapređenje kriterija pristupačnosti i poticanje prilagodbi smještajnih kapaciteta osobama s invaliditetom.

Iako istraživanje dionika Zadarske županije ukazuje na razinu održivosti višu od nacionalnog prosjeka u pojedinim segmentima, rezultati potvrđuju da su voda, energija i sezonalnost ključni izazovi daljnjeg održivog razvoja.

Sustavno praćenje, edukacija i koordinacija među turističkim zajednicama nužni su preduvjeti za uravnotežen razvoj destinacije.

4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

Svrha izračuna pokazatelja održivosti je osigurati strukturu i smjernice za sustavno praćenje, ocjenjivanje i poboljšavanje održivosti destinacije u odnosu na ustanovljenu početnu vrijednost, iz predmetnog *Plana upravljanja destinacijom*. Analiza pokazatelja održivosti bazirana je na petogodišnjem razdoblju (2020. - 2024.). Pri tome, 2024. godina uzeta je kao referentna godina za praćenje obveznih i specifičnih pokazatelja održivosti, navedenih u nastavku. Ipak, kod pojedinačnog je razmatranja pokazatelja prikazana i vrijednost pokazatelja kroz petogodišnje razdoblje (2020. - 2024.). Ideja je da se osim referentne vrijednosti pokazatelja, isti sagleda u kontekstu trenda u promatranom vremenskom periodu, na osnovu čega je za destinacijski menadžment lakše definirati u kojim aspektima treba djelovati hitnije, a koji su pokazatelji stabilni. U komentaru analize svakog pokazatelja uvaženo je čitavo petogodišnje razdoblje te su istaknuta odstupanja, ukoliko postoje. Kod nekih indikatora nije bilo moguće osigurati sve potrebne ulazne podatke, ili su prikupljeni djelomični podaci, što je naznačeno.

4.1. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE

Popis obveznih pokazatelja, njihova obilježja, podaci koje uključuje metodologija njihova izračuna i učestalost mjerenja propisani su *Prilogom III. Pravilnika o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma* (NN 112/24). Prema *Zakonu o turizmu* (NN 156/23), pokazatelji održivosti (Tablica 17) osnova su svakog plana upravljanja destinacijom.

Tablica 17: Popis obveznih pokazatelja održivosti s pregledom ustanovljenih vrijednosti po pokazateljima za 2024. godinu

RBR.	Pokazatelj	Područje održivosti	Kod pokazatelja/ Tematsko područje	Vrijednost za destinaciju 2024.
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	društveni	ZL-1 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	99,10
2.	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	društveni	ZL-2 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	9,99 %
3.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	društveni	ZT-1 / Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom	73,44 % indeks zadovoljstva turista u komercijalnom smještaju 71,72 % indeks zadovoljstva jednodnevnih posjetitelja
4.	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	društveni/ upravljanje	PD-1 / Pristupačnost destinacije	7,5 %
5.	Broj organiziranih turističkih ambulanti	društveni	SD-1 / Sigurnost destinacije	3
6.	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (po osobi i po noćenju)	okolišni	UVR-1 / Upravljanje vodnim resursima	209 %
7.	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	okolišni	GO-1 / Gospodarenje otpadom	65,86 %
8.	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije	okolišni – priroda	BR-1 / Zaštita bioraznolikosti	21,71 %
9.	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije	okolišni – klima	UEN-1 / Održivo upravljanje energijom	43,82 %
10.	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika	okolišni – klima	UPK-1 / Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama	DA
11.	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	ekonomski	TP-1 / Turistički promet	570.919
12.	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	ekonomski	TP-2 / Turistički promet	7,09 dana

13.	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	ekonomski	PGS-1 / Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu	Pros. br. zaposlenih u djelatnosti „I“ u odnosu na uk. br. zaposlenih	
				Mj.	
				I.	8,86 %
				II.	8,93 %
				III.	9,40 %
				IV.	10,53 %
				V.	12,56 %
				VI.	14,57 %
				VII.	15,56 %
				VIII.	15,25 %
				IX.	12,65 %
				X.	10,32 %
				XI.	9,55 %
XII.	9,25 %				
14.	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	ekonomski	PGS-2 / Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu/ Turistički promet	344.890.882,00 €	
15.	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija	prostorni/ upravljanje	TI-1 / Turistička infrastruktura	detaljno u tablici izračuna	
16.	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom	prostorni/ upravljanje	OUD-1 / Održivo upravljanje destinacijom	/	
17.	Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS	prostorni/ upravljanje	OUP-2 / Održivo upravljanje prostorom	nije moguće utvrditi	

Izvor: NN 112/24, *Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma*; izračun autora prema prikupljenim podacima

Obvezni pokazatelji održivosti destinacije uključuju pokazatelje kojima se mjeri utjecaj turizma na društvo, na okoliš, na ekonomiju te na prostor destinacije. Tim su redoslijedom prikazani u nastavku.

4.1.1. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA DRUŠTVENE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.1.1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Tablica 18: Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)				
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture, tako i u društvenom.				
Izvor podataka	eVisitor; DZS, Stanovništvo RH (godišnje procjene)				
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	77,07	98,02	101,93	99,88	99,10

Vrijednost pokazatelja potrebno je pratiti predviđenom dinamikom, kako bi se na vrijeme uočili potencijalni negativni utjecaji objektivnog opterećenja turizma za lokalno stanovništvo i infrastrukturu. Vrijednost pokazatelja trenutno odražava omjer od gotovo 1 noćenja na 1 stanovnika i relativno je stabilna u posljednje 4 godine.

Tablica 19: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)
Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I
2024.	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva razvojem turizma je relativno nisko, budući da manje od 1 na 10 osoba izražava svoje zadovoljstvo. Veći udio zadovoljnog stanovništva značio bi više gostoljubivo okruženje za turiste u destinaciji, ali i veću podršku održivom upravljanju destinacijom i velikim ulaganjima u razvoj turizma u području. Stanovnici koji ostvaruju prihod od turizma u većem su udjelu zadovoljni (16,67 %) od onih koji prihod od turizma ne ostvaruju (4,86 %), što upućuje na utjecaj osobne (financijske) koristi na percepciju.
9,99 %	

4.1.1.2. Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom

Tablica 20: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)	
Definicija	Procjena zadovoljstva turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje.	
Izvor podataka	Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja	
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I	
2024.		
Elementi pokazatelja	Turisti u komercijalnom smještaju	Jednodnevni posjetitelji
Indeks zadovoljstva	73,44 %	71,72 %
Neto spremnost na preporuku	25,00 %	37,91 %
<p>Indeksi zadovoljstva turista i posjetitelja ukazuju da su turisti Zadarske županije većinom zadovoljni cjelokupnim boravkom u destinaciji. Najviši indeks zadovoljstva zabilježen je kod turista u komercijalnom smještaju (73,4 %), dok je niži indeks zadovoljstva zabilježen u nekomercijalnom segmentu (68,7 %). Jednodnevni posjetitelji također iskazuju relativno visoku razinu zadovoljstva (71,7 %), što sugerira pozitivno iskustvo i kod kraćih boravaka. Praćenje zadovoljstva posjetitelja može poslužiti kao dobar indikator kvalitete turističkog proizvoda destinacije.</p> <p>Neto spremnost na preporuku vrednuje iskustva turista i posjetitelja, a koristi se i za predviđanje lojalnosti destinaciji. Prema vrijednosti pokazatelja, neto spremnost na preporuku veća je kod jednodnevnih posjetitelja, što ukazuje na pozitivno iskustvo i dobar dojam o destinaciji prilikom kraćeg zadržavanja u destinaciji. Spremnost na preporuku kod turista u komercijalnom smještaju nije mala te potvrđuje zadovoljstvo smještajem i uslugama.</p>		

4.1.1.3. Pristupačnost destinacije

Tablica 21: Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)
Definicija	Pokazatelj prikazuje udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom u

	odnosu na ukupan broj atrakcija u destinaciji prepoznatim planom upravljanja.
Izvor podataka	Evidencija TZ-a o pristupačnosti atrakcija (turistički katastar); Evidencija TZ-a Javne turističke infrastrukture (JTI) destinacije za Popis Javne turističke infrastrukture (JTI).
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Vrijednost pokazatelja odnosi se na potpuno pristupačne atrakcije – od parkirališta u blizini, pristupačnog prilaza, pristupačnog ulaza, pristupačnosti ponuđenih sadržaja i pristupačnih sanitarnih čvorova, te svih etaža ukoliko postoji više od jedne. Uz iskazani udio potpuno pristupačnih atrakcija, u destinaciji je još gotovo 17 % djelomično pristupačnih atrakcija , koje najčešće ne zadovoljavaju u pogledu pristupačnog sanitarnog čvora i/ili blizine pristupačnog parkirališnog mjesta. Vrijednost pokazatelja upućuje na potrebu osvježavanja dionika u destinaciji o važnosti stvaranja pristupačnih sadržaja, kako bi destinacija bila u mogućnosti ponuditi cjelovita pristupačna iskustva osobama s invaliditetom.
7,5 %*	

*Pokazatelj se bazira na potpuno fizički pristupačnim atrakcijama, dok djelomično pristupačne nisu uključene. Sukladno alatu za izračun, informacijska pristupačnost atrakcija nije evaluirana, no valja primijetiti kako dio turistima namijenjenih web stranica posjeduje makar minimalnu mogućnost prilagodbe pristupačnosti sadržaja.

4.1.1.4. Sigurnost destinacije

Tablica 22: Broj organiziranih turističkih ambulanti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)
Definicija	Pokazatelj je broj organiziranih turističkih ambulanti u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima.
Izvor podataka	Jedinica područne (regionalne) samouprave
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
2024.	Zdravstvena zaštita izvan mreže javnog zdravstva jamči bolju skrb u odnosu na povećani broj ljudi u području u vrijeme turističke sezone. Sukladno tome, jedinica regionalne samouprave za svaku sljedeću turističku sezonu treba utvrditi da li vrijednost pokazatelja zadovoljava, odnosno je li broj turističkih ambulanti u području usklađen s brojem dolazaka turista u prethodnoj godini.
3	

4.1.2. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.1.2.1. Upravljanje vodnim resursima

Tablica 23: Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)			
Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije.			
Izvor podataka	Javni isporučitelji vodne usluge; eVisitor; DZS, Stanovništvo RH (godišnje procjene)			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine			
	2020.	2021.	2022.	2023.
	268 %	213 %	177 %	199 %
				2024.
				209 %

Iz vrijednosti pokazatelja može se primijetiti da je u vrijeme vršne turističke sezone finalna potrošnja vode dvostruko veća među turistima u smještajnim kapacitetima destinacije, nego među lokalnim stanovništvom po danu, odnosno noćenju. U 2022. došlo je do najveće potrošnje vode i među stanovništvom i vezano uz turizam, u količini koja odstupa od dinamike petogodišnjeg razdoblja, zbog čega je vrijednost pokazatelja naoko manja. U posljednje dvije godine promatranog perioda, potrošnja stanovništva umanjena je u odnosu na 2022., no potrošnja turista raste. Pri

tome, potrošnja vode u vršnim mjesecima sezone povezana s turizmom u 2024. gotovo je jednaka kao i potrošnja u vršnim mjesecima 2022. S obzirom na ograničenost vodnog resursa, vrijednost je pokazatelja potrebno pratiti, te je potrebno poduzeti mjere i aktivnosti s ciljem smanjenja potrošnje vode u smještajnim objektima destinacije.

4.1.2.2. Gospodarenje otpadom

Tablica 24: Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)				
Definicija	Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja).				
Izvor podataka	pružatelj javne usluge ; JLS; eVisitor; DZS, Stanovništvo RH (godišnje procjene)				
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	166,67 %	142,01 %	128,09 %	137,71 %	65,86 %
Iako u apsolutnim iznosima ukupne količine prikupljenog otpada ukazuju da opterećenje destinacijskog sustava zbrinjavanja u vršnoj sezoni raste, iz vrijednosti je pokazatelja moguće uočiti da je količina otpada proizvedenog po turistu po noćenju samo 66 % količine otpada koju proizvede lokalni stanovnik po danu i u 2024. prvi puta u promatranom razdoblju ne nadmašuje količinu otpada koju je proizvelo lokalno stanovništvo. Kada se sagleda cijelo promatrano petogodišnje razdoblje (2020. - 2024.) jasno je kako udio količine otpada povezanog s turističkim noćenjima opada. Unatoč tome, povećanje ukupne količine otpada implicira da na razini JLS treba provoditi aktivnosti usmjerene na stanovništvo, kako bi se potencijalni negativni utjecaji povezani s otpadom prevenirali.					

4.1.2.3. Zaštita bioraznolikosti

Tablica 25: Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)	
Definicija	Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže <i>Natura 2000</i> , u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova), te njihova struktura prema kategoriji zaštite.	
Izvor podataka	Bioportal; Podatci JLS-a	
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine	
2024.	Iz vrijednosti je pokazatelja vidljivo da je oko petine površine destinacije pod nekim oblikom zaštite prirode. Prirodne su atrakcije izuzetan faktor privlačnosti za posjetitelje, zbog čega treba promišljati i buduću održivu valorizaciju, u skladu s rangom zaštite i ograničenjima koja to nameće, te potencijalu koji to nosi.	
21,71 %*		

*Valja uzeti u obzir da neka zaštićena prirodna područja nisu čitavom površinom na području Zadarske županije (npr. NP Paklenica), kao i da se različiti oblici zaštite primjenjuju na geografski istom području (PP Vransko jezero i Posebni rezervat Vransko jezero). Podatak o površini pojedinih područja u granicama Županije nije dostupan, dok je površina rezervata Vransko jezero oduzeta iz ukupnog zbroja površina prilikom izračuna ovog pokazatelja.

4.1.2.4. Održivo upravljanje energijom

Tablica 26: Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)				
Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje.				
Izvor podataka	HEP ODS; eVisitor				
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	*	*	39,54 %	40,07 %	43,82 %
Iz vrijednosti je pokazatelja moguće uočiti da u opterećenju energetske infrastrukture potrošnja električne energije turista u smještajnim turističkim objektima sudjeluje s gotovo 44% u periodu vršne sezone. Podaci za cijeli promatrani petogodišnji period (2020.-2024.) upućuju na porast udjela potrošnje električne energije među turistima u odnosu na potrošnju lokalnog stanovništva. Navedeno implicira potrebu praćenja i poduzimanja aktivnosti kojima bi se racionaliziralo trošenje električne energije u vrijeme vršne sezone.					

*Nisu dostupni podaci HEP ODS-a za 2020. godinu, kao ni za period s najmanje turističkih noćenja u 2021.

4.1.2.5. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama

Tablica 27: Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)	
Definicija	Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika.	
Izvor podataka	Upravni odjeli JLS	
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine	
2024.	U destinaciji postoji Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja na području Zadarske županije.	
DA		

4.1.3. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA EKONOMSKE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.1.3.1. Turistički promet

Tablica 28: Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)				
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu.				
Izvor podataka	eVisitor				
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	371 344	509 332	534 187	532 630	570 919
Priljev posjetitelja u područje destinacije u periodu visoke turističke sezone važan je pokazatelj opterećenja prostora, infrastrukture i utjecaja na život lokalnog stanovništva. Praćenje pokazatelja indicira porast broja dolazaka u proteklom petogodišnjem razdoblju, te je ključan ulazni podatak za održivo upravljanje destinacijom u budućnosti.					

Tablica 29: Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)				
Definicija	Pokazateljem se definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji.				
Izvor podataka	eVisitor				
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	10,04	8,27	7,71	7,39	7,09
U usporedbi s prethodnim petogodišnjim razdobljem (2020.-2024.) uočeno je da vrijednost pokazatelja pada, odnosno da se smanjuje broj noćenja turista u destinaciji. U kontekstu održivog upravljanja destinacijom, ovaj pokazatelj valja pratiti jer se može odraziti na segment zapošljavanja u turizmu, te potencijalno dovesti u pitanje kvalitetu pruženih turističkih usluga.					

4.1.3.2. Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu

Tablica 30: Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)									
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD).									
Izvor podataka	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje									
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje									
	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	Mj.	Br. zaposlenih u djelatnosti I / uk. zaposlenih	Mj.	Br. zaposlenih u djelatnosti I / uk. br. zaposlenih	Mj.	Br. zaposlenih u djelatnosti I / uk. br. zaposlenih	Mj.	Br. zaposlenih u djelatnosti I / uk. br. zaposlenih	Mj.	Br. zaposlenih u djelatnosti I / uk. br. zaposlenih
	I.	8,33 %	I.	8,14 %	I.	8,04 %	I.	8,44 %	I.	8,86 %
	II.	8,39 %	II.	8,12 %	II.	8,15 %	II.	8,46 %	II.	8,93 %
	III.	7,91 %	III.	8,28 %	III.	8,43 %	III.	8,89 %	III.	9,40 %
	IV.	8,09 %	IV.	8,63 %	IV.	9,58 %	IV.	10,10 %	IV.	10,53 %
	V.	8,64 %	V.	9,61 %	V.	11,12 %	V.	11,76 %	V.	12,56 %
	VI.	10,97 %	VI.	11,92 %	VI.	13,28 %	VI.	13,94 %	VI.	14,57 %
	VII.	12,22 %	VII.	13,00 %	VII.	14,20 %	VII.	14,81 %	VII.	15,56 %
	VIII.	12,11 %	VIII.	12,81 %	VIII.	13,96 %	VIII.	14,55 %	VIII.	15,25 %
	IX.	9,68 %	IX.	10,76 %	IX.	11,67 %	IX.	12,34 %	IX.	12,65 %
	X.	8,62 %	X.	9,24 %	X.	9,76 %	X.	10,12 %	X.	10,32 %
	XI.	8,30 %	XI.	8,68 %	XI.	9,05 %	XI.	9,33 %	XI.	9,55 %
	XII.	8,21 %	XII.	8,35 %	XII.	8,69 %	XII.	9,12 %	XII.	9,25 %

Vrijednosti pokazatelja ukazuju da zaposlenost lokalnog stanovništva u I djelatnosti raste u periodu vezanom uz turističku sezonu, kada je udio lokalnog stanovništva u djelatnosti otprilike 15 %, što je više od vrijednosti u prethodnim godinama. U ostalim dijelovima godine u turizmu je zaposleno od 9 do 13% stanovništva, što ukazuje da vršna turistička sezona nije preveliki faktor zapošljavanja lokalnog stanovništva i da lokalno stanovništvo ne ovisi isključivo o turizmu kao izvoru prihoda. Broj zaposlenih u djelatnosti I, odnosno fluktuacije tog broja u budućem razdoblju potrebno je motriti.

Tablica 31: Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)
Definicija	Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u.
Izvor podataka	FINA/Porezna uprava – podatak iz Registra godišnjih financijskih izvještaja

Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
2024.	Destinacijskom se menadžmentu sugerira praćenje vrijednosti pokazatelja propisanom dinamikom, budući da može ukazivati na pozitivne pomake (povećanje sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turističke usluge) ili negativne okolnosti (smanjenje sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turističke usluge) na koje valja pravovremeno odgovoriti.
344.890.882,00 €* 	

*Vrijednost pokazatelja utemeljena je na posljednjem dostupnom podatku o poslovnim prihodima gospodarskih subjekata u djelatnosti I (podatak se odnosi na 2023. godinu).

4.1.4. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA PROSTORNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI DESTINACIJE I ORGANIZACIJU TURIZMA

4.1.4.1. Turistička infrastruktura

Tablica 32: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)
Definicija	Pokazateljem se vrši identifikacija i kategorizacija turističkih resursa na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština).
Izvor podataka	Registar kulturnih dobara RH; Bioportal
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje

2024.

<p>Kulturno-povijesna baština (Registar kulturnih dobara RH , stanje na dan 9.9.2025.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopnena arheološka zona/nalazište (61) • Kopneno/podvodno arheološka zona/nalazište (2) • Podvodna arheološka zona/nalazište (18) • Kulturni krajolik – organski (1) • Kulturnopovijesna cjelina – memorijalna (2) • Kulturnopovijesna cjelina – ruralna (9) • Kulturno povijesna cjelina – urbana (9) • Nepokretna pojedinačna – gospodarske građevine (2) • Nepokretna pojedinačna – industrijske građevine (3) • Nepokretna pojedinačna – javna plastika (1) • Nepokretna pojedinačna – javne građevine (10) • Nepokretna pojedinačna – komunalna i tehnička građevina (6) • Nepokretna pojedinačna – memorijalna obilježja i mjesta (7) • Nepokretna pojedinačna – memorijalne građevine (3) • Nepokretna pojedinačna – sakralne građevine (95) • Nepokretna pojedinačna – sakralni kompleksi (19) • Nepokretna pojedinačna – stambene građevine (15) • Nepokretna pojedinačna – stambeno-gospodarske građevine (2) • Nepokretna pojedinačna – stambeno-poslovne građevine (1) • Nepokretna pojedinačna – vojne i obrambene građevine (18) • Pokretna pojedinačna knjižna jedinica (1) • Pokretna zbirka arhivskog gradiva (1) • Pokretna zbirka knjižnog gradiva (4) • Nematerijalna baština – izvedbene umjetnosti (2) • Nematerijalna baština – običaji, obredi i svečanosti (3) • Nematerijalna baština – tradicijski obrti (1) • Nematerijalna baština – usmena predaja, izričaji i govori (2) • Nematerijalna baština – znanje i vještine (8) 	<p>Prirodna baština (Bioportal; Prostorni plan Zadarske županije):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nacionalni park (1) • Posebni rezervat (5) • Park prirode (3) • Spomenik prirode (3) • Značajni krajobraz (5)
---	---

Vrijednost pokazatelja ukazuje na izuzetno bogatu prirodnu osnovu i kulturno-povijesnu atraktivnost područja. Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa osnova je marketinškog djelovanja u smislu jedinstvene

atraktivnosti destinacije, dok paralelno služi kao osnova održivog upravljanja turizmom i očuvanja tih resursa, kojih je u Zadarskoj županiji izuzetno mnogo.

4.1.4.2. Održivo upravljanje destinacijom

Tablica 33: Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)
Definicija	Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije.
Izvor podataka	Turistička zajednica / JLS
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
2024.	
/	

4.1.4.3. Održivo upravljanje prostorom

Tablica 34: Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene.
Izvor podataka	eVisitor; PPUG/O (prostorni planovi uređenja gradova/općina)
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Vrijednost pokazatelja nije moguće utvrditi zbog nedostupnosti ulaznih podataka.
/	

4.2. SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE

Iz popisa specifičnih pokazatelja definiranog *Prilogom IV. Pravilnika o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma* (NN 112/24) izabrano je 19 specifičnih pokazatelja, vezanih uz pojedina područja održivosti. Odrednice pokazatelja i metodologija njihova izračuna preuzete su iz istog izvora. Budući je učestalost mjerenja specifičnih pokazatelja propisana Pravilnikom instruktivne naravi, destinacija će sve specifične pokazatelje održivosti pratiti frekvencijom od 2 godine, usklađeno s dinamikom potrebe praćenja obveznih pokazatelja utemeljenih u anketiranju posjetitelja i stanovništva. Specifični pokazatelji održivosti temelje se na uvidu u stanje pojedinih aspekata održivosti u petogodišnjem periodu od 2020. do 2024. Kako se vrijednost pokazatelja u 2024. uzima kao referentna za buduće praćenje *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine*, ista je istaknuta u analizi (Tablica 35).

Tablica 35: Popis specifičnih pokazatelja održivosti s pregledom ustanovljenih vrijednosti po pokazateljima za 2024. godinu

RBR.	Pokazatelj	Područje održivosti	Kod pokazatelja / tematsko područje	Vrijednost za destinaciju 2024.
1.	Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva – pozitivna percepcija	društveni	SZL-1 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	38,78 %

2.	Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta	društveni	SZL-3 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	22,9 % pozitivno mišljenje 54,58 % negativno mišljenje
3.	Udio stanovnika pod umjerenim ili visokim stresom od turizma	društveni	SZL-4 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	86,59 %
4.	Promjena broja stanovnika u zadnjih pet godina u odnosu na promjenu broja turističkih noćenja	društveni	SZL-5 / Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	0,65
5.	Postotak ponovljenih/stalnih turista u smještajnim objektima destinacije	društveni	SZT-1 / Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom	26,73 %
6.	Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima	društveni	SPD-2 / Pristupačnost destinacije	DA
7.	Ukupan broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji po mjesecima (Broj kaznenih djela i prekršaja u odnosu na broj noćenja lokalnih stanovnika i turista na godišnjoj razini)	društveni	SSD-1 / Sigurnost destinacije	1892 kaznena djela 707 prekršaja (0)
8.	Sigurnosne mjere kao što su stanice prve pomoći na plažama/lokalitetima turističkih atrakcija	društveni	SSD-3 / Sigurnost destinacije	1,62 %
9.	Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode	okolišni	SUVR-2 / Upravljanje vodnim resursima	DA
10.	Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja	okolišni	SGOV-4 / Gospodarenje otpadnim vodama	69,00 %
11.	Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje	okolišni	SGO-4 / Gospodarenje otpadom	NE
12.	Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta	okolišni priroda	– SZB-1 / Zaštita bioraznolikosti	Planovi zaštićenih prirodnih područja i ekoloških mreža, koji se odnose na zaštitu prirodne baštine. Ne postoji sustav, strategija ili plan zaštite kulturne baštine za višegodišnje razdoblje.
13.	Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište (javna/privatna i vrsta)	okolišni klima	– SOE-2 / Održivo upravljanje energijom	Udio javnog prijevoza: 32,14 % turista 78,57 % jednodnevnih posjetitelja
14.	Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije	okolišni klima	– SUPK-1 / Ublažavanje i prilagodba klimatskih promjena	DA
15.	Stopa popunjenosti u	ekonomski	STP-1 / Turistički promet	Mj. MSP I. 0,007

	komercijalnim smještajnim kapacitetima			II. 0,010 III. 0,020 IV. 0,056 V. 0,147 VI. 0,368 VII. 0,913 VIII. 0,937 IX. 0,324 X. 0,062 XI. 0,013 XII. 0,010 GSP= 0,020413962
16.	Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima	ekonomski	STP-2 / Turistički promet	64,64 €
17.	Javno dostupan plan odgovora na krizne situacije i izvanredne situacije koji razmatra sektor turizma	prostorni/ upravljanje	SOUND-1 / Održivo upravljanje destinacijom	DA
18.	Broj kuća i stanova za odmor na 100 objekata u kojima se stalno živi	prostorni/ upravljanje	SOUP-1 / Održivo upravljanje prostorom	32,08
19.	Smjernice, propisi i/ili politike koje se odnose na održivo korištenje prostora	prostorni/ upravljanje	SOUP-2 / Održivo upravljanje prostorom	DA

4.2.1. SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA DRUŠTVENE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.2.1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Tablica 36: Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva (SZL– 1)
Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji pozitivno percipiraju utjecaj turizma na kvalitetu života u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji.
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I
2024.	
Utjecaj turizma na kvalitetu života – pozitivna percepcija	Zadovoljstvo životom u destinaciji
38,78 %	32,56 %
<p>Vrijednost pokazatelja upućuje da je nešto više od trećine stanovništva zadovoljno kvalitetom života u destinaciji u kontekstu utjecaja turizma. Pri tome, zadovoljniji su oni koji ostvaruju prihod od turizma (58,05 %), dok je među onima koji ne ostvaruju prihod od turizma 23,97 % zadovoljnih utjecajem turizma na kvalitetu života. Pozitivna percepcija turizma je važna za upravljanje destinacijom budući da rezultira potporom lokalnog stanovništva razvoju turizma.</p> <p>Zadovoljna životom u destinaciji je otprilike trećina stanovništva, više (43,84 %) oni koji ostvaruju prihode, za razliku od udjela zadovoljnih među onima koji ne ostvaruju prihode od turizma (24,23 %). Pokazatelj valja motriti u oba aspekta, i u slučaju smanjenja udjela zadovoljnih stanovnika djelovati kroz mjere održivog upravljanja razvojem turizma u destinaciji.</p>	

Tablica 37: Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta (SZL-3)	
Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta u ukupnom broju stalnih stanovnika.	
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva	
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I	
2024.		
	22,90 %	54,58 %
	22,90 %	54,58 %
<p>Vrijednost pokazatelja indicira da je percipirani utjecaj turizma na autentičnost, tradiciju, običaje i kulturu destinacije je u mnogo većem udjelu negativan, nego pozitivan za lokalno stanovništvo. Kako je identitet destinacije nešto prepoznatljivo među turistima, percepciju lokalnog stanovništva o utjecaju turizma na identitet mjesta valja uvažiti u planiranju razvoja turizma, budući da veliki udio negativnog mišljenja lokalnog stanovništva može ukazivati i na promjene u destinaciji koje se dugoročno mogu negativno odraziti na održivost.</p>		

Tablica 38: Udio stanovnika pod umjerenim ili visokim stresom od turizma

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio stanovnika pod umjerenim ili visokim stresom od turizma (SZL – 4)	
Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su pod umjerenim ili visokim stresom od turizma u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji.	
Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva	
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I	
2024.		
86,59%	<p>Udio stanovnika koji su pod visokim (23,63 %) ili umjerenim stresom od turizma (62,96 %) je visok. Psihološki je aspekt (subjektivna procjena lokalnog stanovništva) važan dio održivog upravljanja turizmom u destinaciji. Visoka razina stresa stanovništva može ukazivati na prekomjerni turizam, stoga se ovaj pokazatelj ne može ignorirati, ukoliko se želi zadržati ili povećati podrška lokalnog stanovništva turizmu u destinaciji. Stanovnici koji ostvaruju prihod od turizma u manjem udjelu (78,67 %) izražavaju stres uzrokovan turizmom, dok je razina stresa kod stanovnika koji ne ostvaruju ekonomsku korist od turizma izrazito visoka (92,70 %).</p>	

Tablica 39: Promjena broja stanovnika u zadnjih pet godina u odnosu na promjenu broja turističkih noćenja

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Promjena broja stanovnika u zadnjih pet godina u odnosu na promjenu broja turističkih noćenja (SZL– 5)				
Definicija	Promjena broja stanovnika uvjetovana prirodnim kretanjima i migracijama prema promjeni turističke aktivnosti mjerene brojem noćenja u smještajnim kapacitetima.				
Izvor podataka	DZS, Stanovništvo RH (godišnje procjene); eVisitor				
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	0,81	0,71	0,63	0,65	0,65
<p>Iz vrijednosti pokazatelja, koji u relativni odnos stavlja broj stanovnika u destinaciji i turističke aktivnosti, moguće je zaključiti da broj turističkih noćenja raste većom stopom nego broj stanovnika u destinaciji, što može, ali i ne mora biti rezultat utjecaj turizma. Vrijednost pokazatelja ista je u posljednje dvije godine i tek neznatno manja u 2022., što upućuje na određenu stabilnost odnosa porasta broja turističkih noćenja i porasta broja stanovnika.</p>					

4.2.1.2. Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom

Tablica 40: Postotak ponovljenih/stalnih turista u smještajnim objektima destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Postotak ponovljenih/stalnih turista u smještajnim objektima destinacije (SZT- 1)
Definicija	Procjena broja turista u smještajnim kapacitetima koji su već posjetili određite tijekom posljednjih 5 godina u ukupnom broju turista u smještajnim kapacitetima u destinaciji (u %).
Izvor podataka	Anketa o zadovoljstvu turista
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I
2024.	Udio lojalnih turista u komercijalnom smještaju implicira da postoji prostor za jačanje lojalnosti posjetitelja kroz razvoj ponude koja potiče ponovljene posjete destinaciji, posebno u ličkom dijelu županije, Ravnim kotarima i podvelebitskom dijelu.
26,73%	

Tablica 41: Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima (SPD-2)
Definicija	Pokazatelj je definiran kao skup informacije o lokalnim atrakcijama, kulturnim događajima, povijesnim znamenitostima i prirodnim ljepotama u turističkoj destinaciji, koji su namijenjeni posjetiteljima.
Izvor podataka	Turistička zajednica
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Dostupnost informacija odražava se na iskustvo posjetitelja i njihove aktivnosti u destinaciji. Vrijednost pokazatelja ukazuje na dostupnost tiskanih i <i>online</i> informacija o turističkim atrakcijama koje pružaju turistički i informativni centri, a koje pridonose boljem iskustvu posjetitelja. Pružene informacije igraju ključnu ulogu u održivom upravljanju turističkim tokovima te promicanju kulturne i prirodne baštine destinacije pa je stoga bitno da je u destinaciji ustanovljena prisutnost brošura o turističkim atrakcijama na min. tri strana jezika u uredu turističke zajednice / turističkim informativnim centrima, kao i dostupnost informacija na web stranicama turističkih zajednica / lokaliteta o ključnim aspektima turističke ponude.
DA	

4.2.1.3. Sigurnost destinacije

Tablica 42: Ukupan broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji po mjesecima (Broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji po mjesecima u odnosu na broj ostvarenih noćenja lokalnih stanovnika i turista)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji u odnosu na broj noćenja lokalnih stanovnika i turista na godišnjoj razini (SSD-1)				
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj kaznenih djela i prekršaja koji su prijavljeni lokalnim policijskim postajama po mjesecima u godini u odnosu na broj noćenja lokalnih stanovnika i turista na godišnjoj razini.				
Izvor podataka	Ministarstvo unutarnjih poslova (dalje u tekstu: MUP)				
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine				
2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	
0*	0*	0*	0*	0*	
Pokazatelj vrijednošću ukazuje na sigurnu destinaciju kroz cijeli promatrani period. Kako bi se očuvala percepcija sigurnosti destinacije, vrijednost ovog pokazatelja i broj kaznenih djela i prekršaja potrebno je pratiti, budući je primjetan trend porasta ukupnog broja kaznenih djela i broja prekršaja u promatranom petogodišnjem periodu.					

*Ukupno je zabilježeno; 1.652 kaznena djela i 554 prekršaja u 2020., 1.513 kaznenih djela i 618 prekršaja u 2021., 1.670 kaznenih djela i 594 prekršaja u 2022., 1.837 kaznenih djela i 613 prekršaja u 2023., te 1.892 kaznena djela i 707 prekršaja u 2024. godini.

Tablica 43: Sigurnosne mjere kao što su stanice prve pomoći na plažama/lokalitetima turističkih atrakcija

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Sigurnosne mjere kao što su stanice prve pomoći na plažama/lokalitetima turističkih atrakcija (SSD-3)
Definicija	Pokazatelj daje informacije o broju mjera, lokalitetu primjene, razdoblju implementacije s obveznim opisom mjera koje su implementirane u destinaciji za pomoći na plažama/lokalitetima turističkih atrakcija u okviru sustava za odgovor na sigurnosne i zdravstvene rizike.
Izvor	Jedinice lokalne samouprave
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Mjere koje su na snazi, a višestruko se primjenjuju na više lokacija, uključuju ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju, ispitivanje kakvoće mora, pomoć na plažama, te organizaciju i financiranje zdravstvene zaštite za vrijeme turističke sezone.
1,62%	

4.2.2. SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.2.2.1. Upravljanje vodnim resursima

Tablica 44: Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-2)
Definicija	Pokazatelj daje informacije o uspostavi sustavu koji je uspostavljen u destinaciji za ispitivanje kvalitete i zdravstvene ispravnost vode za ljudsku potrošnju u sustavima javne vodoopskrbe, odnosno za reakciju na probleme s kvalitetom vode.
Izvor podataka	Javni isporučitelji vodnih usluga javne vodoopskrbe u destinaciji (JLS)
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Sustav za pravovremenu reakciju i postupanje u slučaju problema s kvalitetom vode (odstupanje od parametara sukladnosti za ljudsku potrošnju) uspostavljen je u destinaciji u čitavom promatranom razdoblju (2020. – 2024.). Sustav je u nadležnosti Zavoda za javno zdravstvo Zadarske županije (upute, definirani protokol).
DA	

4.2.2.2. Gospodarenje otpadnim vodama

Tablica 45: Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-1)				
Definicija	Pokazatelj je udio otpadnih voda koje su u destinaciji tretirane minimalno sekundarnom razinom pročišćavanja prije ispuštanja.				
Izvor podataka	Javni isporučitelj vodnih usluga koji upravlja uređajem za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda – Komunalno poduzeće u destinaciji zaduženo za odvodnju				
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	68,57 %	70,23 %	69,95 %	68,88 %	69,00 %
Na osnovu evidencije o količini otpadnih voda i stupnjema pročišćavanja prije ispuštanja, vrijednost pokazatelja je u svim godinama promatranog petogodišnjeg raspona približno ista (u rasponu od 68,57% do 70,23%). Vidljivo je da je većina otpadnih voda pročišćena prije ispuštanja. Ipak, ukupna količina otpadnih voda raste kroz cijelo razdoblje, s izuzetkom 2022. kada je u svim stupnjema pročišćenosti bilo manje ispuštenih količina. Ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda zabilježeno je na otocima i djelomično u ličkom dijelu Zadarske županije, u odnosu na što se u kontekstu očuvanja kvalitete mora i zaštite prirodnog okoliša alatima					

destinacijskog menadžmenta preporuča djelovati u narednom periodu.

4.2.2.3. Gospodarenje otpadom

Tablica 46: Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)
Definicija	Pokazatelj daje informaciju o usvojenom Planu gospodarenja otpadom u destinaciji koji je donesen temeljem propisa o gospodarenju otpadom i nacionalnog plana, a kojim se na osnovi utvrđenih kvantitativnih ciljeva i hijerarhije otpada provode mjere za održivo gospodarenje otpadom.
Izvor podataka	pružatelj javne usluge; JLS
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Plan gospodarenja otpadom na razini županije, kojim bi se definirali ciljevi, mjere, aktivnosti, sredstva i rokovi za provođenje važno je usvojiti prema planiranoj dinamici (2025.), jer zbog porasta količine otpada u destinaciji u promatranom petogodišnjem periodu valja prevenirati potencijalne negativne utjecaje neadekvatnog zbrinjavanja otpada na zadovoljstvo lokalnog stanovništva i turista.
NE*	

*Do donošenja Plana gospodarenja otpadom Zadarske županije (planirano u 2025.) ostaju na snazi Planovi gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave doneseni na temelju Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17, 14/19 i 98/19). Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije 2024.-2029. u postupku je javne rasprave.

4.2.2.4. Zaštita bioraznolikosti

Tablica 47: Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)
Definicija	Pokazatelj je definiran kao skup mjera, politika i aktivnosti usmjerenih na očuvanje, zaštitu i promicanje prirodne i kulturne baštine unutar turističke destinacije.
Izvor podataka	JLS
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Iako ne postoji jedinstveni dokument, zaštita prirodne baštine realizira se kroz: Plan upravljanja Nacionalnim parkom Paklenica 2023. – 2032., Plan upravljanja Parkom prirode Telašćica za razdoblje 2023. – 2032., Plan upravljanja područjima ekološke mreže Bruvno i Bulji (PU 6073), Plan upravljanja područjima ekološke mreže Ninskog zaljeva i okolice (PU 6080), Plan upravljanja područjem ekološke mreže Karišnica i Bijela (PU 6081), Plan upravljanja ornitološkim rezervatima i područjem Ekološke mreže otoka Paga (PU 6092-1), Plan upravljanja područjima ekološke mreže otoka Silbe (PU 6100), Plan upravljanja područjem ekološke mreže Benkovac (PU 6112), Plan upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Dugog otoka (PU 6128), Plan upravljanja područjem ekološke mreže Srednji kanal – Murtersko more (PU 6130), Plan upravljanja područjem ekološke mreže Bokanjačko blato (PU 8030). Ministarstvo nadležno za poslove zaštite prirode ustrojilo je modul za praćenje upravljanja, što se odnosi na provedbu planova upravljanja. U tu bazu podataka javne ustanove na godišnjoj razini unose podatke o provedenim aktivnostima iz planova upravljanja u okviru svoje nadležnosti, te ih iskazuju u izvješćima o ostvarivanju godišnjeg plana upravljanja i programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja i područja ekološke mreže, te su javno dostupni. Zaštita kulturne baštine ne adresira se planovima na razini Zadarske županije.
DA (prirodna baština) NE (kulturna baština)	

4.2.2.5. Održivo upravljanje energijom

Tablica 48: Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište (javna/privatna i vrsta) (SOE-2)	
Definicija	Udio turista/jednodnevnih posjetitelja koji su koristili sredstva javnog prijevoza za dolazak na odredište.	
Izvor podataka	Anketa o zadovoljstvu turista, Anketa jednodnevnih posjetitelja	
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine	
Primarno prijevozno sredstvo	2024.	
	Turisti - udio	Jednodnevni posjetitelji - udio
automobil	62,70 %	14,29 %
autobus	12,70 %	8,57 %
vlak	0,40 %	0,00 %
zrakoplov	17,86 %	0,48 %
brod	0,99 %	69,52 %
drugo	5,36 %	7,14 %
UDIO JAVNOG PRIJEVOZA	32,14 %	78,57 %

Prema udjelu javnih prijevoznih sredstava pri dolasku u destinaciju evidentno je da je ponašanje jednodnevnih posjetitelja više ekološki održivo od ponašanja turista. Turistima su automobili najzastupljenije prijevozno sredstvo, slijede zrakoplovi pa autobusi. Dominacija cestovnog prijevoza rezultira prometnim problemima (gužvama i zastojsima na putu do i u samoj destinaciji) u vršnoj sezoni. Specifičnosti Zadarske županije (atraktivan obalni i otočni dio) ogledaju se u načinu kretanja jednodnevnih posjetitelja, koji primarno odabiru sredstva pomorskog prijevoza.

4.2.2.6. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama

Tablica 49: Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljene politike za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)
Definicija	Pokazateljem se utvrđuje je li destinacija uspostavila politiku i/ili sustav poticanja za ublažavanje klimatskih promjena (dekarbonizacija) u turizmu. (DA/NE)
Izvor podataka	Upravni odjeli JLS
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Postojanje Programa ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja na području Zadarske županije implicira da je osigurano održivo upravljanje energijom u turizmu destinacije.
DA	

4.2.3. SPECIFIČNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA GOSPODARSKE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

4.2.1.1. Turistički promet

Tablica 50: Stopa popunjenosti u komercijalnim smještajnim kapacitetima (mjesečno i godišnje)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Stopa popunjenosti u komercijalnim smještajnim kapacitetima (STP-1)
Definicija	Pokazateljem se definira stopa popunjenosti* (iskorištenja) komercijalnih smještajnih kapaciteta za razdoblje mjeseca i cijele godine.
Izvor podataka	eVisitor

Učestalost mjerenja		Svake dvije godine									
2020.		2021.		2022.		2023.		2024.			
Mj.	MSP	Mj.	MSP	Mj.	MSP	Mj.	MSP	Mj.	MSP	Mj.	MSP
I.	0,007	I.	0,004	I.	0,006	I.	0,008	I.	0,007		
II.	0,009	II.	0,006	II.	0,008	II.	0,011	II.	0,010		
III.	0,014	III.	0,009	III.	0,012	III.	0,021	III.	0,020		
IV.	0,016	IV.	0,018	IV.	0,050	IV.	0,058	IV.	0,056		
V.	0,025	V.	0,039	V.	0,092	V.	0,153	V.	0,147		
VI.	0,181	VI.	0,246	VI.	0,401	VI.	0,384	VI.	0,368		
VII.	0,705	VII.	0,878	VII.	0,984	VII.	0,959	VII.	0,913		
VIII.	0,777	VIII.	0,991	VIII.	0,996	VIII.	0,990	VIII.	0,937		
IX.	0,177	IX.	0,301	IX.	0,332	IX.	0,342	IX.	0,324		
X.	0,055	X.	0,051	X.	0,053	X.	0,065	X.	0,062		
XI.	0,019	XI.	0,008	XI.	0,012	XI.	0,014	XI.	0,013		
XII.	0,005	XII.	0,006	XII.	0,009	XII.	0,010	XII.	0,010		
GSP = 0,014		GSP = 0,018		GSP = 0,021		GSP = 0,021		GSP = 0,020			

U ulaznim podacima pokazatelja valja uočiti da raste broj stalnih kreveta u destinaciji. Broj stalnih kreveta u 2024. u svim je mjesecima veći od broja stalnih kreveta u prethodnim godinama promatranog perioda. Iz odnosa broja kreveta i broja ostvarenih noćenja, moguće je utvrditi da je popunjenost smještajnih kapaciteta na kraju razdoblja (2024.) veća nego na početku razdoblja (2020.). Ipak, po godinama postoje određena odstupanja. U 2022. zabilježena je veća popunjenost kapaciteta u razdoblju lipanj-rujan, nego u istom razdoblju 2024. Također, popunjenost kapaciteta u 2023. po svim je mjesecima i u na razini godine veća nego u 2024. Pokazatelj treba pratiti budući da je u 2024. primijećeno smanjenje stope popunjenosti kapaciteta u ključnim periodima turističke sezone u odnosu na dvije prethodne godine. To ukazuje na smanjenje efikasnosti korištenja komercijalnih smještajnih kapaciteta, na mjesečnoj (MSP) i godišnjoj (GSP) razini. Iako su odstupanja mala, nastavak trenda ukazivao bi na potrebu za mjerama ograničavanja broja kreveta u komercijalnom smještaju, odnosno dosadašnje dinamike rasta.

*Godišnja stopa popunjenosti, GSP i mjesečna stopa popunjenosti, MSP, u rasponu vrijednosti od 0 do 1.

Tablica 51: Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima (STP-2)
Definicija	Procjena prosječne dnevne potrošnje turista u komercijalnim smještajnim objektima. Uključuje izdatke turista na turističke usluge i proizvode kao što su smještaj, prijevoz, hrana i piće, zabava, sport, kultura, izleti, najam opreme, kupnja, suveniri itd., po osobi i noćenju.
Izvor podataka	Anketa o zadovoljstvu i potrošnji turista
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Uпитnikom (alatom MINTS-a) kojim je vršeno anketiranje turista predviđeno je prikupljanje podataka o potrošnji turista, bez troškova smještaja i troškova prijevoza do destinacije, čime vrijednost iskazana pokazateljem odstupa od definicije pokazatelja. Prosječna dnevna potrošnja turista u komercijalnom smještaju u destinaciji viša je od potrošnje turista u nekomercijalnom smještaju (58,12 €), te je podjednaka u obalnom i otočnom dijelu, kao i gradu Zadru. Prosječna dnevna potrošnja dobar je način praćenja vrijednosti turističkog proizvoda te otvara mogućnosti pravovremenog unapređenja u lancu stvaranja vrijednosti proizvoda destinacije.
64,64 €*	

*Za razliku od definicije pokazatelja, upitnik koji proizlazi iz metodološkog okvira anketiranja turista od turista je tražio potrošnju koja ne uključuje trošak smještaja i prijevoza.

4.2.1.2. Održivo upravljanje destinacijom

Tablica 52: Javno dostupan plan odgovora na krizne i izvanredne situacije koji razmatra sektor turizma

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Javno dostupan plan odgovora na krizne i izvanredne situacije koji razmatra sektor turizma (SUOD-1)
Definicija	Pokazatelj predstavlja dostupan i javno objavljen plan smanjenja rizika, upravljanja kriznim i izvanrednim situacijama i hitnog odgovora. Plan prepoznaje širok raspon rizika, uključujući

	prirodne katastrofe, terorizam, zdravlje, iscrpljivanje resursa i druge krizne i izvanredne situacije (ovisno o destinaciji) za koje postoji objektivna mogućnost ugroze na lokaciji.
Izvor podataka	JLS
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Donesena je Procjena rizika od velikih nesreća za Zadarsku županiju (poveznica), uspostavljeni su jasni komunikacijski postupci i program za lokalno pružanje informacija.
DA	

4.2.1.3. Održivo upravljanje prostorom

Tablica 53: Broj kuća i stanova za odmor na 100 objekata u kojima se stalno živi

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj kuća i stanova za odmor na 100 objekata u kojima se stalno živi (SOUP-1)
Definicija	Pokazateljem se definira odnos između broja kuća i stanova za odmor i broja stalnih stambenih objekata u destinaciji.
Izvor podataka	Podaci JLS o broju stambenih objekata koji se koriste za odmor; DZS popis kućanstava
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Broj nekretnina koje služe kao kuće i stanovi za odmor ne smatra se opterećujućim za karakter destinacije, budući je daleko manji od broja kuća i stanova za stalno stanovanje. Ipak, praćenje indikatora je nužno kako bi se na vrijeme uočile promjene u strukturi tog odnosa i potencijalni negativni utjecaji turizma na destinaciju.
32,08*	

*Podaci o stanovima prema načinu korištenja prikupljeni su iz izvora: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. - stambene jedinice po gradovima/općinama, Tablica 1. Podaci su objavljeni 2023., no radi se o stanju iz Popisa stanovništva 2021. godine.

Tablica 54: Smjernice, propisi i/ili politike koje se odnose na održivo korištenje prostora

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Smjernice, propisi i/ili politike koje se odnose na održivo korištenje prostora (SOUP-2)
Definicija	Pokazatelj je definiran kao službeni dokument koji uključuje pravila i smjernice koje reguliraju korištenje zemljišta i resursa na način koji štiti i čuva okoliš i prirodne resurse.
Izvor podataka	JLS
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
2024.	Smjernice za održivo korištenje prostora su sadržane u strateškim dokumentima (<i>Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. – 2023., Prostorni plan Zadarske županije – pročišćeni tekst 2023.</i>). U funkciji dugoročne održivosti destinacije u narednom periodu sugerira se donošenje smjernica, propisa ili strategije čiji bi fokus bio na održivosti (alternativno, uvažavanje održivosti korištenja prostora u većem obimu u strateškim dokumentima u narednom periodu) i čime bi urbano planiranje bilo više održivo, istovremeno ograničavajući korištenje raspoloživog zemljišta i smanjenje negativnog utjecaja razvoja na prirodne resurse.
DA	

5. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

Na temelju analize sadašnjeg stanja, potencijala za razvoj turističkog proizvoda, rezultata anketiranja i pokazatelja održivosti potrebno je postaviti razvojni smjer destinacije koji mora biti u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrom i drugim važećim planovima i propisima.

Budući da Zadarska županija nema strateški razvojni dokument turizma, predmetni *Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* definira razvojni smjer i strateške ciljeve na četiri razine održivosti. Razvojni smjer odražava lokalne okolnosti i strateške prioritete te sadržava mjere i aktivnosti vezane uz infrastrukturne, marketinške i druge potrebe destinacije za njegovo ostvarenje.⁸⁰

⁸⁰ Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom, Ministarstvo turizma i sporta, 2024., str. 24.

5.1. SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja osnovnu kvalitativnu metodu analize sadašnjeg stanja koja sučeljava snage i slabosti kao odrednice interne okoline te prilike i prijetnje eksterne okoline. Sadašnje stanje konkurentnosti destinacije treba težiti da snage prevladavaju slabosti te da se promjene u eksternom okruženju percipiraju i valoriziraju kao prilike, a ne kao prijetnje u budućim aktivnostima destinacije. Slijedi sažetak SWOT analize Zadarske županije, dok je proširena verzija u Prilog 4. **Integralna SWOT analiza.**

Tablica 55: Sažeti prikaz SWOT analize turizma Zadarske županije

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> – Resursno-atraksijska osnova – Raznolikost obalnog, otočnog, zaobalnog i planinskog prostora te očuvan okoliš i zaštićena područja (NP/PP) te geostrateška lokacija – Prirodne i kulturne turističke atrakcije (Morske orgulje, Pozdrav suncu, Zadarski barkajoli, tradicionalne solane, pješčane plaže i dr.) te bogata kulturna i povijesna baština – Turistička prepoznatljivost destinacije – Javna/komunalna/prometna infrastruktura + digitalizacija – Raznolika javna turistička i rekreacijska infrastruktura (ponuda plaža, biciklističke, pješačke i planinarske staze, vidikovci, speleološki centri, arheološka nalazišta, 8 interpretacijskih i 9 centara za posjetitelje, odmorišta i vidikovci). – Dobra prometna povezanost i sigurnost destinacije (autocesta, Zračna luka Zadar, putnički terminal Gaženica, brodske linije, luke i marine te učestalost brodskih linija). – Digitalizacija i pametna rješenja (smart city sustavi, 4G/5G povezanost, mobilne aplikacije, digitalni alati za interpretaciju i promociju, praćenje kakvoće mora) te komunikacijske i promocijske aktivnosti – Turistički proizvodi i usluge – Kvaliteta ponude u objektima visoke kategorije – Gostoljubivost, autentičnost i autohtonost – Izdvojeni elementi ponude (nautički turizam, outdoor, ruralni turizam, ekoturizam, enogastronomija, događaji) – Poduzetničke aktivnosti u turizmu – Sigurnost 	<ul style="list-style-type: none"> – Resursno-atraksijska osnova – Prostorna i infrastrukturna neravnoteža – Saturacija, nekontrolirani razvoj i pravna ograničenja – Neujednačena turistička razvijenost mikrolokacija – Prenapučenost plaža na izdvojenim lokacijama – Nepovoljan omjer i struktura smještajnih kapaciteta – Nepostojanje sustavnog gospodarenja i održavanja materijalne kulturne baštine te sezonska nedostupnost pojedinih turističkih atrakcija – Javna/komunalna/prometna infrastruktura + digitalizacija – Preopterećenost i nedostatna kvaliteta infrastrukture – Nezadovoljavajuća razina gospodarenja otpadom – Lokalni prijevoz, sezonalnost i zastarjelost pojedinih prometnih sredstava i infrastrukture, te nepostojanje željezničke povezanosti – Nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije – Digitalni jaz urbanih i ruralnih područja te izostanak implementacije novih tehnologija u operativnom i strateškom upravljanju turizmom – Nedovoljna razina digitalizacije javne uprave i usluga za građane – Turistički proizvodi i usluge – Strukturna neravnoteža i nedovoljna kvaliteta smještaja – Prevelika sezonska koncentracija i nedovoljna kvaliteta ugostiteljske ponude

<ul style="list-style-type: none"> – Aktivnosti TZ Zadarske županije u poticanju razvoja posebnih programa i ostalih turističkih usluga – Ljudski potencijali – Tradicija pružanja usluga u turizmu i gostoljubivost domaćina – Razvijeno strukovno obrazovanje – Stipendije i financijske potpore kroz nacionalne i internacionalne programe za razvoj kadrova, EU fondove i regionalnih centara kompetentnosti kao temelja podizanja kvalitete kadra. – Pristupačnost osobama s invaliditetom – Razvijena svijest o potrebi unaprjeđenja komunalne infrastrukture za osobe s invaliditetom – Izdvojeni pozitivni primjeri: objekti prilagođeni za prihvata osoba s invaliditetom, asistencija osobama s invaliditetom te digitalna pristupačnost i internet stranice prilagođene slabovidnima – Kvalitetna suradnja sa županijskom udrugom osoba s invaliditetom i ostalim lokalnim udrugama 	<ul style="list-style-type: none"> – Nedovoljna raznovrsnost i kvaliteta izdvojenih posebnih oblika ponude kao i njihova integracija – Sezonalnost ponude – Politika cijena posebno u ugostiteljstvu i trgovini – Ljudski potencijali – Nedostatak radne snage – Veliki udio djelatnika iz trećih zemalja – Nedostatak poduzetničke inicijative lokalnog stanovništva u turizmu i izumiranje tradicijskih obrta – Izostanak strateškog planiranja upravljanja ljudskim kapitalom u turizmu. – Pristupačnost osobama s invaliditetom – Nedovoljna prilagođenost svih elemenata ponude osobama s invaliditetom – Needuciranost osoba koje su u kontaktu sa osobama s invaliditetom – Nepostojanje plana razvoja inkluzivnog turizma
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> – Resursno-atraksijska osnova – Financijski i institucionalni poticaji za održivi razvoj – Digitalizacija i mapiranje atrakcija – Zelena i digitalna transformacija – Zakon o turizmu i Plan upravljanja destinacijom – Javna/komunalna/prometna infrastruktura + digitalizacija – Korištenje dobrih praksi u razvoju i održavanju javne infrastrukture – Pametna i održiva prometna rješenja – Javna turistička infrastruktura kao temelj valorizacije atrakcija – Participativno upravljanje razvojem i očuvanjem infrastrukture – Edukacija lokalnog stanovništva za korištenje novih tehnoloških rješenja – Turistički proizvodi i usluge – Nova ulaganja i ulazak svjetskih brendova – Promjene Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti – Plan upravljanja destinacijom – Svijest o održivom razvoju – Mjere Ministarstva i HTZ-a – Ljudski potencijali 	<ul style="list-style-type: none"> – Resursno-atraksijska osnova – Ekološki rizici i klimatske promjene – Pritisci masovnog turizma i prekomjerna eksploatacija – Komercijalizacija i gubitak autentičnosti – Globalne nestabilnosti – Javna/komunalna/prometna infrastruktura + digitalizacija – Opterećenost i ranjivost infrastrukture zbog rasta potražnje – Digitalni rizici i tehnološka zastarjelost – Neadekvatno upravljanje prostorom i komunalnim resursima – Rast potražnje koja uzrokuje preopterećenost elektrodistripcijskog, vodovodnog, telekomunikacijskog sustava – Turistički proizvodi i usluge – Ekonomski i regulatorni pritisci u razvoju proizvoda – Brze promjene trendova na globalnom turističkom tržištu uz rast globalnih platformi koje smanjuju lokalnu kontrolu nad uslugama – Intenzivna konkurencija – Ljudski potencijali

<ul style="list-style-type: none"> – Sustavi obrazovanja i stručnog usavršavanja – Digitalizacija i internacionalizacija obrazovanja – Motivacija lokalnog stanovništva za uključivanje u turistički sektor – Pristupačnost osobama s invaliditetom – Institucionalna i financijska podrška prilagodbi infrastrukture – Digitalizacija pristupačnosti i prilagođeni vodiči – Pozicioniranje destinacije kao inkluzivne i odgovorne 	<ul style="list-style-type: none"> – Odljev kadrova i demografski izazovi – Niska atraktivnost zaposlenja – Nepovoljno zakonodavno i konkurentsko okruženje – Pristupačnost osobama s invaliditetom – Neprepoznavanje različitih oblika invaliditeta – Nedovoljna osjetljivost i percepcija turista s invaliditetom – Aktivnosti konkurenata u privlačenju turista s invaliditetom
---	---

Izvor: izrada autora

Zadarska županija raspolaže snažnom resursno-atraksijskom osnovom, bogatom kulturnom i prirodnom baštinom te visokom prepoznatljivošću na turističkom tržištu. Raznolikost obalnog, otočnog i zaobalnog prostora, uz razvijenu prometnu povezanost (dostupnost automobilom – blizina emitivnih tržišta) i sigurnost destinacije, predstavljaju temeljne konkurentске prednosti županije. Istodobno su prepoznate i slabosti koje zahtijevaju sustavno upravljanje, među kojima se ističu prostorna i infrastrukturna neravnoteža, izražena sezonalnost, nedostatak radne snage i neujednačena kvaliteta smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta. Neravnomjerna prostorna distribucija turističkih kapaciteta i koncentracija prometa u vršnim mjesecima upućuju na potrebu definiranja jasnih granica prihvatnog kapaciteta destinacije, praćenih kontinuiranim mjerenjem pokazatelja opterećenosti prostora, okoliša i komunalne infrastrukture. Turistički proizvodi županije pokazuju trend diversifikacije. Uz tradicionalni odmorišni turizam sve se više razvijaju posebni oblici poput *outdoor*, ruralnog, kulturnog, nautičkog i enogastronomskog turizma. Međutim, njihova kvaliteta i međusobna povezanost još uvijek nisu na razini koja bi osigurala cjelogodišnje poslovanje i ravnomjernu prostornu valorizaciju resursa.

Usporedno s tim, identificirane su brojne prilike koje proizlaze iz zelene i digitalne transformacije, dostupnosti EU fondova, institucionalne potpore održivom razvoju i novog zakonodavnog okvira u turizmu. Njihovo iskorištavanje omogućuje podizanje kvalitete ponude, ravnomjerniju prostornu valorizaciju i učinkovitije upravljanje turističkim tokovima. S druge strane, rizici povezani s pritiscima masovnog turizma, klimatskim promjenama i demografskim kretanjima zahtijevaju plansko i koordinirano djelovanje svih dionika.

SWOT analiza utvrđuje potrebu za uspostavom integriranog sustava upravljanja prihvatnim kapacitetom destinacije, što čini temelj budućeg razvoja kako bi se osigurala ravnoteža između turističkog razvoja, očuvanja prostora i kvalitete života lokalnog stanovništva te dugoročna konkurentnost i održivost turizma.

5.2. IDENTIFICIRANJE OPĆIH NAČELA RAZVOJA I CILJEVA

Sustav ciljeva razvoja turističke destinacije Zadarske županije potrebno je temeljiti na analizi sadašnjeg stanja turizma županije uz predviđanje razvojnih izazova globalnog turizma u sve dinamičnijim okolnostima koje oblikuju globalnu ponudu i potražnju. Scenarij razvoja turizma Zadarske županije mora biti proaktivan, prediktivan, inovativan i fleksibilan, razvijajući postojeće te implementirajući nove elemente ponude na temelju kojih se mogu zadržati

trenutna tržišta kao i privući nova. S ciljem postizanja dugotrajne održivosti, potrebno je uspostaviti odgovarajuću ravnotežu sustava.⁸¹

- Optimalno iskoristiti okolišne i prostorne resurse koji su ključni element turističkog razvoja, zadržavajući bitne ekološke procese i pomažući u zaštiti prirodne baštine i bioraznolikosti;
- Poštivati društveno-kulturnu autentičnost destinacija, očuvati njihovo izgrađeno i živo kulturno nasljeđe i tradicijske vrijednosti, te doprinositi međukulturalnom razumijevanju i toleranciji;
- Osigurati održive i dugoročne gospodarske aktivnosti, koje donose društvenu i gospodarsku korist svim dionicima uz pravičnu raspodjelu, između ostaloga i stabilnost zaposlenja, pomažući uklanjanju siromaštva, te veće participativno uključivanje stanovnika u turistički razvoj;
- Provoditi digitalnu transformaciju održivog upravljanja destinacijama, razvijati sustav poslovne inteligencije, te upotrebljavati tehnologiju (*Internet of Things*) u cilju stvaranja pametnog, zelenog i digitalnog turizma.

Vizija turizma Zadarske županije mora slijediti načela održivog razvoja turizma: održivost, odgovornost, raznovrsnost, inovativnost, izvrsnost, inkluzivnost, otvorenost, pristupačnost i sigurnost.

Vizija razvoja turizma mora biti u funkciji vizije razvoja hrvatskog turizma: *Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, razvijamo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske*, i četiri ključna strateška cilja razvoja: 1. Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam, 2. Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu, 3. Konkurentan i inovativan turizam, 4. Otporan turizam.⁸²

Također, vizija mora slijediti i viziju ukupnog razvoja Zadarske županije: *Konkurentna i razvijena županija koja predvodi u plavom i zelenom rastu gospodarstva Jadranske Hrvatske. Županija inovativnog i održivog razvoja sa sigurnim i poticajnim okruženjem za sve njezine stanovnike.*⁸³

Na temelju situacijske analize turizma Zadarske županije te predviđanja trendova i izazova razvoja globalnog turizma postavljaju se misija i vizija razvoja turizma do 2029. godine.

Misija

Zadarska županija razvija turizam koji odgovorno pretvara prirodne, kulturne i društvene resurse u konkurentske prednosti, stvarajući inovativnu, visokokvalitetnu i održivu ponudu temeljenu na ravnoteži ekonomskih, ekoloških i sociokulturnih vrijednosti, s ciljem stvaranja koristi za lokalnu zajednicu i zadovoljstva suvremenih turista.

⁸¹ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>, pristupljeno 9.5.2025.

⁸² Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, NN 2/23, Ministarstvo turizma i sporta, 2023.

⁸³ Plan razvoja Zadarske županije 2021.-2027. Zajedništvom u sigurnu budućnost, Agencija za razvoj Zadarske županije, ZADRA NOVA, 2021. str. 11.

Vizija

Zadarska županija je jedinstvena, inovativna, prepoznatljiva, raznovrsna, održiva, otporna, uključiva i cjelogodišnja destinacija, koja kroz pametan i održiv ekonomski razvoj, očuvanje i obnovu prirodnih resursa te valorizaciju bogate kulturne baštine, nudi personalizirane, autentične i neponovljive doživljaje po mjeri budućih generacija turista i lokalnog stanovništva, stvarajući klimatski odgovornu i digitalno naprednu destinaciju spremnu za izazove dinamične globalne budućnosti.

Svaka riječ vizije mora biti u usklađena s načelima razvoja turizma i poslati jasnu poruku u kojem smjeru se treba razvijati turizam Zadarske županije i kojim mjerama i aktivnostima se može ostvariti (SMART kriterij postavljanja ciljeva):

- Jedinstvena – drugačija, temeljena na valorizaciji prebogate baštine i različitosti resursne i atrakcijske osnove u kreiranju jedinstvenog proizvoda;
- Inovativna – novi originalni sadržaji, elementi ponude, integralni proizvod, komunikacijske strategije koje predstavljaju odmak od uniformne globalizirane ponude u procesu unapređivanja destinacije (nije dovoljno se samo prilagođavati novim trendovima nego je potrebno ići i ispred trendova);
- Prepoznatljiva – brend Zadarske županije kao sinonim izvrsnosti, unikatnosti i neponovljivog turističkog doživljaja;
- Raznovrsna – spoj pučinskih i priobalnih otoka, raznovrsne obale i zaleđa, planinskih i kontinentalnih prostora sa svim klimatskim i krajobraznim prijelazima od mediteranskog, submediteranskog, planinskog do kontinentalnog podneblja;
- Održiva – odgovorni razvoj temeljen na prostornoj, okolišnoj, društvenoj i ekonomskoj održivosti i zelenoj transformaciji;
- Otporna – smanjivanje negativnih utjecaja dramatičnih promjena, trendova, izazova dinamičkog okruženja;
- Uključiva – prilagođena turistima s invaliditetom i temeljena na turizmu za sve;
- Cjelogodišnja turistička destinacija – transformacija iz ljetne odmarališne destinacije masovnog turizma u destinaciju profiliranog sadržaja koja aktivno turistički živi 365 dana.

5.3. OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA

Strateški pravac je stvoriti turizam po mjeri suvremenog turista sadašnjosti i budućnosti uvažavajući sinergijsku implementaciju četiri dimenzije održivog razvoja (društvena, okolišna, ekonomska i prostorna).

- **Prioritet 1:** Ostvarenje pozitivnih sociokulturnih utjecaja turizma temeljenih na razmjeni kultura, tradicija i običaja u kreiranju originalnog autohtonog doživljaja za turista i poboljšanje uvjeta života lokalnog stanovništva;
- **Prioritet 2:** Optimalna valorizacija prirodnih resursa u kreiranju jedinstvenih turističkih sadržaja, temeljena na zelenoj transformaciji i unapređenju komunalne infrastrukture, povećanju biološke raznolikosti te smanjenju ekološkog otiska;
- **Prioritet 3:** Multipliciranje ekonomskih rezultata poslovanja unapređivanjem turističke i prometne infrastrukture, inoviranjem ponude, osnaživanjem promocije s naglaskom na jačanje pred i post sezone (produljenje turističke sezone);

- **Prioritet 4:** Ravnomjernije prostorno opterećenje turističkih zona s naglaskom na jačanje nedovoljno valoriziranih turističkih prostora i očuvanjem prostora u turistički razvijenim prostorima uz osiguranje nesmetanih tokova turista i stanovništva.

5.4. IDENTIFICIRANJE CILJEVA

U funkciji ostvarenja vizije i misije razvoja turizma Zadarske županije postavljaju se strateški ciljevi, kako slijedi:

Društvena dimenzija

- Održiva valorizacija i interpretacija kulturne i tradicijske baštine te jedinstvenog identiteta Zadarske županije u turističkoj ponudi;
- Edukacija i aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u razvoj turizma;
- Promicanje međukulturnog razumijevanja i autentičnosti destinacije, kako bi gostoljubivost, lokalne vrijednosti i sigurnost postali temelj dugoročne konkurentnosti županije;
- Razvoj cjelovitih iskustava prilagođenih osobama s invaliditetom (prijevoz, smještaj, atrakcije) u suradnji s udrugama u području i dionicima.

Okolišna dimenzija

- Jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju;
- Poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti;
- Provođenje zelene transformacije turizma kroz projekte energetske učinkovitosti, kružnog pristupa, uvođenje ekoloških certifikata i razvoj infrastrukture za održivi prijevoz;
- Promoviranje jedinstvene prirodne resursne osnove i razvoja ekoturizma.

Ekonomska dimenzija

- Unapređivanje turističke i prometne infrastrukture kao preduvjeta preobrazbe turizma;
- Kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turista;
- Brendiranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije;
- Unapređivanje upravljanja održivim razvojem turizma;
- Multipliciranje ekonomskih efekata turizma na razvoj gospodarstva.

Prostorna dimenzija

- Održivo upravljanje prostorom usklađeno s razinom prihvatnog potencijala (na razini destinacija kategorije I i II) u funkciji smanjenja negativnog utjecaja turizma;
- Upravljanje tokovima posjetitelja i lokalnim prometom;
- Unapređivanje i kvalitativno preoblikovanje komunalne infrastrukture.

5.5. MJERE I AKTIVNOSTI

U funkciji ostvarenja strateških ciljeva na razini četiri dimenzije održivog razvoja potrebno je provesti mjere i aktivnosti s definiranim nositeljima provedbe i izvorima financiranja,⁸⁴ te rokovima izvršenja definiranim u idućim podpoglavljima (5.5.1. – 5.5.4.).

5.5.1. DRUŠTVENA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA

Prioritet 1: Ostvarenje pozitivnih sociokulturnih utjecaja turizma temeljenih na razmjeni kultura, tradicija i običaja u kreiranju originalnog autohtonog doživljaja za turista i poboljšanje uvjeta života lokalnog stanovništva.

Cilj 1. Održiva valorizacija i interpretacija kulturne i tradicijske baštine te jedinstvenog identiteta Zadarske županije u turističkoj ponudi

Mjera 1. Razvijanje projekata interpretacije kulturne i tradicijske baštine

- Aktivnost 1.1. Podrška organizaciji tematskih interpretacijskih tura, radionica i događanja kroz edukaciju vodiča interpretatora
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, TZ JLS, kulturne ustanove, udruge baštine
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, TZ JLS, Ministarstvo kulture RH, EU fondovi (*Creative Europe*)
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 1.2. Promocija i jačanje lokalnog identiteta *Priče Zadarske županije*
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, kulturne ustanove, ICT poduzetnici, obrazovne institucije
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, EU fondovi (*Digital Europe, Creative Europe*)
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.3. Digitalizacija kulturne baštine
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, kulturne ustanove, ICT poduzetnici, obrazovne institucije
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, EU fondovi (*Digital Europe, Creative Europe*)
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Uključivanje lokalnih proizvođača i umjetnika u turističku ponudu

- Aktivnost 2.1. Uspostava sustava označavanja (certificiranja) autentičnih proizvoda i rukotvorina
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, HGK ŽK Zadar, Obrtnička komora, udruge, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, JLS, EU fondovi (*ESIF*)
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.2. Podrška organizaciji sajмова, izložbi i manifestacija lokalnih proizvoda i rukotvorina u turističkim zonama
Nositelj provedbe: HGK ŽK Zadar, TZ ZŽ, Obrtnička komora, udruge umjetnika i proizvođača, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, JLS, sredstva HGK i Obrtničke komore, EU fondovi (*Creative Europe, ESIF*), privatni sponzori
Rok izvršenja: 2027.

⁸⁴ Pri razmatranju mjera i aktivnosti koristiti će se sljedeće skraćenice: ZŽ – Zadarska županija, TZ ZŽ – Turistička zajednica Zadarske županije, TZ JLS – turističke zajednice jedinica lokalne samouprave, JLS – jedinice lokalne samouprave

Cilj 2. Edukacija i aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u razvoj turizma (Ekonomski cilj 4, mjera 2)

Mjera 1. Organizacija edukacija i programa za stanovništvo

- Aktivnost 1.1. Edukacije i tečajevi za domaćine i iznajmljivače (kvaliteta usluge, digitalne vještine i održivi razvoj)
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, obrazovne ustanove, udruge iznajmljivača
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, *Erasmus+*, *ESF+*
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 1.2. Provedba promotivnih kampanja usmjerenih na poticanje mladih na obrazovanje i izgradnju karijere u turizmu, te isticanje primjera uspješnih lokalnih poduzetnika i zaposlenika u sektoru.
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, udruge mladih, obrazovne ustanove, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, TZ ZŽ, *Erasmus+*, donacije
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Poticanje participativnog planiranja i uključivanja zajednice u donošenje odluka (Ekonomski cilj 4, mjera 3)

- Aktivnost 2.1. Organizacija foruma i radionica s lokalnim stanovništvom o planovima i prijedlozima razvoja turizma
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, JLS, TZ JLS, udruge građana
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, JLS, TZ JLS, EU fondovi (*ESF+*, *Interreg*)
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.2. Provedba redovitih anketa među stanovništvom o stavovima prema turizmu i kvaliteti života
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS
Rok izvršenja: 2027.

Cilj 3. Promicanje međukulturnog razumijevanja i autentičnosti destinacije, kako bi gostoljubivost, lokalne vrijednosti i sigurnost postali temelj dugoročne konkurentnosti županije

Mjera 1. Jačanje interkulturnih aktivnosti i povezivanja zajednica

- Aktivnost 1.1. Organizacija kulturnih susreta i međunarodnih festivala
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ JLS, udruge kulturnih manjina, kulturne ustanove
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ JLS, Ministarstvo kulture, EU fondovi (*Creative Europe*)
Rok izvršenja: 2029.

Cilj 4. Razvoj cjelovitih iskustava prilagođenih osobama s invaliditetom (prijevoz, smještaj, atrakcije) u suradnji s udrugama u području i dionicima

Mjera 1. Povećanje pristupačnosti turističkih sadržaja osobama s invaliditetom Zadar4All

- Aktivnost 1.1. Podrška prilagodbi smještajnih i ugostiteljskih objekata osobama s invaliditetom
Nositelj provedbe: privatni poduzetnici, TZ JLS, udruge osoba s invaliditetom, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva privatnih poduzetnika, JLS, EU fondovi (*ESF+*, *InvestEU*)
Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 1.2. Podrška prilagodbi plaža osobama s invaliditetom (rampe, pristupne staze, pristupačna parkirališta u blizini, podizne platforme, sanitarni čvorovi) (Ekonomski cilj 3, mjera 1)
Nositelj provedbe: JLS, TZ JLS, komunalna poduzeća, udruge osoba s invaliditetom, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, TZ JLS, EU fondovi (*ESF+*, *InvestEU*, *Interreg*), donacije
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.3. Podrška prilagodbi muzeja, kulturnih ustanova i turističkih atrakcija (pristupne rampe, liftovi, taktilne mape, vodiči na znakovnom jeziku, te toaleti)
Nositelj provedbe: kulturne ustanove, TZ JLS, udruge osoba s invaliditetom, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva Ministarstva kulture i medija, TZ JLS, EU fondovi (*Creative Europe*, *ESF+*)
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.4. Podrška uvođenju pristupačnih interpretacijskih sadržaja (audio vodiči, taktilne mape, prilagođene info-ploče)
Nositelj provedbe: TZ JLS, kulturne ustanove, udruge, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva TZ JLS, TZ ZŽ, Ministarstvo kulture i medija, EU fondovi (*Creative Europe*, *ESF+*)
Rok izvršenja: 2028.

Društvena dimenzija održivog razvoja turizma Zadarske županije usmjerena je na očuvanje kulturnog i tradicijskog identiteta, aktivno uključivanje stanovništva, promicanje međukulturnog razumijevanja te razvoj inkluzivnih turističkih iskustava. Definirani ciljevi i mjere naglašavaju važnost suradnje svih dionika s naglaskom na uključivanje otočnog i ruralnog stanovništva. Njihova provedba omogućit će uravnotežen razvoj turizma u kojem turisti doživljavaju autentičnost i gostoljubivost, a stanovnici osjećaju koristi i veću kvalitetu života. Time se društvena komponenta razvoja postavlja kao temelj dugoročne konkurentnosti i održivosti Zadarske županije.

5.5.2. OKOLIŠNA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA

Prioritet 2: Optimalna valorizacija prirodnih resursa u kreiranju jedinstvenih turističkih sadržaja temeljena na zelenoj transformaciji i unapređenju komunalne infrastrukture, povećanju biološke raznolikosti te smanjenju ekološkog otiska.

Cilj 1. Jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju

Mjera 1. Edukacija i senzibilizacija lokalnog stanovništva, turista i dionika o važnosti očuvanja prirodnih resursa

- Aktivnost 1.1. Organizacija edukativnih radionica, promidžbenih kampanja i škola u prirodi na temu održivog razvoja turizma
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalne samouprave, obrazovne ustanove
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, TZ JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 1.2. Razvoj digitalne aplikacije za informiranje o čistoći mora i zraka te razini opterećenosti plaža i prirodnih područja
Nositelj provedbe: TZ ZŽ
Izvori financiranja: EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.3. Uključivanje škola, udruga i poduzetnika u lokalne akcije očuvanja okoliša i bioraznolikosti

Nositelj provedbe: JLS, obrazovne ustanove, udruge
Izvori financiranja: sredstva JLS, donacije
Rok izvršenja: 2026.

Cilj 2. Poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti

Mjera 1. Održivo upravljanje prirodnim područjima i ekosustavima pod turističkim pritiskom

- Aktivnost 1.1. Izrada i provedba programa zaštite osjetljivih ekosustava – zaštite od požara, poplava i sl. (Vransko jezero, obalni pojas, šumski predjeli)
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 1.2. Revitalizacija i održavanje tradicijskih krajobraza (suhozidi, maslinici, vinogradi) kroz turističke programe
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ JLS, poljoprivredne udruge
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, privatni sektor, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.3. Sustavno praćenje kakvoće mora, zraka i tla te sezonskog opterećenja prostora
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS
Rok izvršenja: 2027.

Cilj 3. Provođenje zelene transformacije turizma kroz projekte energetske učinkovitosti i kružne ekonomije

Mjera 1. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u turizmu

- Aktivnost 1.1. Ugradnja solarnih panela i sustava za grijanje vode u turističke objekte i javne prostore
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni investitori
Izvori financiranja: sredstva JLS, privatni sektor, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.2. Uvođenje sustava energetske učinkovitosti i certificiranje objekata prema standardima održivosti (eko-hoteli, zeleni kampovi)
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, nositelji smještajne ponude
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, privatni sektor
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Implementacija integriranog sustava kružnog gospodarenja otpadom u turističkim zonama

- Aktivnost 2.1. Postavljanje pametnih kontejnera za odlaganje otpada, digitalnu aplikaciju za praćenje i prijavu odlaganja otpada uz sustav nagrađivanja odgovornog ponašanja turista (*eco points*), te lokalnih centara za kompostiranje biootpada
Nositelj provedbe: JLS, komunalna poduzeća, TZ JLS, privatni sektor
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, EU fondovi (*LIFE, Green Deal*), javno-privatna partnerstva
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.2. Smanjenje potrošnje plastike i povećanje uporabe biorazgradivih materijala u ugostiteljstvu i smještaju
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, privatni sektor

Rok izvršenja: 2028.

- Aktivnost 2.3. Razvijanje programa *Creative Recycling* – kreativnih i edukativnih radionica u kojima se otpadni materijali iz turističkih zona (plastika, papir, staklo, drvo) prenamjenjuju u suvenire, umjetničke predmete i elemente turističkog uređenja (oznake staza, dekoracije, info točke), uz sudjelovanje turista, lokalnih obrtnika i škola

Nositelj provedbe: TZ JLS, obrazovne institucije, udruge, lokalni obrtnici

Izvori financiranja: sredstva TZ JLS, EU fondovi (*LIFE, Creative Europe*), donacije

Rok izvršenja: 2029.

Cilj 4. Promoviranje jedinstvene prirodne resursne osnove i razvoja ekoturizma

Mjera 1. Razvoj održivih oblika turizma temeljenih na prirodnim vrijednostima

- Aktivnost 1.1. Razvoj i promocija ekoturističkih ruta (Vransko jezero, NP Kornati, Ravni kotari, zadarsko otočje)

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, EU fondovi

Rok izvršenja: 2027.

- Aktivnost 1.2. Razvoj mreže interpretacijskih centara i edukativnih ekoloških staza s digitalnim i interaktivnim sadržajima (audio vodiči, QR kodovi, AR prikazi flore i faune), u cilju jačanja svijesti o očuvanju prirode, zaštiti bioraznolikosti i promicanju održivog ponašanja posjetitelja

Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima

Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, TZ ZŽ, EU fondovi (*LIFE, Horizon Europe, Interreg*)

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 1.3. Kreiranje kampanja za pozicioniranje Zadarske županije kao destinacije održivog, eko i *outdoor* turizma

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, HTZ

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, HTZ

Rok izvršenja: 2027.

Ostvarenje okolišnih ciljeva zahtijeva koordinirano djelovanje svih dionika kroz provedbu mjera usmjerenih na očuvanje prirodnih resursa, podizanje ekološke svijesti te poticanje održivog korištenja prostora u skladu s nosivim kapacitetima i načelima zelene tranzicije.

5.5.3. EKONOMSKA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA

Prioritet 3: Multipliciranje ekonomskih rezultata poslovanja unapređivanjem turističke infrastrukture, inoviranjem ponude, osnaživanjem promocije s naglaskom na jačanje pred i post sezone (produljenje turističke sezone).

Cilj 1. Unapređivanje turističke infrastrukture kao preduvjeta kvalitativne preobrazbe turizma

Mjera 1. Uređenje i tematiziranje plaža u funkciji unapređivanja odmorišnog turizma

- Aktivnost 1.1. Uređenje plaža

Nositelj provedbe: ZŽ, JLS

Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS

Rok izvršenja: 2028.

- Aktivnost 1.2. Opremanje plaža

Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni poduzetnici

Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva privatnih poduzetnika

Rok izvršenja: 2028.

Mjera 2. Gradnja i poboljšanje turističke infrastrukture kao preduvjeta razvoja posebnih oblika turizma

- Aktivnost 2.1. Podrška osmišljavanju i unapređivanju signalizacije pješačkih, planinarskih, biciklističkih staza u funkciji razvoja *outdoor* turizma
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 2.2. Gradnja i uređenje kongresnih dvorana
Nositelj provedbe: nosioci kongresne ponude
Izvori financiranja: sredstva privatnih poduzetnika/investitora, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.3. Gradnja i unapređivanje ponude marina
Nositelj provedbe: JLS, nosioci nautičke ponude
Izvori financiranja: sredstva JLS, EU fondovi, sredstva privatnih poduzetnika/investitora
Rok izvršenja: 2029.

Cilj 2. Kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turista

Mjera 1. Transformacija nedovoljno kvalitetnog smještajnog kapaciteta prilagođenog sezonskom turizmu u visoko konkurentan smještaj s mogućnošću cjelogodišnjeg poslovanja

- Aktivnost 1.1. Rekategorizacija, poboljšanje kvalitete (standardi kvalitete) i razine autohtonog uređenja obiteljskog smještaja
Nositelj provedbe: Ministarstvo turizma i sporta, nosioci obiteljskog smještaja
Izvori financiranja: sredstva nosioca obiteljskog smještaja
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.2. Otvaranje novih inovativnih oblika smještaja – *glamping, boutique*, integralni, difuzni, *heritage* hoteli
Nositelj provedbe: JLS, privatni investitori
Izvori financiranja: sredstva privatnih investitora, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.3. Otvaranje visokokvalitetnih hotela 4 i 5 zvjezdica više dodane vrijednosti
Nositelj provedbe: JLS, privatni investitori, strani brendovi
Izvori financiranja: sredstva privatnih investitora, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Razvoj jedinstvenog, inovativnog integralnog turističkog proizvoda temeljenog na posebnostima zona i mikrodestinacija te sinergiji lokalnih prednosti i globalnih mogućnosti (kreiranje jedinstvenih doživljaja diferenciranih u prostoru i vremenu)

- Aktivnost 2.1. Inoviranje posebnih oblika turizma prilagođenih specifičnostima i preduvjetima Zadarske županije
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni investitori
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, privatnih investitora
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.2. Unapređivanje ponude događaja i manifestacija
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, privatni poduzetnici

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, sredstva privatnih poduzetnika

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 2.3. Umrežavanje, sinergijsko povezivanje elemenata ponude u integralni proizvod destinacije

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, privatni poduzetnici

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, sredstva privatnih poduzetnika

Rok izvršenja: 2029.

Cilj 3. Brendiranje i pozicioniranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije

Mjera 1. Koordinirano unapređivanje i inoviranje promotivnih aktivnosti na svim razinama

- Aktivnost 1.1. Izrada strateškog marketinškog i promocijskog plana turizma Zadarske županije

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ

Rok izvršenja: 2027.

- Aktivnost 1.2. Unapređivanje efikasnosti i umrežavanje promocijskih i komunikacijskih aktivnosti mikrodestinacija i nositelja ponude (udruženi marketing)

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, nositelji ponude

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, sredstva privatnih poduzetnika

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 1.3. Unapređivanje promocije kroz koordinirane digitalne kampanje i primjenu novih tehnologija

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, nositelji ponude

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, sredstva privatnih poduzetnika

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 1.4. Ciljana promocija turistički nedovoljno valoriziranih mikrodestinacija kroz koordinirane kampanje, sufinanciranje promotivnih materijala i umrežavanje lokalnih partnera

Nositelj provedbe: HTZ, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Izvori financiranja: sredstva HTZ, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 1.5. Izrada promotivnih materijala prilagođenih osobama s invaliditetom

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Izvori financiranja: sredstva HTZ, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Rok izvršenja: 2027.

Mjera 2. Kontinuirano brendiranje Zadarske županije usklađeno s inoviranjem turističke ponude u funkciji diversifikacije na tržištu

- Aktivnost 2.1. Inoviranje promotivnih kampanja usmjerenih ciljnim tržištima

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 2.2. Nadgradnja brend strategije

Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava

Rok izvršenja: 2029.

Cilj 4. Unapređivanje upravljanja održivim razvojem turizma

Mjera 1. Zelena i digitalna transformacija turizma

- Aktivnost 1.1. Implementacija zelenih projekata na svim razinama turističkog poslovanja
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva privatnih poduzetnika
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.2. Implementacija digitalnih rješenja na svim razinama turističkog poslovanja
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva privatnih poduzetnika
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Edukacija i razmjena znanja svih dionika u kreiranju nove dodane vrijednosti turizma, doživljaja za turiste i poboljšanju uvjeta života lokalnog stanovništva

- Aktivnost 2.1. Promicanje važnosti održivog razvoja i kružne ekonomije
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, obrazovne i znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.2. Poticanje zajedničkih istraživanja i transfera znanja o održivim praksama u turizmu
Nositelj provedbe: ZD, JLS, TZ ZŽ, znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva TZ ZŽ i TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 2.3. Edukacije dionika i lokalnog stanovništva o održivom razvoju turizma
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva TZ ZŽ i TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 3. Provođenje zajedničkih projekata temeljenih na sinergiji dionika, JLS-a, turističkih zajednica i uključivanju stanovništva

- Aktivnost 3.1. Podrška udruživanju dionika u kreiranju *clustera* i *tourism product clubova*
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, sredstva privatnih poduzetnika
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 3.2. Promicanje participativnog upravljanja temeljeno na aktivnom uključivanju svih dionika
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava, ZŽ, JLS, privatni poduzetnici, lokalno stanovništvo
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, sredstva TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 4. Multiplikiranje ekonomskih efekata turizma na razvoj gospodarstva

- Aktivnost 4.1. Povezivanje turizma s ostalim gospodarskim granama
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, sredstva privatnih poduzetnika
Rok izvršenja: 2029.

- Aktivnost 4.2. Angažiranje lokalnih proizvođača
Nositelj provedbe: privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva privatnih poduzetnika
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 4.3. Poticanje poduzetničkih inicijativa lokalnog stanovništva
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 5. Sustavno praćenje pokazatelja Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine

- Aktivnost 5.1. Praćenje pokazatelja održivosti destinacije
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 5.2. Praćenje zadovoljstva turista, lokalnog stanovništva i dionika
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 5.3. Praćenje pokazatelja prihvatnog kapaciteta
Nositelj provedbe: TZ jedinica lokalnih samouprava
Izvori financiranja: sredstva TZ jedinica lokalnih samouprava
Rok izvršenja: 2029.

Sinergijsko provođenje mjera i aktivnosti i povezivanje svih dionika, turističkih zajednica i jedinica lokalnih samouprava i regionalne samouprave mora doprinijeti ostvarenju 4 cilja u funkciji ekonomske održive dimenzije i Prioriteta 3.

5.5.4. PROSTORNA DIMENZIJA STRATEŠKIH CILJEVA

Prioritet 4: Ravnomjernije prostorno opterećenje turističkih zona s naglaskom na jačanje nedovoljno valoriziranih turističkih prostora i očuvanje prostora u turistički razvijenim prostorima uz osiguranje nesmetanih tokova turista i stanovništva.

Cilj 1. Održivo upravljanje prostorom usklađeno s razinom prihvatnog potencijala u funkciji smanjenja negativnog utjecaja turizma

Mjera 1. Praćenje studija prihvatnog kapaciteta za mikrodestinacije (jedinice lokalne samouprave kategorije I i II)

- Aktivnost 1.1. Identifikacija ključnih turističkih zona i analiza postojećeg opterećenja prostora
Nositelj provedbe: TZ JLS, znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2026.
- Aktivnost 1.2. Izrada studije prihvatnog kapaciteta za mikrodestinacije kategorije I i II
Nositelj provedbe: TZ JLS, znanstvene institucije
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.

Mjera 2. Poticanje održive gradnje u kontekstu energetske učinkovitosti

- Aktivnost 2.1. Izrada smjernica i edukacija o zelenoj gradnji za investitore i projektante
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS, HGK, komore arhitekata i građevinara
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 2.2. Poticanje projekata održive gradnje putem subvencija i natječaja
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, EU fondovi, privatni investitori
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 3. Uvođenje mjera desaturacije prostora planiranjem većeg udjela zelenih površina

- Aktivnost 3.1. Revizija prostornih planova s povećanjem minimalnog udjela zelenih površina
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 3.2. Provedba projekata ozelenjivanja i pejzažnog uređenja uz turističke zone
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, EU fondovi, privatni investitori
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 4. Uvođenje planske regulative koja će prevenirati pretvaranje stambenih zona u turističke apartmane

- Aktivnost 4.1. Donošenje lokalnih odluka o ograničavanju broja apartmana po zoni
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ,
Izvori financiranja: sredstva JLS i ZŽ
Rok izvršenja: 2026.
- Aktivnost 4.2. Kontrola i revizija postojećih odobrenja za prenamjenu prostora
Nositelj provedbe: JLS, inspeksijske službe
Izvori financiranja: sredstva JLS i ZŽ
Rok izvršenja: 2028.

Mjera 5. Uvođenje nadzora i kažnjavanje kršenja odredbi iz prostornih planova

- Aktivnost 5.1. Uspostava digitalnog registra građevinskih dozvola i kontrola u realnom vremenu
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, Ministarstvo graditeljstva
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 5.2. Redoviti inspeksijski nadzori i objava izvješća o stanju prostora
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, građevinska inspekcija
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, MPGI
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 6. Zaštita, unaprjeđenje i izgradnja novih zelenih javnih prostora

- Aktivnost 6.1. Uređenje postojećih parkova, šetnica i biciklističkih staza
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 6.2. Izgradnja novih zelenih površina u urbanim i turističkim zonama
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, privatni investitori
Izvori financiranja: sredstva JLS i ZŽ, privatni investitori, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 7. Poticanje uključivanja lokalne zajednice u planiranje prostornog razvoja

- Aktivnost 7.1. Organizacija prezentacija i radionica o prostornom razvoju
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, TZ JLS, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, TZ JLS, TZ ZŽ
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 7.2. Uspostava *online* platforme za sudjelovanje građana u planiranju prostora
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ i JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.

Cilj 2. Upravljanje tokovima posjetitelja i lokalnim prometom

Mjera 1. Uvođenje digitalnih sustava za praćenje i upravljanje prometom u realnom vremenu

- Aktivnost 1.1. Postavljanje senzora, kamera i info ploča na glavnim prometnim točkama
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, MUP RH
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 1.2. Integracija sustava s aplikacijama za informiranje turista
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ i JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Razvoj mobilnih aplikacija koje informiraju turiste o alternativnim rutama, slobodnim parking mjestima i najboljem vremenu posjeta atrakcijama

- Aktivnost 2.1. Razvoj aplikacije s informacijama o rutama, parkiralištima i atrakcijama
Nositelj provedbe: ZŽ, JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 2.2. Promocija i ažuriranje sadržaja putem digitalnih kampanja
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 3. Uvođenje sustava elektroničkih karata s vremenski ograničenim ulascima u popularne atrakcije

- Aktivnost 3.1. Promocija pilot-projekta e-karata za najopterećenije atrakcije (npr. NP Paklenica, Stari grad Zadar)
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS, javne ustanove
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, javne ustanove, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 4. Organizacija Park and Ride sustava s rubnih dijelova destinacija

- Aktivnost 4.1. Izrada studije izvedivosti i planiranja lokacija za parkirališta
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 4.2. Uspostava sustava *shuttle* prijevoza i električnih minibusova
Nositelj provedbe: JLS, privatni prijevoznici

Izvori financiranja: sredstva JLS, privatni investitori, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 5. Promocija i digitalno usmjeravanje turista na manje poznate atrakcije (disperzija posjeta).

- Aktivnost 5.1. Koordinacija izrade digitalnih karata i sadržaja koji promoviraju manje poznate lokalitete i atrakcije
Nositelj provedbe: TZ ZŽ, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva TZ ZŽ, TZ JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2027.
- Aktivnost 5.2. Promotivne kampanje usmjerene na disperziju posjeta
Nositelj provedbe: TZ JLS, TZ ZŽ, HTZ
Izvori financiranja: sredstva TZ JLS, TZ ZŽ, HTZ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Cilj 3. Unapređivanje i kvalitativno preoblikovanje komunalne infrastrukture

Mjera 1. Modernizacija i prilagodba komunalne infrastrukture

- Aktivnost 1.1. Rekonstrukcija i proširenje sustava vodovoda i kanalizacije
Nositelj provedbe: JLS, komunalna poduzeća
Izvori financiranja: sredstva JLS, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 1.2. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i recikliranja
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 2. Razvoj ekološki prihvatljive infrastrukture

- Aktivnost 2.1. Postavljanje solarne rasvjete i punionica za električna vozila
Nositelj provedbe: JLS
Izvori financiranja: sredstva JLS, MZOZT, FZOEU, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.
- Aktivnost 2.2. Izgradnja sustava za prikupljanje i korištenje kišnice
Nositelj provedbe: JLS, komunalna poduzeća
Izvori financiranja: sredstva JLS, MZOZT, FZOEU, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 3. Ulaganje u održive turističke objekte i sadržaje

- Aktivnost 3.1. Izgradnja interpretacijskih centara i eko-hotela
Nositelj provedbe: privatni investitori, JLS
Izvori financiranja: privatni investitori, FZOEU, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 3.2. Podrška uređenju i opremanju biciklističkih punktova i info centara kroz inicijative, koordinaciju i promociju
Nositelj provedbe: JLS, TZ ZŽ
Izvori financiranja: sredstva JLS, TZ ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2028.

Mjera 4. Revitalizacija i preuređenje zapuštenih prostora u javno-korisne svrhe

- Aktivnost 4.1. Prenamjena napuštenih objekata u kulturne i društvene centre
Nositelj provedbe: JLS, ZŽ, kulturne ustanove
Izvori financiranja: sredstva JLS, EU fondovi, Ministarstvo kulture
Rok izvršenja: 2029.

Mjera 5. Standardizacija, tematizacija i podizanje kvalitete plaža, šetnica i javnih prostora

- Aktivnost 5.1. Podrška pri izradi smjernica i standarda kvalitete javnih prostora
Nositelj provedbe: ZŽ, TZ ZŽ, TZ JLS
Izvori financiranja: sredstva ZŽ, TZ ZŽ, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.
- Aktivnost 5.2. Podrška pri provedbi projekata uređenja plaža i šetnica u skladu sa standardima
Nositelj provedbe: JLS, TZ ZŽ, privatni poduzetnici
Izvori financiranja: sredstva JLS, TZ ZŽ, privatni investitori, EU fondovi
Rok izvršenja: 2029.

Definirani sustav ciljeva se može ostvariti putem mjera i aktivnosti isključivo sinergijskim djelovanjem svih dionika na temelju participativnog upravljanja i aktivnog sukreiranja razvoja turizma Zadarske županije.

6. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE

Plan upravljanja destinacijom definira i argumentira prijedlog smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije u skladu s definiranim ciljevima, pokazateljima održivosti i razvojnim smjerom, za dionike u sustavu turizma i dionike u sustavu upravljanja turizmom.⁸⁵ Smjernice teže zajedničkom koordiniranom radu i aktivnostima svih uključenih dionika u razvoj turizma u smjeru održivosti, usuglašeno s postojećim zakonskim regulativama i politikama iz područja turizma. Smjernice Plana upravljanja destinacijom na razini županije moraju uključivati detaljne preporuke za inoviranje marketinških i komunikacijskih aktivnosti i za unapređivanje upravljanja održivim razvojem turizma županije.

⁸⁵ Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom, Ministarstvo turizma i sporta, 2024., str. 27.

6.1. SMJERNICE I PREPORUKE ZA JEDINICE LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Zadarska županija kao institucija ima ključnu ulogu u definiranju i provođenju smjernica održivog turizma donošenjem i provođenjem ključnih strateških dokumenata razvoja turizma (analiza preduvjeta, analiza sadašnjeg stanja turizma, definiranje sustava ciljeva, konkretnih mjera i aktivnosti te projekata) u kontinuiranom unapređivanju i kvalitativnoj transformaciji Zadarske županije s ciljem ravnomjernog prostornog i vremenskog razvoja turizma i ostvarenja četiri dimenzije održivog razvoja turizma. Zadarska županija u sinergiji s jedinicama lokalne uprave i samouprave mora biti pokretač kvalitativne preobrazbe i jačeg pozicioniranja turizma usmjerenih prema suvremenim i održivim trendovima razvoja. Konkretni aktivnosti Zadarske županije te gradova i općina kao nositelja aktivnosti i izvora financiranja su definirane kroz mjere i aktivnosti (poglavlje 5) i opis projekata (poglavlje 7) u funkciji ostvarenja sustava ciljeva (vizija, misija, strateški ciljevi). Smjernice i preporuke su definirani na razini Zadarske županije i operacionaliziraju se na razini jedinica lokalne samouprave (gradova i općina Zadarske županije).

Konkretni aktivnosti i preporuke za Zadarsku županiju, s ciljem održivog razvoja turizma županije su:

1. Stvoriti preduvjete za razvoj turizma
 - Unaprijediti turističku infrastrukturu s jedinicama lokalne samouprave;
 - Unaprijediti preduvjete razvoja posebnih oblika turizma;
 - Prilagoditi infrastrukturu osobama s invaliditetom;
 - Poboľjšati komunalnu infrastrukturu;
 - Unaprijediti prometnu infrastrukturu, održavati sustav javnih cesta i poboljšati kvalitetu javnog lokalnog prijevoza;
 - Poticati unapređivanje međunarodnog zračnog i broskog prometa izvan sezone kao preduvjet jačanja pred- i post sezone;
 - Poticati implementaciju novih rješenja u funkciji održive potrošnje struje, vode, energenata.
2. Održivo upravljati kulturnom baštinom
 - Poticati projekte očuvanja, revitalizacije, i restauracije kulturne baštine;
 - Poticati održivu turističku valorizaciju kulturne baštine;
 - Aktivno uključivati kulturne ustanove u vlasništvu županije u razvoj kulturnog turizma;
 - Promovirati kulturnu baštinu i autohtonu ponudu u brendiranju županije.
3. Poticati unapređenje i kvalitativno preoblikovanje ponude
 - Kreirati poticajnu investicijsku klimu i privući investicije u funkciji ostvarenja strateških ciljeva održivog razvoja turizma;
 - Identificirati i premostiti administrativne barijere u privlačenju investitora (vlasništvo nad zemljištem, koncesije, dozvole);
 - Potpomagati projekte od posebnog interesa s naglaskom na slabije turistički valorizirane mikrodestinacije i zone;
 - Provoditi natječaje za projekte unapređivanja smještajne ponude;

- Provoditi natječaje za razvoj posebnih oblika turizma i turističkih događaja usmjerene strateškim ciljevima i dimenzijama održivog razvoja (pokazateljima održivosti);
 - Provoditi natječaje za poticanje poduzetništva u turizmu;
 - Umrežavati razvoj turizma s ostalim gospodarskim djelatnostima.
4. Poticati digitalnu i zelenu transformaciju održivog turizma
- Implementirati pametna rješenja i upravljati prometom i turističkim tokovima zasnovano u digitalnim rješenjima;
 - Unaprijediti turističku signalizaciju;
 - Implementirati *turizam 4.0* i informatička rješenja za kreiranje jedinstvenog doživljaja;
 - Digitalizirati usluge na razini županije namijenjene turistima i lokalnom stanovništvu;
 - Unaprijediti razinu informacijske i informatičke sigurnosti;
 - Poticati zelene projekte u turizmu;
 - Poticati razvoj zelenog ruralnog turizma.
5. Povećati svijest o održivom razvoju
- Provoditi promotivne aktivnosti u funkciji jačanja osjetljivosti dionika i lokalnog stanovništva prema održivom razvoju;
 - Educirati dionike i lokalno stanovništvo o mogućnostima i koristima održivog razvoja.
6. Unapređivati sustav obrazovanja iz područja turizma i ugostiteljstva
- Poticati razvoj srednjih škola i modernizaciju obrazovnih programa vezanih za turizam i ugostiteljstvo u vlasništvu županije;
 - Poticati uključivanje dionika iz prakse u obrazovanje nove generacije menadžera;
 - Provoditi sustav stipendiranja za najbolje učenike i studente;
 - Poticati mjere zadržavanja učenika i studenata u županiji;
 - U suradnji s TZ Zadarske županije provoditi edukacije za iznajmljivače, lokalno stanovništva i dionike iz područja turizma (npr. edukacije o pravnoj regulativi u turizmu, tečajeve stranih jezika, informatičke tečajeve...);
 - *S Hotelijersko-turističkom i ugostiteljskom školom osnovati Centar kompetentnosti iz područja turizma 2028.-2033.;*
 - Umrežavati dionike te znanstvene i obrazovne institucije u funkciji osnaživanja transfera znanja i razmjene iskustva.
7. Upravljati održivim razvojem turizma temeljeno na sinergiji jedinica lokalne samouprave, turističkih zajednica, dionika i lokalnog stanovništva
- Izraditi strateške dokumente razvoja gospodarstva i turizma;
 - Unaprijediti sustav prikupljanja informacija i kreiranja znanja kao i transfer znanja u funkciji razvoja turizma;
 - Poticati participativno upravljanje temeljeno na *community based planning* s aktivnim uključivanjem svih dionika i lokalnog stanovništva te gradova i općina u definiranju odrednica održivog razvoja turizma;
 - Unaprijediti sustav informiranja i internet stranice Upravnog odjela za gospodarstvo i turizam te poticati jače povezivanje aktivnosti s *HGK – Županijskom komorom Zadar* i *Obrtničkom komorom Zadarske županije*;

- Donositi prostorne planove usuglašene s preporukama *Plana upravljanja destinacijom* na svim razinama osim velikih gradova (izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, kao i drugih akata za gradnju, te provoditi dokumente prostornog uređenja);
- Poticati sigurnost u turizmu kao i zdravstvenu zaštitu – unapređivanje rada *Vijeća za prevenciju kriminaliteta na području Zadarske županije* – siguran turizam
- Implementirati sustav kvalitete i izvrsnosti u turizmu (standardi i certifikati kvalitete);
- O snaživati suradnju s udrugama i sektorskim udruženjima s poticanjem njihove veće uloge u upravljanju razvojem turizma (npr. *Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika Obrtničke komore Zadarske županije, Udruga vinara Zadarske županije*, i dr.);
- Sustavno implementirati u suradnji s općinama i gradovima mjere *Plana upravljanja destinacijom* vezano za unapređivanje četiri dimenzije održivog razvoja i provođenja aktivnosti za osiguranje granice prihvatnog kapaciteta;
- Osiguravati razvoj inkluzivnog turizma za sve kroz suradnju s *Udrugom osoba s invaliditetom Zadarske županije - Zadar*;
- Provoditi kontinuirano praćenje provođenja upravljanja destinacijom;
- Definiranje konkretnih mjera u jačanju konkurentnosti turizma Zadarske županije na svim razinama.

Zadarska županija mora sinergijski povezati jedinice lokalne samouprave (općine i gradove) u održivom razvoju turizmu. Jedinice lokalne samouprave moraju aktivno provoditi planove upravljanja destinacijom na razini gradova i općina kroz djelokrug vlastitih područja aktivnosti (uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, briga o djeci, socijalna skrb, primarna i zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i sport, zaštita potrošača, zaštita i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita, promet na svom području, ostali poslovi sukladni posebnim zakonima)⁸⁶ u funkciji ostvarenja sustava ciljeva županije. Konkretno smjernice i upute su obrađene u planovima upravljanja destinacijom na razini općina i gradova Zadarske županije temeljene na posebitostima i mogućnostima razvoja. Općine i gradovi moraju kontinuirano unapređivati razvoj održivog turizma temeljen na praćenju pokazatelja održivosti i pokazatelja prihvatnog kapaciteta (destinacije kategorije I i II) te scenarija prihvatnog kapaciteta u jačanju indeksa turističke razvijenosti (ITR).

Zadarska županija mora kroz pripremu, predlaganje, provođenje i praćenje mjera i aktivnosti kontinuirano poticati unapređivanje svih segmenata održivog turizma. Svoje djelovanje mora usmjeriti na provođenje strateških dokumenata Ministarstva i HTZ-a, ali i osigurati ravnomjerniji turistički razvoj svih gradova i općina neovisno o preduvjetima i razini turističke valorizacije.

⁸⁶ <https://mpudt.gov.hr/korisne-informacije/iz-djelokruga/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava-24398/samoupravni-djelokrug-opcine-grada-i-zupanije-24399/24399?lang=hr>, pristupljeno 7.10.2025.

6.2. SMJERNICE I PREPORUKE ZA TURISTIČKE ZAJEDNICE

Krovna Turistička zajednica Zadarske županije i turističke zajednice gradova i općina imaju ključnu ulogu u implementaciji, koordinaciji i praćenju provedbe *Plana upravljanja destinacijom* na svim razinama. Njihova je zadaća preuzeti aktivnu ulogu u integriranom destinacijskom menadžmentu, usklađenom s nacionalnim strateškim dokumentima, *Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma*, te s ciljevima i pokazateljima održivog razvoja Zadarske županije.

Uloga turističkih zajednica mora se proširiti s promotivnih i informativnih aktivnosti na upravljanje razvojem, koordinaciju dionika i sustavno mjerenje učinaka turizma na društvo, gospodarstvo i okoliš.

Smjernice i preporuke za djelovanje turističkih zajednica na razini županije i mikrodestinacija su:

1. Jačanje sustava destinacijskog upravljanja (*Destination Management Organization – DMO*)
 - Uspostavljanje sustava DMO na razini županije koji povezuje sve lokalne TZ, gradove i općine radi koordiniranog upravljanja turizmom u jačanju ponude i promocije;
 - Povezivanje promotivnih i razvojnih aktivnosti s jedinicama lokalne samouprave, komorama i obrazovnim institucijama.
2. Unapređenje marketinške i komunikacijske aktivnosti
 - Jačanje županijskog turističkog brenda i pozicioniranje Zadarske županije kao destinacije održivog i autentičnog turizma;
 - U suradnji s lokalnim TZ-ima plasiranje zajedničkih kampanja koje promiču *outdoor*, kulturne, odmorišne i gastronomske proizvode tijekom cijele godine;
 - Jačanje digitalne prisutnosti kroz *storytelling*, društvene mreže, video marketing i suradnje s međunarodnim *influenserima*;
 - Promicanje *slow living* i *active wellbeing* kao jedne od poruka destinacijskog identiteta;
 - Organiziranje zajedničkih *press tura* i studijskih putovanja s ciljem povećanja medijske prepoznatljivosti i produljenja sezone.
3. Poticanje razvoja integralnih turističkih proizvoda i tematskih ruta
 - Koordiniranje razvoja i promocije tematskih ruta i integralnih proizvoda koji povezuju obalna, otočna i područja zaleđa (kulturne, *outdoor*, eno-gastro, duhovne, *wellbeing* rute);
 - Uspostavljanje sustava certificiranja i označavanja autentičnih doživljaja i lokalnih proizvoda;
 - Poticanje suradnje s udrugama i OPG-ovima u kreiranju lokalnih turističkih doživljaja i događanja.
4. Unapređenje sustava edukacije i suradnje s dionicima
 - Provođenje kontinuiranih edukacija za pružatelje usluga, male iznajmljivače i dionike o održivom poslovanju, digitalnom marketingu, menadžmentu kvalitete i komunikaciji s turistima;

- Poticanje suradnje s fakultetima, srednjim školama i znanstvenim institucijama radi transfera znanja i stručne podrške u razvoju turizma;
 - Organiziranje radionica o razvoju novih proizvoda, *storytellingu*, interpretaciji baštine i kreiranju turističkih doživljaja.
5. Praćenje i mjerenje učinaka turizma (*Sustainability Monitoring*)
- Aktivno provođenje mjerenja pokazatelja održivosti u skladu s *Planom upravljanja destinacijom*;
 - U suradnji s jedinicama lokalne samouprave provođenje anketa o zadovoljstvu turista i stanovnika u sezonskom i izvansezonskom razdoblju.
6. Poticanje održive i zelene inicijative
- Fokusiranje na projekte koji potiču korištenje obnovljivih izvora energije, smanjenje otpada i plastike te održivo upravljanje obalnim i prirodnim resursima;
 - Podrška uključivanju TZ-ova gradova i općina u provedbu zelenih i digitalnih projekata financiranih iz EU fondova i nacionalnih programa (npr. *Green Destinations, Smart Tourism Destinations*);
 - Promicanje certifikata održivosti i kvalitete (*EU Ecolabel, Green Key, Sustainable Travel Croatia*).
7. Osiguravanje uključivosti i participativnog pristupa razvoju turizma
- Poticanje *community-based tourism* pristupa koji integrira lokalnu zajednicu u kreiranje i upravljanje turističkim proizvodima;
 - Jačanje svijesti o važnosti turizma kroz kampanje koje promiču suživot stanovnika i turista te turizam kao generator kvalitete života.
8. Jačanje suradnje i koordinacije dionika
- Uspostavljanje zajedničke radne skupine za razvoj destinacijskog marketinga u promicanju posebnih oblika turizma, digitalizacija, edukacija i održivost;
 - Povezivanje lokalnih TZ-ova kroz horizontalne i vertikalne mreže znanja i projekata na razini Zadarske županije.

Obveze turističke zajednice u upravljanju destinacijom su: integrirano upravljanje destinacijom na temelju *Plana upravljanja destinacijom*, upravljanje turističkim tokovima, suradnja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u unaprjeđenju razvoja destinacije, suradnja s tijelom državne uprave nadležnim za turizam u razvoju turističke politike, podrška drugim tijelima državne uprave u poslovima od značaja za razvoj destinacije, druge obveze i zadaće propisane zakonom kojim se uređuje sustav turističkih zajednica.⁸⁷

Turističke zajednice moraju biti operativni nositelji održivog destinacijskog upravljanja, usmjereni na stvaranje dodane vrijednosti kroz koordinaciju dionika, integraciju digitalnih i zelenih rješenja, inoviranje marketinških aktivnosti te aktivno praćenje pokazatelja održivosti. Njihovo djelovanje mora doprinijeti jačanju konkurentnosti i prepoznatljivosti Zadarske županije kao destinacije autentičnog, cjelogodišnjeg i odgovornog turizma.

⁸⁷ Zakon o turizmu, NN 156/23, članak 24.

6.3. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DRUGE DIONIKE U TURIZMU

U procesu održivog razvoja turizma u Zadarskoj županiji važnu ulogu imaju i ostali dionici izvan lokalne i regionalne samouprave te turističkih zajednica. Njihova suradnja, odgovorno djelovanje i koordinacija s javnim sektorom ključni su za jačanje konkurentnosti i održivosti destinacije. Riječ je o privatnom sektoru, strukovnim udrugama i komorama, obrazovnim i znanstvenim institucijama, nevladinim udrugama i lokalnoj zajednici, iznajmljivačima, investitorima, financijskim institucijama te medijima i digitalnim platformama. Njihovo aktivno sudjelovanje u planiranju, provedbi i praćenju aktivnosti ključ je uspješnog destinacijskog upravljanja. Preporuke za njihovo djelovanje usmjerene su na stvaranje dodatne vrijednosti za destinaciju, povećanje konkurentnosti i jačanje održivosti kroz sinergiju svih uključenih dionika.

Konkretno aktivnosti i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u Zadarskoj županiji su:

1. Osigurati uravnotežen i konkurentan razvoj turizma
 - Aktivno sudjelovati u zajedničkim projektima i partnerstvima koji povezuju različite dionike;
 - Dijeliti informacije i podatke relevantne za turizam radi transparentnosti i boljeg planiranja;
 - Ulagati u kvalitetu smještajnih, ugostiteljskih i drugih turističkih kapaciteta kroz održiva rješenja i inovacije;
 - Razvijati poduzetničke inicijative u posebnim oblicima turizma (*outdoor*, eno-gastro, kulturni, nautički, itd.);
 - Umrežavati se s gospodarstvom, turizmom i kreativnim industrijama radi stvaranja zajedničkih turističkih proizvoda;
 - Aktivno sudjelovati u inicijativama vezanim uz privlačenje, zadržavanje i smještaj sezonske radne snage;
 - Razvijati ponudu za cjelogodišnji turizam kroz privatne inicijative i suradnju udruga;
 - Sustavno prikupljati povratne informacije turista i stanovnika te ih koristiti za prilagodbu i poboljšanje ponude;
 - Aktivno upravljati internetskom reputacijom i pravovremeno odgovarati na povratne informacije;
 - Kontinuirano unapređivati higijenske i sigurnosne protokole u smještajnim objektima, ugostiteljstvu i na događanjima;
 - Uvoditi usluge dodatne vrijednosti u obiteljskom smještaju (npr. doručak s lokalnim proizvodima, transferi, organizacija izleta).
2. Održivo koristiti i valorizirati kulturnu i prirodnu baštinu
 - Sudjelovati u projektima očuvanja, interpretacije i održivog korištenja kulturne i prirodne baštine;
 - Razvijati tematske rute i integralne proizvode koji povezuju obalu, otoke i zaleđe;
 - Uključivati lokalne proizvođače i OPG-ove u turističku ponudu i događanja;
 - Aktivno sudjelovati u projektima koji povezuju baštinu sa suvremenim kulturnim i kreativnim sadržajima.
3. Implementirati digitalnu i zelenu transformaciju

- Uvoditi digitalne alate i platforme za promociju, rezervacije i upravljanje poslovanjem;
- Ulagati u energetska učinkovitost i obnovljive izvore energije u poslovanju.
- Koristiti i promovirati certifikate održivosti i kvalitete;
- Primjenjivati digitalne tehnologije za unapređenje vlastite ponude i povezivanje s promocijskim aktivnostima destinacije;
- Uvoditi pametne sustave u smještajne kapacitete (*smart lock*, pametne klime, solarni paneli, punionice za e-vozila).

4. Aktivno sudjelovati u sustavu suradnje i participativnog upravljanja

- Sudjelovati u procesima donošenja odluka na razini destinacije (aktivno davati prijedloge i inicijative kroz forume i konzultacije);
- Razvijati partnerstva između privatnog i javnog sektora te zajednički provoditi projekte;
- Privatni sektor inicira partnerstva s javnim institucijama za zajedničke projekte;
- Aktivno članstvo iznajmljivača u udrugama privatnih iznajmljivača i zajednički rad na standardizaciji kvalitete.

5. Povećati sigurnost, otpornost i kvalitetu života u destinaciji

- Provoditi interne sigurnosne protokole i surađivati s javnim sektorom u osiguravanju sigurnosti destinacije;
- Razvijati turističke proizvode koji promiču inkluziju i pristupačnost za sve skupine posjetitelja;
- Primjenjivati načela društveno odgovornog poslovanja te doprinostiti dobrobiti lokalne zajednice;
- Prilagoditi segmente smještajnih kapaciteta i ugostiteljskih objekta osobama s invaliditetom (rampe, prilagođene kupaonice);
- Aktivno ulagati u projekte i inicijative koje jačaju otpornost destinacije na krizne situacije.

6.4. SMJERNICE ZA UPRAVLJANJE ODRŽIVIM RAZVOJEM TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE

Upravljanje održivim razvojem je ključ transformacije aktualnog modela turizma u propulzivni, inovativni, odgovorni i otporni turizam temeljen na četiri dimenzije održivog razvoja. Upravljanje turizmom je centralizirano s vodećom ulogom TZ Zadarske županije i Zadarskom županijom, te s potencijalom za aktivnije uključivanje dionika i lokalnog stanovništva kroz Turističko vijeće TZ Zadarske županije. Potrebno je dodatno osnažiti povezanost TZ Zadarske županije i turističkih zajednica gradova i općina koji su više odgovorni i orijentirani vlastitim jedinicama lokalne samouprave (predsjednici turističkih zajednica su u pravilu gradonačelnici i načelnici).

Upravljanje turizmom se treba temeljiti na participativnom upravljanju temeljenom na dvosmjernoj komunikaciji i aktivnijem uključivanju svih dionika kao pokretača promjena. Svim dionicima se mora pružiti prilika aktivnog kreiranja budućnosti, sukreiranja sustava ciljeva, mjera i aktivnosti s odgovornošću za provođenje aktivnosti kako bi bili visoko motivirani za ispunjavanje ukupnih i vlastitih ciljeva. Ostvarenje ciljeva na višim razinama je jamstvo ostvarenja nižih ciljeva jer turisti primarno biraju destinaciju, a tek sekundarno nositelje

ponude. Turistička zajednica Zadarske županije mora aktivno povezivati sve dionike u kreiranju integralnog proizvoda i ostvarenje izvrsnosti (*IQM*). Modeli povezivanja moraju pružiti prednosti svim dionicima u kreiranju zajedničkog proizvoda, turistima u generiranju kvalitetnijih i inovativnijih sadržaja, ali i destinaciji koja mora postati još atraktivnija. U promotivnim aktivnostima potreban je kontinuitet udružene marketinške kampanje koja povezuje dionike, i primjena digitalnih kanala kako bi se ostvario najveći efekt uz ograničeni financijski i kadrovski potencijal. Koordiniranim aktivnostima je nužno provodite sve mjere i aktivnosti u ostvarenju sustava ciljeva.

Ključ upravljanja je u jačanju svijesti o značaju održivog razvoja i sinergijskog ostvarenja sve četiri dimenzije održivog razvoja. Održivi razvoj ne predstavlja prolazni trend nego permanentno strateško usmjerenje u odgovornoj valorizaciji okolišnih, društvenih i prostornih resursa u inoviranju turističke ponude u funkciji multipliciranja ekonomskih rezultata i poticanja razvoja ostalih gospodarskih grana. Nužna je kontinuirana edukacija na svim razinama kao i organizacija radionica, studija slučajeva o prednostima održivog razvoja i nužnosti transformacije masovnog, izrazito sezonalnog turizma u dinamički, visoko konkurentan cjelogodišnji turizam više dodane vrijednosti.

Polazište upravljanja održivim razvojem turizma je proces istraživanja tržišta u kojem moraju aktivno biti uključeni svi dionici. U aktivnom kreiranju budućnosti, upravljanju promjenama i proaktivnom i prediktivnom djelovanju potrebno je anticipirati promjene na turističkom tržištu kao polazište donošenja odluka i strategija koje imaju veću mogućnost uspjeha u uvjetima neizvjesnosti i rizika. Nužno je povezivanje i udruživanje u funkciji zajedničkog istraživanja i transfera znanja.

U upravljanju održivim razvojem veliku važnost ima zelena i digitalna transformacija. Digitalizacija ubrzava i transformira sva područja djelovanja na svim razinama, ali je najvažnija uloga u transformacijskom procesu podatak – informacija – znanje. Nužno je kontinuirano obrazovanje djelatnika u procesu upravljanja znanjem. Zelena transformacija znači održivu i odgovornu valorizaciju prirodnih preduvjeta u visoko inovativan proizvod uz očuvanje prirode za buduće generacije.

Upravljanje održivim razvojem temeljenom na *Planu upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* i planovima upravljanja na nižim razinama destinacija predstavlja koordinirani proces temeljen na monitoringu, mjerenju ostvarenja i povratnoj vezi u funkciji unapređivanja i ubrzanja promjena u ostvarenju konkurentskih prednosti na četiri dimenzije održivosti.

6.5. SMJERNICE ZA INOVIRANJE MARKETINŠKE STRATEGIJE TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE

Inoviranje marketinške strategije Zadarske županije definira opće smjernice za razvoj tržišne prepoznatljivosti, usklađene s postojećim brendom *Say Yes to Everything* i strateškim dokumentima na nacionalnoj i regionalnoj razini. Naglasak je na strateškim ciljevima, ciljanim tržištima i općim promotivnim aktivnostima, dok će se operativna razrada provoditi kroz godišnje planove rada turističkih zajednica.

Marketinška strategija Zadarske županije ima sljedeće strateške ciljeve:

1. Jačanje prepoznatljivosti ključnih turističkih proizvoda
 - Usklađivanje komunikacije svih turističkih zajednica s postojećim brend okvirom *Say Yes to Everything*;
 - Razvoj koherentnog *storytellinga* temeljenog na autentičnosti, održivosti i raznolikosti destinacije;
 - Jačanje vidljivosti temeljnih turističkih proizvoda kroz integrirani sadržajni pristup.
2. Produljenje sezone
 - Usmjeravanje komunikacije na proizvode s cjelogodišnjim potencijalom (kongresni, *outdoor*, ruralni turizam, enogastronomski, kulturni);
 - Razvijanje narativa koji motivira putovanja u predsezoni i posezoni;
 - Diversifikacija ciljnih tržišta i segmenata koji putuju izvan ljetnih mjeseci.
3. Digitalna vidljivost i dosljednost komunikacije
 - Usklađivanje vizualnog identiteta i standarda komunikacije svih TZ-ova na razini županije;
 - Razvoj i primjena zajedničkih digitalnih alata (npr. *asset-banka*, standardizacija oznaka i strukture sadržaja);
 - Povećanje međunarodne digitalne vidljivosti kroz jači fokus na sadržajni marketing.
4. Jačanje suradnje dionika
 - Povezivanje lokalnih turističkih zajednica kroz zajedničke komunikacijske okvire i koordinaciju aktivnosti;
 - Aktivno uključivanje OPG-ova, kulturnih ustanova, zaštićenih prirodnih područja i turističkog sektora u stvaranje promotivnih sadržaja;
 - Razvoj partnerstava s regionalnim i nacionalnim institucijama i organizacijama.
5. Promocija održivih i autentičnih iskustava
 - Razvijanje komunikacije koja ističe autentičnost, lokalnost i odgovornost u turizmu;
 - Poticanje vidljivosti održivih proizvoda i iskustava uz naglasak na zelene i edukativne sadržaje;
 - Upotreba digitalnih formata za interpretaciju prirodne i kulturne baštine bez dodatnog opterećenja prostora.

Zadarska županija nastavlja komunicirati pod postojećim sloganom *Say Yes to Everything*, koji je od 2018. godine uspješno pozicionirao destinaciju kao područje raznolikih doživljaja. U budućnosti se slogan može fleksibilno prilagoditi po tržištima i proizvodima, primjerice u obliku *Say Yes to...*, čime se zadržava visoka prepoznatljivost, ali omogućuje diferencirana komunikacija. Pozicioniranje će se oslanjati na ključne vrijednosti destinacije: autentičnost, raznolikost, održivost, prirodne i kulturne posebnosti te dostupnost destinacije.

Provođenjem strateških marketinških ciljeva postavlja se temelj za prepoznatljiv i dosljedan komunikacijski okvir (Tablica 56) u kojem svaki ključni proizvod od *outdoor* i nautičkog turizma do ruralnog i kulturnog turizma zadržava autentičnost, ali i pridonosi zajedničkom identitetu regije. Segmentacija tržišta definira glavne emitivne zemlje (Njemačka, Austrija, Slovenija, Italija, Poljska) i ciljne skupine poput aktivnih parova, obitelji, ljubitelja prirode, gastronomskih entuzijasta i poslovnih putnika.

Tablica 56: Marketinški potencijal ključnih turističkih proizvoda Zadarske županije

Turistički proizvod	Tržišni potencijal	Razlozi potencijala	Smjernice za inoviranje	Ciljni segment
Outdoor / Aktivni turizam	Visok	Velika potražnja na emitivnim tržištima (DE, AT, NL, SE); trend rasta aktivnog odmora; cjelogodišnja atraktivnost	Naglasiti raznolikost <i>outdoor</i> doživljaja i komunicirati prirodne kontraste županije (more – planina)	25–45 aktivni parovi; 35–55 <i>outdoor</i> entuzijasti; <i>bike/trek</i> zajednica
Nautički turizam	Vrlo visok	Zadarsko otočje, marina infrastruktura, <i>charter</i> potražnja raste, premium segment	Pozicionirati županiju kao sigurnu i lako dostupnu nautičku regiju s raznolikim otočnim iskustvima	<i>Skippers & crew</i> ; <i>premium</i> parovi; <i>charter</i> obitelji
Enogastronomski	Visok	Veliki interes <i>foodie</i> tržišta; snažan lokalni identitet; proizvodi OPG-ova	Istaknuti autentičnu gastronomsku baštinu i povezanost s lokalnim proizvođačima i prostorom	<i>Foodies</i> 30–55; <i>city-break</i> gosti
Ruralni turizam / OPG ponuda	Umjeren do visok	Rastući trend autentičnih, slow i eko iskustava; veliki potencijal izvan sezone	Promicati lokalnost, tradiciju i održivi životni stil ruralnog prostora	Parovi i obitelji; autentični ruralni prostori/OPG
Ekoturizam	Visok	Nacionalni parkovi, zaštićena područja, <i>birdwatching</i> , zelena transformacija	Naglašavati vrijednosti očuvanog okoliša i odgovornog boravka u prirodi	Eko putnici, <i>birdwatchers</i> , <i>green families</i>
Kulturni turizam	Umjeren do visok	Potencijal <i>city-break</i> tržišta (IT, FR, DE); događaji i manifestacije	Usmjeriti komunikaciju na živu baštinu, događanja i autentične interpretacije kulture	<i>Culture seekers</i> , <i>city-break</i>
MICE turizam	Umjeren	Dobra prometna dostupnost; rast manjih poslovnih događanja	Pozicionirati manji MICE kao dopunski segment koji spaja radna okruženja s autentičnim iskustvima destinacije	Korporativni partneri, agencije DMC/PCO
Odmorišni	Stabilno visok	Temeljni proizvod; široko tržište; visoka prepoznatljivost	U strategiji naglašavati <i>wellbeing</i> , <i>slow living</i> i putovanja van sezone	Obitelji; solo putnici, <i>slow living & wellbeing</i>

Izvor: izrada autora

Kategorizacija tržišnog potencijala napravljena je prema sljedećim kriterijima:

- Vrlo visok potencijal - proizvod već ostvaruje snažnu potražnju na glavnim emitivnim tržištima, ima izraženu konkurentsku prednost u odnosu na konkurente te ima uvjete za daljnji rast bez značajnog infrastrukturnog ulaganja;
- Visok potencijal - proizvod bilježi kontinuirano povećanje potražnje, prepoznat je među ključnim tržišnim segmentima i ima mogućnost širenja kroz inovativnu prezentaciju i jačanje vidljivosti;

- Umjeren do visok potencijal - proizvod pokazuje značajan prostor rasta uz dodatni razvoj ponude, podizanje kvalitete ili bolju integraciju u postojeće marketinške *narrative* destinacije;
- Umjeren potencijal - proizvod je prisutan, ima specifičnu, ali ograničenu potražnju, i može biti relevantan kao dopunski proizvod, posebno u kontekstu diversifikacije i smanjenja sezonalnosti;
- Stabilno visok potencijal - oznaka namijenjena ključnim proizvodima destinacije koji imaju tradicionalno visoku potražnju i stabilnu tržišnu poziciju, ali zahtijevaju stratešku prilagodbu kako bi se poticao održivi razvoj i produljenje sezone.

Povezivanje marketinške strategije Zadarske županije s nacionalnim strateškim ciljevima osigurava usklađenost sa smjerovima održivog razvoja turizma Republike Hrvatske (Tablica 57). Aktivnosti poput promocije ekoturizma, razvoja digitalnih alata (CMS, AI analitika) i jačanja lokalnih partnerstava izravno doprinose ciljevima održivosti, otpornosti i inovativnosti turizma do 2030. godine.

Tablica 57: Povezanost marketinške strategije s ciljevima Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine

Strateški cilj RH 2030	Odgovarajući pravci TZ ZŽ
Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam	Brendiranje + <i>storytelling</i> ; razvoj zaleđa i otoka; koordinacija TZ-ova; Q1/Q4 kampanje.
Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu	Kampanje eko proizvoda, promocija lokalnih proizvoda, VR/AR interpretacija bez opterećenja prostora.
Konkurentan i inovativan turizam	Integrirani digitalni sustav (CMS, analitika, AI), <i>performance</i> + <i>content</i> , partnerstva s <i>tech</i> tvrtkama.
Otporan Turizam	Edukacija dionika, B2B partnerstva, razvoj lokalne otpornosti i diversifikacije proizvoda.

Izvor: izrada autora

Postavljene smjernice na svim razinama moraju osigurati sinergijsko provođenje mjera i aktivnosti u funkciji ostvarenja sustava ciljeva (poglavlje 5) i ostvarenja konkurentnosti na sve dinamičnijem tržištu.

7. POPIS PROJEKATA

Projekti moraju biti vezani sa sustavom ciljeva, mjera i aktivnosti i doprinijeti misiji, viziji i strateškom pravcu održivog razvoja turizma Zadarske županije. Dije se na projekte koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije (ključno je povezivanje s pokazateljima održivosti) i projekte od posebnog značaja za razvoj destinacije (projekti veće vrijednosti od milijun eura i projekti koji imaju minimalno izrađenu studijsku/projektanu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave), koji moraju biti povezani sa strateškim ciljevima destinacije.

Planovi upravljanja destinacijom na razini gradova i općina Zadarske županije će uključivati projekte na razini jedinica lokalnih samouprava koji će biti povezani sa strateškim ciljevima i pokazateljima održivosti na razini destinacije (gradova i općina), ali će doprinositi ostvarenju ciljeva, mjera i aktivnosti na razini Zadarske županije. U *Planu upravljanja destinacijom za*

područje Zadarske županije do 2029. godine su izdvojeni projekti s vrijednošću preko milijun eura (izuzev projekta 6., koji je manje vrijednosti) koji pokrivaju područja više turističkih zajednica jedinica lokalnih samouprava te parkova prirode (ne zadovoljavaju uvjet izrađene studijsko/projektne dokumentacije prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata), projekti razvojne agencije ZADRA NOVA te projekti općine Gračac čijem razvojem održivog turizma upravlja Turistička zajednica Zadarske županije. Iako predloženi projekti ne zadovoljavaju status projekata od posebnog značaja, povezani su s pokazateljima održivosti i strateškim ciljevima *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine*.

Tablica 58: Projekt 1. Uvođenje cjelogodišnjih aviolinija prema Zadru (2026.-2030.)

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije
Naziv projekta	Uvođenje cjelogodišnjih aviolinija prema Zadru (2026.-2030.)
Kratki opis predmeta projekta	Projekt obuhvaća uspostavu i provedbu strateške marketinške suradnje između Turističke zajednice Zadarske županije, <i>Croatia Airlinesa</i> i <i>Ryanaira</i> , s ciljem uvođenja i održavanja cjelogodišnjih međunarodnih aviolinija prema <i>Zračnoj luci Zadar</i> . Projekt uključuje zajedničke promotivne aktivnosti na emitivnim tržištima, digitalne kampanje, PR aktivnosti kojima se potiču dolasci u predsezoni i posezoni.
Kratki opis svrhe projekta	Svrha projekta je povećati dostupnost Zadarske županije tijekom cijele godine, smanjiti sezonalnost turističkog prometa te omogućiti stalan promet putnika iz ključnih europskih tržišta. Projekt izravno doprinosi cilju produljenja turističke sezone i jačanja cjelogodišnjeg turizma. Potencijalni partneri su avioprijevoznici i organizatori putovanja s organiziranim putovanjima u Zadarsku županiju i Hrvatsku koji proširuju period svojih operacija u pred i posezoni te uvode cjelogodišnje letove za <i>Zračnu luku Zadar</i> . TZ Zadarske županije prati načela Hrvatske turističke zajednice brinući se o maksimalno održivom razvoju destinacije. S obzirom na povećanje potražnje za destinaciju posljednjih godina, te sve izraženiju sezonalnost i koncentraciju velikog prometa u ljetnim mjesecima, nužno je usmjeriti sredstva za marketinške kampanje u razdoblje van sezone.
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) - Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1) - Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1) - Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2) - Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište (SOE-2) - Stopa popunjenosti u komercijalnim smještajnim kapacitetima (STP-1)
Nositelj provedbe projekta	Turistička zajednica Zadarske županije Partneri: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Croatia Airlines d.d.</i> - <i>Ryanair</i>
Lokacija provedbe projekta	Zadarska županija, Zračna luka Zadar i tržišta: Njemačka, Irska, Skandinavija, Italija, Francuska, Austrija
Planirani početak i završetak provedbe projekta	Siječanj 2026. - Prosinac 2030.

Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> – Potpisivanje sporazuma o suradnji s avioprijevoznicima (2026.) – Pokretanje prvih cjelogodišnjih linija (<i>Zadar–München</i> i dr.) (2026./2027.) – Intenzivna marketinška kampanja na ciljanim tržištima (2026. - 2028.) – Proširenje mreže cjelogodišnjih linija (dodavanje 2 nove destinacije do 2028.) – Evaluacija učinaka i nastavak programa (2029. - 2030.) <p>Prethodno navedeno će donijeti cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam, turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu. Disperzija turističkog prometa na cijelu godinu pridonosi zadovoljstvu i kvaliteti života lokalnog stanovništva. Mogućnost proširenja ponude autentičnih i kvalitetnih turističkih doživljaja za različite segmente potražnje čime Zadarska županija postaje održiva destinacija visoke vrijednosti.</p>				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1 000 000 EUR (300 000 <i>Croatia Airlines</i> i 700 000 <i>Ryanair</i>)				
Iznos vlastitog financiranja	10%				
Ostali mogući izvori financiranja	Ministarstvo turizma i sporta, Hrvatska turistička zajednica (HTZ), turističke zajednice gradova, općina, mjesta, regionalna i lokalna samouprava.				
Imovinsko-pravni odnosi	Nisu predmet projekta (marketinško-partnerski ugovori).				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	u izradi		u izradi		u izradi
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećem strateškom cilju: <ul style="list-style-type: none"> – unapređivanje turističke i prometne infrastrukture kao preduvjet preobrazbe turizma 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	<ul style="list-style-type: none"> – Povećanje broja dolazaka turista izvan glavne sezone za 15-20 % godišnje – Porast broja putnika u Zračnoj luci Zadar za do 200 000 godišnje – Rast prihoda u smještajnom i ugostiteljskom sektoru za 10-15 % u predsezoni i posezoni – Povećanje prihoda za lokalno gospodarstvo: prijevoznike, agencije, hotele i pružatelje usluga – Povećanje zapošljavanja u turizmu, trgovini i prometu. 				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				

Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektnu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE (u izradi)
---	---------------

Izvor: izrada autora

Tablica 59: Projekt 2. Velebit u beskraju

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije
Naziv projekta	Velebit u beskraju
Kratki opis predmeta projekta	<p>Projekt je osmišljen da se realizira u više faza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza turističke ponude i potražnje u zaštićenim područjima prirode u RH i okruženju radi identificiranja komparativnih prednosti <i>PP Velebit</i> - kartiranje turističkih atrakcija uz turističku rutu <i>Velebit u beskraju</i> - SWOT analiza turističke rute <i>Velebit u beskraju</i> - izrada akcijskog plana za uspostavu turističke rute <i>Velebit u beskraju</i> - analiza i identifikacija turističkih punktova na ruti - izrada prometnog elaborata za turističku signalizaciju uz rutu - izrada jedinstvenog vizualnog identiteta rute (knjiga standarda) - izrada digitalne aplikacije rute <i>Velebit u beskraju</i> - akcijski plan za razvoj i upravljanje brendom destinacije koristeći brend <i>UNESCO-a</i> - integriranje turističke rute u prostorni plan <i>Parka prirode Velebit</i> i prostorne planove JLS - integriranje turističke rute u strategiju razvoja turizma jedinica područne (regionalne) i lokalne uprave i samouprave
Kratki opis svrhe projekta	<p>Program ima za cilj analizirati i identificirati ključne elemente prostora na kojima je moguće definirati jedinstvenu, cjelovitu i prepoznatljivu rutu za kontrolirano kretanje posjetitelja u ogromnom području parka prirode koja će povezivati sve prostorno-geografske cjeline parka i postati strateška osnovica za sve razvojne i marketinške aktivnosti i promidžbu parka i svih njegovih elemenata namijenjenih za prijem posjetitelja na nacionalnom i međunarodnom tržištu, uspostaviti efikasno, kontinuirano i trajno praćenje posjećivanja u <i>Parku prirode Velebit</i>, te polazište za analizu i definiranje prostornih segmenata prikladnih za održivo korištenje prirodne i kulturne baštine <i>Parka prirode Velebit</i> uz strateške smjerove za kretanje posjetitelja. Ispravno definirana ruta trebala bi imati ulogu polazišta za sveobuhvatno turističko brendiranje parka, razvoj jedinstvene turističke ponude koja će se promovirati pod <i>UNESCO</i> brendom, te predstavljati osnovicu za glavne aktivnosti prostornog planiranja parka i biti okosnica za efikasan nadzor i kontrolu zbivanja u <i>Parku prirode Velebit</i>.</p>
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	<p>Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) - Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1) - Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2) - Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima (SPD-2) - Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)
Nositelj provedbe projekta	JU PP Velebit

Lokacija provedbe projekta	Područje planine Velebit i neposredna okolica				
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2025. - 2031.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> – Uspostava turističke rute <i>Velebit u beskraju</i> (2026.) – Uređenje prometne signalizacije (2031.) – Izrada digitalne aplikacije i razvoj jedinstvenog brenda rute pod znakom <i>UNESCO-a</i> (2028.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	2 000 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	10 %				
Ostali mogući izvori financiranja	MINTZ, MZOZT, FZOEU				
Imovinsko-pravni odnosi	U postupku rješavanja				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	DA	NE	NE	DA	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> – jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju – poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti – promoviranje jedinstvene prirodne resursne osnove i razvoja ekoturizma – kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turiste; – brendiranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Povećan broj posjetitelja i noćenja, produljenje boravka posjetitelja u destinaciji.				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				

Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektну dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE
---	----

Izvor: izrada autora

Tablica 60: Projekt 3. Uspostava sustava video nadzora u Parku prirode Telašćica

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije				
Naziv projekta	Uspostava sustava video nadzora u Parku prirode Telašćica				
Kratki opis predmeta projekta	Postavljanje kamera visoke rezolucije na 21 nadzorno područje u PP Telašćica radi nadzora plovidbe, nadzora zona stroge zaštite i požara te integracije sustava sa sustavom naplate ulaznica.				
Kratki opis svrhe projekta	Bolja kontrola područja, smanjenje ilegalnih aktivnosti i povećanje sigurnosti posjetitelja.				
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> - Sigurnosne mjere kao što su stanice prve pomoći na plažama/ lokalitetima turističkih atrakcija (SSD-3) - Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1) 				
Nositelj provedbe projekta	Javna ustanova Park prirode Telašćica				
Lokacija provedbe projekta	Općina Sali				
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2027.- 2029.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> - Instalacija opreme (2029.) - Edukacija zaposlenika (2029) - Integracija s e-Ticket sustavom i registrom brodova (2029.) - Testiranje i puštanje u rad (2029.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	2 500 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	20 %				
Ostali mogući izvori financiranja	-				
Imovinsko-pravni odnosi	U postupku rješavanja				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
				i drugim	

				građevinama i radovima?	
	DA	NE	DA	DA	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> – jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju – poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti – promoviranje jedinstvene prirodne resursne osnove i razvoja ekoturizma – upravljanje tokovima posjetitelja i lokalnim prometom temeljeno na digitalnim pametnim rješenjima u smanjivanju gužvi oko ključnih atrakcija 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Smanjenje troškova ophodnji, veća sigurnost i atraktivnost destinacije.				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektну dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE				

Izvor: izrada autora

Tablica 61: Projekt 4. Uspostava sustava sidrišta u Parku prirode Telašćica

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije
Naziv projekta	Uspostava sustava sidrišta u Parku prirode Telašćica
Kratki opis predmeta projekta	Postavljanje novih ekoloških sidrišnih sustava (bova) na 10 lokacija u akvatoriju <i>PP Telašćica</i> , kapaciteta za plovila do 25 m.
Kratki opis svrhe projekta	Zaštita morskih staništa od oštećenja sidrenjem i osiguravanje sigurnog priveza za nautički turizam.
Načini doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> – Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1) – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2) – Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima (STP-2) – Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište (javna/privatna i vrsta) (SOE-2)
Nositelj provedbe projekta	Javna ustanova Park prirode Telašćica
Lokacija provedbe projekta	Općina Sali
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2025. - 2029.

Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> – Uklanjanje starih bova (2026.) – Postavljanje novih sidrišnih polja (2027.) – Istraživanja i praćenje parametara morskog okoliša (2026.-2029.) – Praćenje ciljnih morskih stanišnih tipova (2026.-2029.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	2 300 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	20 %				
Ostali mogući izvori financiranja	Planirano financiranje iz poziva PK.3.7.05				
Imovinsko-pravni odnosi	U postupku rješavanja				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	DA	NE	NE	NE	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> – jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju – poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti – promoviranje jedinstvene prirodne resursne osnove i razvoja ekoturizma – unapređivanje turističke i prometne infrastrukture kao preduvjet preobrazbe turizma 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Prihod od ulaznica, smanjenje troškova štete na morskome okolišu.				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektanu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE				

Izvor: izrada autora

Tablica 62: Projekt 5. Izgradnja desalinizatora za potrebe vodoopskrbe uvala Mir u Parku prirode Telašćica

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije				
Naziv projekta	Izgradnja desalinizatora za potrebe vodoopskrbe uvala Mir u <i>Parku prirode Telašćica</i> .				
Kratki opis predmeta projekta	Investicija u desalinizator za opskrbu pitkom vodom <i>Javne ustanove</i> i turističkih objekata u uvali Mir. Sustav će dijelom koristiti energiju iz fotonaponskih ćelija.				
Kratki opis svrhe projekta	Osigurati stabilnu i ekološki prihvatljivu opskrbu pitkom vodom te smanjiti emisije CO ₂ eliminacijom potrebe za brodom vodonoscem.				
Načini doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2) - Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1) - Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima (STP-a) - Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1) 				
Nositelj provedbe projekta	Javna ustanova Park prirode Telašćica				
Lokacija provedbe projekta	Općina Sali				
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2028.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada projektne dokumentacije (2026.) - Nabava i instalacija desalinizatora (2028.) - Integracija s fotonaponskim sustavom (2028.) - Probni rad i puštanje u pogon (2028.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1 000 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	20 %				
Ostali mogući izvori financiranja	Modernizacijski fond				
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	DA	NE	NE	NE	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi ostvarenju sljedećih strateških ciljeva: <ul style="list-style-type: none"> - jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju - poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti - unapređivanje i kvalitativno preoblikovanje komunalne infrastrukture 				

Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Smanjenje operativnih troškova (ukidanje broda vodonosca), povećanje atraktivnosti destinacije za posjetitelje koji cijene održivost, sigurnija i stabilnija opskrba vodom.
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektnu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE

Izvor: izrada autora

Tablica 63: Projekt 6. Poučna staza Koracima tradicije

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije
Naziv projekta	Poučna staza <i>Koracima tradicije</i>
Kratki opis predmeta projekta	Uspostava poučne staze koja povezuje maslinike, vinograde i poljoprivredne površine u području <i>Parka prirode Telašćica</i> . Staza će biti opremljena interpretativnim tablama, digitalnim sadržajem (QR kodovi), klupama i vidikovcima.
Kratki opis svrhe projekta	Oživljavanje kulturne i tradicijske baštine otoka kroz priče o bodulima težacima, maslinarstvu, vinogradarstvu i životu u skladu s prirodom. Edukacija posjetitelja i promocija održivog turizma.
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) – Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1) – Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima (SPD-2) – Postotak ponovljenih/stalnih turista u smještajnim objektima destinacije (SZT-1) – Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)
Nositelj provedbe projekta	Javna ustanova Park prirode Telašćica
Lokacija provedbe projekta	Općina Sali
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2027. - 2029.
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> – Projektiranje staze i interpretativnih sadržaja (2028.) – Postavljanje signalizacije i odmorišta (2028.) – Izrada edukativnih materijala i digitalnog vodiča (2029.) – Uključivanje lokalne zajednice (2029.)
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	800 000,00
Iznos vlastitog financiranja	20 %
Ostali mogući izvori financiranja	-

Imovinsko-pravni odnosi	Neriješeni				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	NE	NE	NE	DA	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> – održiva valorizacija i interpretacija kulturne i tradicijske baštine te jedinstvenog identiteta Zadarske županije u turističkoj ponudi – poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti – kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turiste; – brendiranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Povećanje atraktivnosti destinacije, oživljavanje kulturne baštine, valoriziranje prirodnih preduvjeta				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektanu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE				

Izvor: izrada autora

Tablica 64: Projekt 7. Island Hopping

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije, Udružene TZ zadarskog arhipelaga
Naziv projekta	<i>Island Hopping</i>
Kratki opis predmeta projekta	Projekt <i>Island Hopping</i> u sklopu <i>Zadar Archipelago</i> usmjeren je na uspostavu održive, ekološki prihvatljive brodske linije koja povezuje otoke zadarskog arhipelaga putem dnevnih tura brodom na solarnu energiju, kapaciteta oko 60 putnika. Nabavom inovativnog solarnog broda (npr. model proizvođača poput <i>Naval Design</i>) projekt omogućava prometnu povezanost između

	otoka koja trenutno ne postoji, razvoj zelenog turizma i smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Brod bi redovno prometovao između više otoka, s polazištem s jednog od središnje pozicioniranih otoka poput Rave ili Iža koji bi ujedno služio kao stalna baza i operativni centar projekta. Time se omogućuje efikasna i ravnomjerna povezanost svih otoka arhipelaga, posebno onih koji su danas prometno izolirani ili slabije dostupni. Tijekom provedbe bit će zaposlena stručna osoba za operativno vođenje i upravljanje turama te zapovjednik broda čime se dodatno doprinosi razvoju lokalne zajednice. Važno je napomenuti kako bi se formirao tjedni raspored s različitim dnevnim turama (npr. svaki dan izlet na tri različita otoka).				
Kratki opis svrhe projekta	Svrha projekta je stvaranje prometne infrastrukture za povezivanje otočja, poticanje održivog i inovativnog prijevoza unutar zadarskog arhipelaga, koristeći tehnologiju solarnog pogona za povezivanje otoka kroz atraktivnu turističku ponudu. Time se doprinosi zaštiti okoliša, smanjenju emisija, decentralizaciji turizma te razvoju otočnih sredina kroz nova radna mjesta i bolju prometnu dostupnost.				
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2) - Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1) - Promjena broja stanovnika u zadnjih pet godina u odnosu na promjenu broja turističkih noćenja (SZL-5) - Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište (javna/privatna i vrsta) (SOE-2) - Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1) 				
Nositelj provedbe projekta	Udružene TZ Zadarskog arhipelaga				
Lokacija provedbe projekta	Zadarski arhipelag				
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2028.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> - Povezivanje otoka, produljenje turističke sezone (2027.) - Zapošljavanje lokalnog stanovništva (2028.) - Razvoj zelenog turizma (2028.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1 000 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	10 %				
Ostali mogući izvori financiranja	Ministarstvo turizma, TZ ZŽ, Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova				
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?	Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?	
	NE	NE		NE	
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana

	idejni projekt?	lokacijska dozvola?	glavni projekt?	građevinama i radovima?	građevinska dozvola?
	NE	NE	NE	NE	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> - jačanje svijesti o nužnosti održive valorizacije prirodnih resursa u turističkom razvoju; - poticanje odgovornog korištenja i očuvanja prirodnih resursa i zaštite bioraznolikosti - unapređivanje turističke i prometne infrastrukture kao preduvjet preobrazbe turizma - kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turiste 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Produljenje sezone, bolja dostupnost otoka, bolja prometna povezanost, smanjenje negativnih utjecaja na prirodu.				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektnu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE				

Izvor: izrada autora

Tablica 65: Projekt 8. Senses of Archipelago

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije, Udružene TZ zadarskog arhipelaga
Naziv projekta	<i>Senses of Archipelago</i>
Kratki opis predmeta projekta	Projekt <i>Senses of Archipelago</i> zamišljen je kao gastronomska manifestacija koja istražuje i promiče lokalne kulinarske tradicije zadarskog arhipelaga. Projekt obuhvaća istraživanje lokalnih otočkih specijaliteta, namirnica i proizvoda te suradnju s OPG-ovima, restoranima i kuharima, stvaranje menija temeljenih na autohtonim namirnicama svakog otoka, te edukaciju i promociju tih jela. U sklopu projekta planira se organizirati godišnje organizirati tri velike gastro manifestacije tijekom kulturnog ljeta po različitim otocima, uz glazbeni program i interaktivne aktivnosti. Nadalje plan je i oformiti prodajno-izložbeni prostor u Zadru, po mogućnosti u centru Zadra na Bedemima, gdje će posjetitelji moći vidjeti i kupiti proizvode te povremeno i uživati u pripremljenim jelima (moguće suradnje i gostovanja s kuharima).
Kratki opis svrhe projekta	Svrha projekta je očuvanje i promocija autohtonih gastronomskih tradicija zadarskog arhipelaga, stvaranje suradnje između lokalnih proizvođača hrane (OPG-ova) i ugostitelja te doprinos održivom razvoju lokalne ekonomije. Projekt također ima cilj podizanja svijesti o vrijednostima lokalne hrane među posjetiteljima i lokalnom stanovništvu te stvaranje prepoznatljive gastronomske ponude koja će privući turiste i podržati održivi turizam.

Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2) - Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) - Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1) - Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2) - Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1) - Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta (SZL-3) 				
Nositelj provedbe projekta	Udružene TZ Zadarskog arhipelaga				
Lokacija provedbe projekta	Zadarski arhipelag				
Planirani početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2027.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> - Istraživanje i sakupljanje informacija o autohtonim namirnicama svakog otoka unutar zadarskog arhipelaga (2026.) - Suradnja s OPG-ovima te stvaranje dodatnog izvora zarade (2027.) - Implementacija autohtonih jela u ponude restorana (2027.) - Otvaranje objekta u Zadru (2028.) - Produljenje sezone (2026.-2028.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1 000 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	10 %				
Ostali mogući izvori financiranja	Ministarstvo turizma, TZ ZZ, Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova				
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	DA	NE	NE	DA	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> - održiva valorizacija i interpretacija kulturne i tradicijske baštine te jedinstvenog identiteta Zadarske županije u turističkoj ponudi - kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turiste; - brendiranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije; - multipliciranje ekonomskih efekata turizma na razvoj gospodarstva 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Produljenje sezone, bolja dostupnost lokalnih proizvoda te promocija autohtonosti.				

Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektu dokumentaciju prema propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)	NE

Izvor: izrada autora

Tablica 66: Projekt 9. Tragovima prošlosti

Turistička zajednica	TZ Zadarske županije, Udružene TZ zadarskog arhipelaga
Naziv projekta	Tragovima prošlosti
Kratki opis predmeta projekta	U sklopu projekta <i>Tragovima prošlosti</i> planira se istražiti arheološke lokalitete na zadarskim otocima te izabrati do desetak točaka po otocima arhipelaga s posebnim naglaskom na odabrano jedno povijesno razdoblje (npr. I. do VI. st.) na kojima će se napraviti informacijske točke. Na otocima postoje mnoge stare crkve i napuštene vile, brodovi, solane, putevi i vojne utvrde, poznata polja, i drugo, te bi se kroz suradnju s arheolozima i povjesničarima, te korištenjem modernih tehnologija, poput <i>LiDAR</i> snimanja i virtualnih rekonstrukcija pružili posjetiteljima jedinstven povratak u prošlost lokaliteta. Nadalje aktivnosti uključuju mlade i lokalne udruge, korištenje <i>GoPro</i> , <i>VR</i> i <i>QR</i> tehnologije, te pozicioniraju otoke kao primjer održivog aktivnog turizma s dubokom povijesnom dimenzijom.
Kratki opis svrhe projekta	Svrha projekta je očuvanje, valorizacija i promocija kulturne baštine zadarskog arhipelaga s naglaskom na povijesne, arheološke i prirodne vrijednosti, te njihovu integraciju u održivi kulturni turizam. Kroz edukaciju posjetitelja, revitalizaciju kulturnih lokaliteta i virtualnu rekonstrukciju pomoću moderne tehnologije projekt ima cilj ojačati lokalnu ekonomiju, podići svijest o baštini te stvoriti dugoročnu kulturnu ponudu koja će obogatiti turističku ponudu zadarskog arhipelaga. U sklopu projekta izradit će se informacijske točke na terenu s QR kodovima koje vode na bogate multimedijalne sadržaje. Svaki lokalitet imat će svoju vlastitu mikrostranicu dostupnu putem mobitela, a sadržaji uključuju: opis, fotografije, kartu, 3D rekonstrukciju.
Načni doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi sljedećim pokazateljima održivosti: <ul style="list-style-type: none"> – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2) – Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1) – Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima (SPD-2) – Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)
Nositelj provedbe projekta	Udružene TZ Zadarskog arhipelaga
Lokacija provedbe projekta	Zadarski arhipelag

Planirani početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2029.				
Ključne točke ostvarenja projekta i njihovi planirani rokovi	<ul style="list-style-type: none"> – Pregled terena i odabir lokaliteta (2026.) – Točkasto <i>LiDAR</i> snimanje (2027.) – Primjena <i>LiDAR</i> tehnologije na do 10 lokaliteta kako bi se stvorila precizna 3D snimanja koja omogućuju detaljna istraživanja i virtualne rekonstrukcije (2027.) – Uređenje lokaliteta (3D rekonstrukcija lokaliteta, interaktivna karta) (2027.) 				
Ukupno procijenjena vrijednost projekta	1 000 000,00				
Iznos vlastitog financiranja	10 %				
Ostali mogući izvori financiranja	Ministarstvo turizma, TZ ZŽ, Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova				
Imovinsko-pravni odnosi	Riješeni				
Status izrade potrebne studijske dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen profil projekta?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena studija predizvodljivosti i/ili studija izvedivosti?		Postoji li u trenutku popunjavanja upitnika izrađena CBA?
	DA		NE		NE
Status izrade potrebne projektne dokumentacije	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen idejni projekt?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana lokacijska dozvola?	Postoji li u trenutku ispunjavanja upitnika izrađen glavni projekt?	Da li se projekt može graditi prema Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima?	Da li je u trenutku ispunjavanja upitnika ishodovana građevinska dozvola?
	DA	NE	NE	DA	NE
Način doprinosa strateškom cilju	Projekt doprinosi sljedećim strateškim ciljevima: <ul style="list-style-type: none"> – održiva valorizacija i interpretacija kulturne i tradicijske baštine te jedinstvenog identiteta Zadarske županije u turističkoj ponudi – kreiranje inovativne, visoko konkurentne i profilirane turističke ponude u funkciji jedinstvenog doživljaja za turiste; – brendiranje Zadarske županije kao prepoznatljive, atraktivne i autentične turističke destinacije – multipliciranje ekonomskih efekata turizma na razvoj gospodarstva 				
Način ostvarenja pozitivnog financijskog učinka na turizam i ostale povezane sektore	Povećanje ponude i posjećivanje "zapuštenih" lokaliteta, stvaranje novog turističkog proizvoda, povećanje broja posjetitelja.				
Projekt od posebnog značaja započinje s provedbom u razdoblju važenja Plana upravljanja destinacijom kojim je predviđen (2025. – 2029.) (DA/NE)	DA				
Projekt od posebnog značaja ima minimalno izrađenu studiju/projektну dokumentaciju prema	NE				

propisu kojim se regulira odobravanje investicijskih projekata za koje obveze preuzimaju proračunski korisnici i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (DA/NE)

Izvor: izrada autora

U Planu upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine izdvajaju se i projekti kojim upravlja agencija ZADRA NOVA:

- *Otporan arhipelag*: razvoj i unapređenje otpornosti otočnog prostora Zadarske županije - razvoj integriranih društvenih sadržaja i jačanje odgovora sigurnosnih službi na otocima Zadarske županije na katastrofe uzrokovane klimatskim promjenama kroz ulaganja u razvoj infrastrukture i primjenu novih tehnika i tehnologija, podizanjem kapaciteta sigurnosnih službi te prilagodbom i razvojem integriranih društvenih sadržaja;
- *TOURAL* - razvoj modela koji podržava turistički razvoj ruralnih regija. Pristup modeliranju planirano je višedimenzionalan te uključuje bavljenje unapređenjem raznih vrsta turizma poput: turizma kulturne i prirodne baštine, kreativnog turizma, kulturološko-znanstvenog turizma te srebrnog turizma (turizam za starije);
- *AdriaClimPlus* - promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprečavanja rizika od katastrofa, otpornosti, uzimajući u obzir pristupe temeljene na ekosustavu.
- *EcoFoodCycle* - kreiranje rješenja problema rasipanja hrane promicanjem održivih praksi te rješenja za poboljšanje prevencije rasipanja hrane;
- *GUSTI* - osnaživanje uloge nematerijalne kulturne baštine jadranskog područja kroz identifikaciju, valorizaciju i promicanje gastronomskog turizma te rješavanje problematike diversifikacije turističkih tokova, jednak pristup turističkim odredištima promicanjem održivog prakse i rješenja;
- *ADCCAMZZERO* – istraživanje u funkciji odgovara na pitanje da li alternativni načini prijevoza mogu učinkovito smanjiti prometne gužve bez velikih ulaganja u novu infrastrukturu.

U Planu upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine su zastupljeni i projekti općine Gračac kojom upravlja Turistička zajednica Zadarske županije:

- *Kula Rakovnik* – obnova i valorizacija kulturnog dobra;
- *Vidikovac Malinjak* - uređenje vidikovca kao projekta od društvenog značaja, a kao krajnji cilj promicanje i korištenje rekreacijskih, zdravstvenih i turističkih funkcija obalnog krajobraza;
- *Vidikovac Gradina* - uređenje vidikovca kao projekta od društvenog značaja, a kao krajnji cilj promicanje i korištenje rekreacijskih, zdravstvenih i turističkih funkcija obalnog krajobraza;
- *Brendiranje i promocije imena Marijana Matijevića najjačeg čovjeka na svijetu* – uređenje puta do rodne kuće Marijana Matijevića i organizacija događaja njemu u spomen.

Svi navedeni projekti u sinergiji s projektima jedinica lokalnih samouprava moraju doprinijeti održivom razvoju turizma Zadarske županije.

8. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE

Usvajanje *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* predstavlja slijedeći korak u tekućem procesu transformacije s tradicionalnog, sezonskog turizma usmjerenog na sunce i more prema suvremenom i okolišno odgovornom modelu turizma, prilagođenom zahtjevima tržišta. Plan je oblikovan tako da kroz postupnu provedbu, osloncem na četiri stupa održivog razvoja, doprinosi poboljšanju turističke ponude i turističkog iskustva, te stanja prostora i kvalitete života stanovništva Zadarske županije.

8.1. DONOŠENJE PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE

Predstavničko tijelo županijske razine (Županijska skupština) donosi *Plan* na prijedlog Turističke zajednice Zadarske županije, koja je glavni nositelj i koordinator provedbe *Plana*. U

provedbu *Plana* su uključeni svi relevantni dionici, a županijska skupština nadzire provedbu kroz redovita izvješća Turističke zajednice i ocjenu ostvarenja ciljeva i indikatora održivosti. Na taj način osigurava se usklađena, participativna i transparentna provedba održivog modela turizma prilagođenog specifičnostima županije.

U pripremu i izradu *Plana* bila je uključena šira javnost i dionici (radionica održana 1.7.2025.), a provedena su i anketna istraživanja među turistima i posjetiteljima, domicilnim stanovništvom i dionicima, što je u skladu s propisanom metodologijom i smjernicama Ministarstva turizma i sporta.

Implementacija *Plana* mora biti sustavna i koordinirana, te njome moraju upravljati Zadarska županija i TZ Zadarske županije te gradovi i općine (jedinice lokalne samouprave) kao i turističke zajednice gradova i općina Zadarske županije. U ostvarenju sustava ciljeva definiranih planova nužno je povezivanje i umrežavanje sljedećih dionika:

- TZ Zadarske županije – odgovorna institucija za izradu *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine*, za kontinuirano mjerenje ispunjavanja ciljeva, provođenje mjera i aktivnosti, za periodično izvještavanje Županijskoj skupštini Zadarske županije (do ožujka tekuće godine), kao i koordiniranje svih aktivnosti u provođenju *Plana*. Odgovorna je za marketinšku i komunikacijsku strategiju kao i za upravljanje održivim razvojem turizma sukladno načelima DMO;
- Zadarska županija – odgovorna institucija za poticanje razvoja turizma i cjelokupnog gospodarstva županije kroz sustav poticaja i potpora, stvaranje poticajnog investicijskog okruženja, privlačenja sredstava EU fondova i NPOO, poticanje razvojnih projekata, stvaranje administrativnih i pravnih preduvjeta razvoja (prostorni plan, GUP, koncesije...), unapređivanje turističke i komunalne infrastrukture te usklađivanje turističkog i gospodarskog razvoja na razini općina i gradova;
- TZ-e gradova i općina Zadarske županije – odgovorne za izradu i provođenje planova upravljanja destinacijom (gradova i općina) te usklađivanje s *Planom upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine*, poticanje unapređivanja turističke ponude i promocije i ostale aktivnosti prema *Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19 i NN 42/20)*;
- Jedinice lokalne uprave i samouprave Zadarske županije – odgovorne za provođenje projekata razvoja turizma i gospodarstva na razini općina i gradova te usklađivanje s projektima Županije, projekata unapređivanja turističke i komunalne infrastrukture, turističke ponude, promocije, i dr.;
- Nositelji hotelsko-turističke ponude – odgovorni za kontinuirani razvoj svih segmenata turističkog poslovanja, iniciranje i provođenje poduzetničkih poduhvata, umrežavanje i implementaciju inovacija u turističkom poslovanju;
- Lokalno stanovništvo – odgovorno za aktivno uključivanje u unapređivanje smještajne ponude, u turističke poduzetničke inicijative i promicanje lokalne kulture i tradicije u kreiranju unikatnog, personaliziranog, autohtonog i autentičnog turizma;
- Znanstvene i obrazovne institucije – odgovorne za obrazovanje nove generacije turističkih menadžera i svih razina djelatnika, kontinuirane edukacije iznajmljivača, lokalnog stanovništva i svih dionika te pružanje savjetodavnih i konzultantskih usluga u razvoju novih turističkih projekata temeljenih na održivom razvoju;
- Razvojne agencije Zadarske županije (*ZADRA NOVA, Agrra*, i druge) – odgovorne za strateško planiranje, regionalni razvoj, planiranje i koordiniranje razvojnih aktivnosti,

umrežavanje dionika, pripremu i provođenje projekata od lokalnog i regionalnog značaja u području vlastitog djelovanja u funkciji održivog razvoja turizma;

- Strukovne udruge (ceh ugostitelja, udruga iznajmljivača, udruga vinara, i druge) - odgovorne za zaštitu interesa i unapređivanje članova udruge u sinergijskom povezivanju s ostalim dionicima u definiranju i provođenju strateških dokumenata i mjera *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine*;
- Udruge (kulturne udruge, udruge civilnog društva...) – odgovorne za održivi razvoj kulturnog turizma i ostale mjere *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* u održivoj valorizaciji i predstavljanju kulturne baštine, autohtonih, autentičnih sadržaja i zaštite interesa lokalnog stanovništva.

8.2. PODRŠKA I IMPLEMENTACIJA PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine ima razvojnu ulogu, a temelji se na suradnji svih zainteresiranih strana kroz jasno definirane ciljeve, prioritete, mjere i aktivnosti. Provedba *Plana* će se odvijati pod vodstvom Turističke zajednice Zadarske županije i Zadarske županije, uz stalnu suradnju i povezivanje svih dionika kako bi se zadovoljili indikatori održivosti i razvio suvremeni održivi turizam na području cijele županije.

Uspjeh realizacije i doprinosa *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* ovisi o zajedničkom djelovanju svih dionika, s ciljem stvaranja prepoznatljive i kreativne destinacije utemeljene na autentičnim iskustvima i održivim praksama. Provedbom *Plana* se potiču produljenje sezone, diversifikacija ponude i inovacije u sadržaju i marketingu, uz odgovorno upravljanje rastom i očuvanje prirodnih resursa. *Plan* je usklađen s ciljevima *Strategije održivog razvoja turizma do 2030. godine* Republike Hrvatske te bi u konačnici njegova puna implementacija trebala garantirati zadovoljstvo lokalnog stanovništva, turističkih gospodarskih subjekata te samih turista i posjetitelja.

8.3. PROVEDBA I IZVJEŠTAVANJE O DINAMICI PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE DO 2029. GODINE

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine predstavlja okvir koji je moguće u idućim koracima usavršavati radi prilagodbe promjenjivom turističkom tržištu. *Plan* je utemeljen na principima četiri stupa održivog razvoja (propisanim *Smjernicama Ministarstva turizma i sporta*) kao osnove za razvoj dugoročno održivog turizma. *Plan* ima za cilj podići svijest o važnosti održivih praksi te potaknuti prijelaz s isključivo financijskog pristupa na integrirani, koji uključuje ekološki, društveni, prostorni i ekonomski aspekt razvoja. Provedbom *Plana* u idućim će se koracima pratiti poboljšanja ekonomskih rezultata turizma uz očuvanje prirodnih i prostornih vrijednosti te poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva, a da pri tome turistima i posjetiteljima pruža autentična iskustva.

Provedba *Plana* zahtijeva kontinuirano praćenje, izvještavanje i prilagodbu na temelju kvantificiranih indikatora održivosti. U provedbi je potrebno redovito procjenjivati unutarnje i vanjske faktore, predviđati promjene na tržištu te ih prepoznavati kao prilike za jačanje konkurentnosti destinacije. Sudjelovanje svih dionika (odozgo i odozdo) ključno je za pronalaženje najprikladnijih rješenja u dinamičnim uvjetima na turističkom tržištu. U slučaju pojave prepreka, neželjenih učinaka ili potrebe za modifikacijama *Plana*, predviđeno je

pravodobno obavještanje Županije kako bi se pronašle korektivne mjere s najpovoljnijim ishodima.

Turistička zajednica Zadarske županije ima ključnu ulogu u praćenju trendova, prikupljanju i obradi podataka te u prilagodbi inovacijama na turističkom tržištu. U partnerstvu sa Zadarskom županijom koordinira djelovanje dionika, stanovništva i udruga, te prati zadovoljstvo posjetitelja i potiče njihovo uključivanje u oblikovanje konkurentne turističke ponude. Turističko vijeće dužno je Županijskoj skupštini podnositi izvješće o provedbi *Plana*, uz analizu stupnja ostvarenja ciljeva i prijedlog korektivnih mjera.

Provedba održivog razvoja turizma koji proizlazi iz implementacije ovoga *Plana* zahtijeva stalnu edukaciju, razmjenu iskustava i poticanje inovacija prilagođenih specifičnostima Zadarske županije. Autentičan pristup, originalna rješenja i lokalna izvornost ključ su uspjeha. Posebno mjesto u provedbi *Plana* zauzimaju projekti (poglavlje 7) koji potiču turističku iskorištenost, ali istovremenu zaštitu vrijednih resursa - prirodnih, prostornih i društvenih i gospodarskih.

Glavni prioritet *Plana* je razvoj cjelogodišnjeg, kreativnog i specijaliziranog turizma utemeljenog na principima održivog razvoja, koji nudi jedinstvena iskustva posjetiteljima, s ciljanom visokom dodanom vrijednošću, a sve kako bi se poboljšala kvaliteta života lokalnog stanovništva. Donošenje *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* ne predstavlja završetak već prvu fazu kontinuiranog inoviranja turizma županije na svim razinama (zonama, gradovima, općinama) na postulatima održivog razvoja.

U dinamici razvoja ne postoji optimalno stanje, već stalno inoviranje i prilagođavanje u ostvarenju konkurentnosti u borbi za potencijalne turiste i ostvarenje prevlasti na turističkom tržištu. Predmetni *Plan upravljanja destinacijom* treba omogućiti kontinuirano praćenje i evaluaciju turističkih aktivnosti, što pomaže u prilagodbi strategijama i postizanju postavljenih ciljeva te pridonosi učinkovitom upravljanju resursima kao što su voda, energija i otpad, smanjujući negativne utjecaje na okoliš i lokalnu zajednicu.⁸⁸ Dokument nema nikakvu vrijednost bez sustavne implementacije na svim razinama i analize provedenih aktivnosti u cilju kontinuiranog unapređivanja turizma temeljenog na četiri dimenzije održivog razvoja.

⁸⁸ Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom, Ministarstvo turizma i sporta, 2024., str. 6.

ZAKLJUČAK

Plan upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine predstavlja krovni dokument koji povezuje operativne potrebe turističkog sustava s dugoročnim smjernicama održivog razvoja nacionalne razine. *Plan* temeljem primarnog istraživanja u suradnji s dionicima (javna uprava, privatni poduzetnici, lokalno stanovništvo i turisti) osigurava njegovu primjenjivost i usklađenost s potrebama prostora.

Analiza stanja (poglavlje 1) pokazuje da se županija razvija na izrazito raznolikom prostoru (otoci, obala i zaobalje) uz snažan rast turističkog prometa i visoku razinu zadovoljstva posjetitelja, ali u okviru modela koji je još uvijek dominantno sezonski. Ključni turistički proizvod temelji se na odmorišnom turizmu, uz primjetan razvoj nautičkog, *outdoor*, kulturnog, enogastronomskog, *city-break*, ruralnog i *MICE* turizma, kojima je unutrašnjost županije nedovoljno valorizirana. Analiza strukture ponude utvrđuje prostor za povoljniji omjer smještajnih kapaciteta jer je evidentan mali udio hotela i smještajnih kapaciteta viših kategorija, te izrazita dominacija obiteljskog smještaja i nekomercijalnog smještaja. Županiju odlikuju vrlo bogata prirodna i kulturna resursna osnova, razvijena javna i prometna

infrastruktura, visoki stupanj digitalizacije (posebno u gradu Zadru), te komunikacijske aktivnosti Turističke zajednice Zadarske županije, ali se suočava s izazovima u području komunalne infrastrukture, pristupačnosti, dostupnosti javnih usluga u manje razvijenim područjima i kroničnim nedostatkom kvalificirane radne snage. Usporedba sa Splitsko-dalmatinskom županijom pokazuje da Zadarska županija ima komparativne prednosti u pogledu položaja, resursne raznolikosti i potencijala za razvoj održivih, specifičnih oblika turizma, ali da zaostaje u segmentu smještajne ponude i pojedinih posebnih oblika turizma. Ključan izazov je prijelaz s pretežno sezonskog, kvantitativno usmjerenog modela upravljanja turizmom na integrirani, održivi razvoj koji će uravnotežiti prostorni razvoj, diversificirati portfelj proizvoda, ojačati smještajnu ponudu te snažnije povezati turizam s lokalnim gospodarstvom i potrebama lokalne zajednice.

Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turizma Zadarske županije (poglavlje 2) definira sveukupni potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turizma Zadarske županije kroz preusmjeravanje sa sezonskog, pretežno odmorišnog modela na diversificirani model u kojem su naglašeni posebni oblici turizma s većom dodanom vrijednošću. *Outdoor*/aktivni, nautički, enogastronomski, poslovni/*MICE*, odmorišni, eko i ruralni, te kulturni turizam raspolažu čvrstom resursnom osnovom, razvijenom, ali neujednačenom infrastrukturom i rastućom tržišnom potražnjom, uz prostor za jačanje konkurentnosti kroz standardizaciju, brendiranje i bolje umrežavanje dionika. *Outdoor* i nautički turizam pokazuju izrazito visok potencijal produljenja sezone i jačanja međunarodne prepoznatljivosti, dok enogastronomski i ruralni turizam pružaju mogućnost snažnije veze turizma i lokalne poljoprivrede te revitalizacije zaleđa. Poslovni/*MICE* i kulturni turizam mogu doprinijeti cjelogodišnjem poslovanju, osobito u urbanim središtima. Ekoturizam kroz održive prakse predstavlja okvir za usmjeravanje razvoja prema očuvanju resursa i manjem ekološkom otisku, uz veću uključenost lokalne zajednice. Marketinški potencijal svih ovih segmenata leži u kontinuiranom profiliranju ponude po ciljnim tržištima, unaprjeđenju fizičke dostupnosti i signalizacije, digitalnoj transformaciji (informiranje, rezervacijski sustavi, pametna rješenja) te integriranju posebnih oblika turizma u koherentan destinacijski proizvod koji istodobno smanjuje sezonalnost, uravnotežuje obalni, otočni i zaobalni prostor te podiže ukupnu razinu kvalitete i konkurentnosti županije.

Rezultati provedenih anketiranja turista, stanovništva i gospodarskih subjekata (poglavlje 3) pružaju cjelovit uvid u ključne razvojne izazove i prilike Zadarske županije. Turisti u najvećoj mjeri ističu prirodnu ljepotu, sigurnost i ugodnost boravka kao temeljne razloge visokog zadovoljstva, uz najbolje ocjene u urbanim i obalnim područjima, dok niže ocjene uređenosti prostora, prometne protočnosti, raznolikosti sadržaja i cjenovne prihvatljivosti upućuju na potrebu jačanja infrastrukture, kvalitete javnih prostora te sadržaja u pred i posezoni. Lokalno stanovništvo pokazuje izraženu polarizaciju percepcija. Oni koji ostvaruju prihode od turizma znatno pozitivnije ocjenjuju njegov doprinos kvaliteti života, dok većina stanovnika bez prihoda od turizma, isti doživljava kroz pritiske na prostor, rast cijena, saturaciju prostora, gužve i degradaciju autentičnog identiteta mjesta, što potvrđuje potrebu za uravnoteženijim razvojnim politikama i snažnijim uključivanjem zajednice u donošenje odluka. Gospodarski subjekti pokazuju značajnu razinu primjene održivih praksi u segmentima otpada i lokalnih proizvoda, dok najveći izazovi ostaju upravljanje vodom, energijom, sezonalnost radne snage i nedostatan definirani standardi pristupačnosti. Integrirani rezultati svih triju istraživanja jasno upućuju na potrebu daljnjeg upravljanja turističkim pritiscima, jačanja održivosti, unaprjeđenja komunalne infrastrukture, diversifikacije ponude i ravnomjernijeg prostornog

razvoja, uz podršku poslovnim subjektima i aktivno sudjelovanje lokalne zajednice. Anketiranja svih skupina dionika upućuju na važnu podlogu za donošenje upravljačkih politika i strateških smjernica koje će osigurati konkurentniji, otporniji i društveno prihvatljiviji razvoj turizma u Zadarskoj županiji.

Pokazatelji održivosti Zadarske županije (poglavlje 4) pružaju strukturiran okvir za praćenje društvenih, okolišnih, ekonomskih i prostornih aspekata razvoja turizma, na bazi analize pokazatelja u petogodišnjem razdoblju 2020.–2024., pri čemu se 2024. godina uzima kao referentna polazna vrijednost za provedbu ovog *Plana upravljanja destinacijom*. Omjer broja noćenja i broja stanovnika (99,1 noćenja na 100 stanovnika u vršnom mjesecu) pokazuje stabilno, ali visoko opterećenje prostora što upućuje na raskorak između koristi i opterećenja turizma. Društveni aspekt turizma dodatno opterećuju niska razina pristupačnosti atrakcija osobama s invaliditetom te niska percepcija pozitivnog utjecaja turizma na identitet mjesta, što sugerira potrebu snažnijeg upravljanja autentičnošću i uključivanja stanovništva u donošenje odluka. U okolišnoj dimenziji, pokazatelji jasno potvrđuju da turizam značajno opterećuje resurse: potrošnja vode po turističkom noćenju u vršnim mjesecima više je nego dvostruko veća od potrošnje po stanovniku, uz blagi rast udjela turističke potrošnje vode u posljednje dvije godine, dok omjer količine otpada po noćenju turista u odnosu na lokalno stanovništvo pokazuje pozitivan trend smanjenja, ali uz istovremeni rast ukupnih količina otpada, što upućuje na potrebu snažnijeg gospodarenja otpadom i donošenja županijskog plana gospodarenja otpadom. Oko petine površine županije obuhvaćeno je nekim oblikom zaštite prirode, što potvrđuje iznimnu vrijednost prirodne baštine, ali istodobno nameće obvezu pažljive valorizacije i upravljanja nosivim kapacitetima. Potrošnja električne energije po turističkom noćenju bilježi rastući trend, dok razvijeni programi prilagodbe klimatskim promjenama i sustavi za praćenje kvalitete vode pružaju institucionalni okvir za daljnje mjere dekarbonizacije i ublažavanja klimatskih rizika. Ekonomski pokazatelji potvrđuju snažan rast turističkog prometa i visoke prihode u djelatnosti smještaja i ugostiteljstva, ali i postupno skraćivanje prosječne duljine boravka (s 10,04 2020. na 7,09 dana 2024.) te blago smanjenje stope popunjenosti u ključnim ljetnim mjesecima u odnosu na 2022. i 2023. godinu, što upućuje na potrebu podizanja kvalitete i diversifikacije ponude radi očuvanja prihoda uz manji pritisak na prostor s naglaskom na rast pred i post sezone. Struktura zaposlenosti pokazuje da se udio zaposlenih u turizmu u sezoni kreće oko 15–16%, dok zimi pada na 9–10%, čime se potvrđuje izražena sezonalnost rada, ali i činjenica da lokalno stanovništvo ne ovisi isključivo o turizmu. Integrirani prikaz obveznih i specifičnih pokazatelja upućuje na to da je Zadarska županija istodobno visoko konkurentna i tražena turistička destinacija, ali i prostor u kojem su resursni pritisci, društvena prihvatljivost turizma i potrebe za unapređenjem upravljačkih kapaciteta dosegli razinu na kojoj daljnji razvoj mora biti pažljivo usmjeren, uz jasno definirane prioritete, ciljne vrijednosti i redovito praćenje trendova.

Razvojni smjer turizma Zadarske županije (poglavlje 5) temelji se na analizi sadašnjeg stanja, potencijala turističkog proizvoda, rezultatima anketiranja te sustavu obveznih i specifičnih pokazatelja održivosti. SWOT analiza potvrđuje da županija raspolaže izrazito snažnom resursno-atrakcijskom osnovom, bogatom prirodnom i kulturnom baštinom, raznolikošću obalnog, otočnog, zaobalnog i planinskog prostora, dobrom prometnom dostupnošću, sigurnošću i rastućom digitalizacijom, kao i nizom konkurentnih turističkih proizvoda (nautički, *outdoor*, ruralni, enogastro, događaji) te tradicijom gostoljubivosti i razvijenim obrazovnim sustavom. Istodobno su jasno prepoznate slabosti koje zahtijevaju usmjereno djelovanje na prostornu i infrastrukturnu neravnotežu, izraženu sezonalnost, pritisak na

pojedine atrakcije, nedostatak radne snage te nedovoljnu razina pristupačnosti i inkluzivnosti za osobe s invaliditetom. U vanjskom okruženju identificirane su brojne prilike povezane s EU fondovima, zelenom i digitalnom transformacijom, novim zakonodavnim okvirom i rastućom potražnjom za održivim, autentičnim i iskustvenim doživljajima, ali i prijetnje vezane uz klimatske promjene, ekološke rizike, pritiske masovnog turizma, globalnu konkurenciju, nepovoljne makroekonomske utjecaje, inflaciju i demografsku sliku. Na toj se osnovi postavljaju načela razvoja usmjerena uspostavi ravnoteže između očuvanja okolišnih i prostornih resursa, zaštite sociokulturne autentičnosti te stvaranja stabilnih gospodarskih učinaka te se definiraju misija i vizija usklađene s nacionalnim strateškim okvirom i razvojnim dokumentima Zadarske županije, uz naglasak na održivost, inovativnost, raznovrsnost, inkluzivnost, otpornost i cjelogodišnji turizam. Strateški pravac konkretizira se kroz četiri razvojna prioriteta: ostvarenje pozitivnih sociokulturnih učinaka turizma i poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva, optimalnu valorizaciju prirodnih resursa uz zelenu transformaciju i smanjenje ekološkog otiska, multipliciranje ekonomskih rezultata putem unapređenja infrastrukture, inoviranja ponude i snažnije promocije, te ravnomjernije prostorno opterećenje turističkih zona uz očuvanje najosjetljivijih prostora. Iz tih prioriteta proizlaze ciljevi koji su na društvenoj razini usmjereni na održivu interpretaciju kulturne i tradicijske baštine, jačanje lokalnog identiteta, uključivanje lokalnih proizvođača i umjetnika, edukaciju stanovništva, participativno planiranje, interkulturne programe i razvoj inkluzivnog turizma za osobe s invaliditetom. Na okolišnoj razini usmjereni su na podizanje svijesti o važnosti očuvanja resursa, održivo upravljanje zaštićenim područjima i tradicijskim krajobrazima, projekte energetske učinkovitosti i obnovljive izvore energije, uvođenje kružnog gospodarenja otpadom te razvoj interpretacijskih centara. Na ekonomskoj razini usmjereni su na preobrazbu turističke i prometne infrastrukture, tematsko uređenje plaža, razvoj posebnih oblika turizma, podizanje kvalitete i diversifikaciju smještaja, izgradnju kongresnih kapaciteta i marina, brendiranje i marketinško pozicioniranje županije, zelenu i digitalnu transformaciju poslovanja, jačanje znanja i suradnje dionika, klstersko povezivanje i snažnije umrežavanje turizma s ostalim gospodarskim granama. Na prostornoj razini usmjereni su na izradu studija prihvatnog kapaciteta, poticanje održive gradnje i povećanje udjela zelenih površina, reguliranje i nadzor nekontrolirane izgradnje, osnaživanje provedbe prostornih planova, uređenje i širenje javnih zelenih prostora, pametna prometna rješenja, sustave *park and ride*, digitalno upravljanje posjetima i disperziju turističkih tokova prema manje opterećenim lokalitetima. Cjelokupni sustav ciljeva, mjera i aktivnosti počiva na pretpostavci sinergijskog, participativnog upravljanja, u kojem županija, jedinice lokalne samouprave, turističke zajednice, privatni sektor, obrazovne i znanstvene institucije te lokalno stanovništvo zajednički sudjeluju u planiranju, provedbi i sustavnom praćenju pokazatelja, kako bi se vizija održive, konkurentne, inkluzivne i cjelogodišnje turističke destinacije do 2029. godine mogla ostvariti na uravnotežen i mjerljiv način.

Smjernice i preporuke za dionike razvoja turizma Zadarske županije (poglavlje 6) operacionaliziraju sustav ciljeva i razvojni smjer definiran *Planom upravljanja destinacijom*, usmjeravajući djelovanje svih razina, županije, jedinica lokalne samouprave, turističkih zajednica i ostalih dionika, prema održivom, konkurentnom i cjelogodišnjem razvoju. Na razini Zadarske županije i JLS naglasak je na stvaranju preduvjeta za razvoj turizma kroz unapređenje turističke, prometne i komunalne infrastrukture, prilagodbu prostora i usluga osobama s invaliditetom, održivo upravljanje kulturnom baštinom, poticanje investicija i kvalitativnu preobrazbu smještajne i ukupne turističke ponude, jačanje obrazovnog sustava i zadržavanje

kadrova, te razvoj participativnog modela upravljanja u kojem se lokalna zajednica, gospodarski sektor i udruge uključuju u planiranje, provedbu i praćenje politika. Turističke zajednice, s TZ Zadarske županije, usmjeravaju se s dominantno promotivne uloge prema integriranom destinacijskom menadžmentu, prema koordiniranju razvoja integralnih proizvoda i tematskih ruta, usklađivanju brenda i komunikacijskih aktivnosti na svim razinama, poticanju edukacije i umrežavanja dionika, provođenju mjerenja učinaka turizma i pokazatelja održivosti te unapređenju zelene i digitalne transformacije destinacije. Privatni sektor, strukovne udruge, komore, obrazovne i znanstvene institucije, nevladine organizacije, lokalna zajednica, iznajmljivači, investitori i mediji, pozicionirani su kao ključni partneri u podizanju kvalitete i diferencijaciji ponude, odgovornom korištenju prirodne i kulturne baštine, implementaciji digitalnih i zelenih rješenja, sudjelovanju u sustavu participativnog upravljanja te jačanju sigurnosti, otpornosti i kvalitete života lokalnih stanovnika. Smjernice za upravljanje održivim razvojem naglašavaju potrebu za centraliziranom, ali otvorenom i dvostrano usmjerenom koordinacijom (TZ ZŽ i Županija), utemeljenom na istraživanju tržišta, sustavnom prikupljanju i korištenju podataka, kontinuiranoj edukaciji i transferu znanja. Inoviranje marketinške strategije županije, u okviru postojećeg brenda *Say Yes to Everything*, usmjerava se na jačanje prepoznatljivosti ključnih turističkih proizvoda (*outdoor*, nautički, ruralni, eno-gastro, kulturni, ekoturizam, *MICE*), produljenje sezone, podizanje digitalne vidljivosti i usklađenosti komunikacije svih TZ-ova, razvoj partnerstava i promociju autentičnih, održivih iskustava koja ne opterećuju dodatno prostor. Time se osigurava da strateški ciljevi održivosti, otpornosti i inovativnosti budu dosljedno prevođeni u konkretne marketinške aktivnosti i projekte na terenu, čime se učvršćuje konkurentnost Zadarske županije na sve dinamičnijem turističkom tržištu te osigurava usklađenost lokalnih i regionalnih politika s nacionalnim strateškim okvirom razvoja turizma do 2030. godine.

Popis projekata (poglavlje 7) u okviru *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* predstavlja operativnu okosnicu provedbe misije, vizije i strateškog pravca razvoja održivog turizma. Projekti su izravno povezani sa sustavom ciljeva, mjerama i aktivnostima te posebno s pokazateljima održivosti na razini destinacije, pri čemu obuhvaćaju sve četiri dimenzije održivog razvoja - društvenu, okolišnu, ekonomsku i prostornu. U fokusu su projekti koji pokrivaju područja više turističkih zajednica jedinica lokalnih samouprava ili parkova prirode (projekti jedinica lokalnih samouprava su sastavni dijelovi planova upravljanja destinacijom na razini jedinica lokalnih samouprava), s jedne strane, projekti usmjereni na smanjenje sezonalnosti i jačanje prometne dostupnosti (npr. uvođenje cjelogodišnjih linija zračnog prijevoza, *Island Hopping*), a s druge, projekti usmjereni na očuvanje i održivu valorizaciju prirodne i kulturne baštine (*Velebit u beskraju*, sustav video nadzora i sidrišta u *PP Telašćica*, poučna staza *Koracima tradicije*, *Tragovima prošlosti*). Uz njih, gastronomski koncept *Senses of Archipelago* dodatno naglašava važnost lokalne proizvodnje, kratkih lanaca opskrbe i brendiranja autohtonih doživljaja, dok projekti poput desalinizatora u uvali Mir ili razvoj zelenog prijevoza snažno doprinose zelenoj i energetskej tranziciji. Projekti obuhvaćaju ključne prostorne cjeline Zadarske županije, otočni prostor, obalni pojas, zaštićena područja prirode te ruralna područja i time doprinose uravnoteženijoj prostornoj distribuciji turističkog prometa i koristi od turizma.

Usvajanje *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* predstavlja strateški iskorak prema cjelogodišnjem, odgovornom i tržišno prilagođenom modelu turizma, temeljenom na načelima četiri stupa održivog razvoja. Plan donosi Županijska skupština na prijedlog TZ Zadarske županije, uz sudjelovanje ključnih dionika,

znanstvenih institucija, turističkog sektora, lokalne samouprave i šire javnosti, što osigurava participativan, usklađen i transparentan proces upravljanja destinacijom. Provedba *Plana* zahtijeva koordinirano djelovanje TZ Zadarske županije, županije, gradova i općina, turističkih zajednica lokalne razine, lokalnog stanovništva, gospodarskog sektora te razvojnih agencija, s ciljem unapređenja turističke ponude, jačanja inovacija, produljenja sezone, diversifikacije sadržaja i očuvanja prirodnih resursa. *Plan* ima razvojnu ulogu te podupire stvaranje autentičnih, specijaliziranih i visokovrijednih iskustava posjetitelja, istodobno povećavajući koristi za lokalnu zajednicu i gospodarstvo. Njegova provedba i nadzor temelje se na sustavnom mjerenju indikatora održivosti, prikupljanju podataka, praćenju tržišnih trendova i analizi zadovoljstva turista i stanovnika. Prednost *Plana upravljanja destinacijom za područje Zadarske županije do 2029. godine* očituje se u strateškom povezivanju nacionalnih prioriteta i lokalnih razvojnih potreba, u jasnim smjernicama za djelovanje te u sustavima praćenja koji omogućuju kontinuirano unaprjeđenje. Provedba ovog *Plana* doprinosi stvaranju otpornije, održivije i konkurentnije destinacije, čime se postavljaju temelji za dugoročnu kvalitetu života stanovnika i prepoznatljivost Zadarske županije kao značajne turističke regije Hrvatske.

LITERATURA

- Arriva Hrvatska (2025). *Zadar*. <https://www.arriva.com.hr/hr-hr/dalmacija/zadar#top> (Pristupljeno 2.6.2025.)
- Čistoća d.o.o. (2025). *Mobilno reciklažno dvorište – raspored*. <https://www.cistoca-zadar.hr/usluge-2/mobilno-reciklazno-dvoriste--raspored-61/> (Pristupljeno 10.6.2025.)
- Državni zavod za statistiku (2025). *Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma* (BS_TU18_11) https://web.dzs.hr/PxWeb/pxweb/hr/Turizam/Turizam_Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20i%208dkog%20turizma/BS_TU18_11.px/table/tableViewLayout1/ (Pristupljeno 11.10.2025.)
- Hendal (2024). *Zadovoljstvo, motivacija i navike gostiju*. Turistička zajednica Zadarske županije.
- Hrvatska gorska služba spašavanja (2025). *Stanica Zadar*. <https://www.hgss.hr/stanica-zadar> (Pristupljeno 16.6.2025.)
- Hrvatska turistička zajednica (2024). *Red letenja hrvatskih zračnih luka u sezoni "ljetno 2024."* https://www.htz.hr/sites/default/files/2024-11/Pregled%20izravne%20zrakoplovne%20povezanosti%20Hrvatske_ljetno%202024.pdf (Pristupljeno 23.5.2025.)
- Hrvatska turistička zajednica (2025). *Profili tržišta*. <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/profili-trzista> (Pristupljeno 24.5.2025.)
- Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara (HUPT) i Hrvatska turistička zajednica (2024). *Plaže za osobe s invaliditetom na Jadranu*. https://www.htz.hr/sites/default/files/2024-03/HUPT-Plaze-za-osobe-s-invaliditetom_spreads-compressed.pdf (Pristupljeno 16.6.2025.)
- Inovativni Zadar (2025). *Bežična mreža grada Zadra*. <https://www.inzad.hr/hr/ict/bezicna-mreza-grada-zadra> (Pristupljeno 9.5.2025.)
- Inovativni Zadar (2025). *Internet of Things mreža*. <https://www.inzad.hr/hr/ict/internet-of-things-mreza> (Pristupljeno 26.5.2025.)
- Inovativni Zadar (2025). *ZUM (projekt)*. <https://www.inzad.hr/hr/projekti/zum> (Pristupljeno 26.5.2025.)
- Institut za turizam (2018). *Glavni plan razvoja turizma Splitsko-dalmatinske županije (2017.–2027.) sa strateškim i operativnim planom marketinga turizma*.
- Institut za turizam (2024). *Indeks turističke razvijenosti*. <https://www.itzg.hr/hr/itr> (Pristupljeno 21.7.2025.)
- Jadrolinija d.d. (2025). *Pretraživanje reda plovidbe / kupnja karata*. <https://www.jadrolinija.hr/hr/pretrazite-kupite-kartu> (Pristupljeno 23.5.2025.)
- Komunalac Biograd na Moru (2025). *Dokumentacija o nabavi za projekt Rivijera Biograd, sufinanciran iz sredstava Europske unije*. <https://komunalac.com/dokumenti/prethodno-savjetovanje/Tehnicke-specifikacije.pdf> (Pristupljeno 10.6.2025.)
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2025). *Zadarska županija. Hrvatska enciklopedija* (mrežno izdanje). <https://www.enciklopedija.hr/clanak/zadarska-zupanija> (Pristupljeno 24.5.2025.)
- Liburnija d.o.o. Zadar (2025). *Red vožnje: prigradski prijevoz*. <https://liburnija-zadar.hr/prigradski-prijevoz/> (Pristupljeno 2.6.2025.)
- Liburnija d.o.o. Zadar (2025). *Red vožnje: prijevoz na otocima*. <https://liburnija-zadar.hr/prijevoz-na-otocima/> (Pristupljeno 2.6.2025.)

- Lider Media (2025). *Većina hotelijera blago optimistična za 2025., ali brine rast troškova.* <https://lidermedia.hr/tvrtke-i-trzista/vecina-hotelijera-blago-optimisticna-za-2025-ali-brine-rast-troskova-162516> (Pristupljeno 10.5.2025.)
- Lučka uprava Zadar (2025). *Putnička luka Zadar (Poluotok) – lučka područja.* <https://www.port-authority-zadar.hr/lucka-podrucja/putnicka-luka-zadar-poluotok/> (Pristupljeno 23.5.2025.)
- Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske (2025). *Zadarska županija.* <https://invest.zadra.hr/hr/zone-investiranja/vjetroelektrane> (Pristupljeno 12.6.2025.)
- Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2025). *Samoupravni djelokrug općine, grada i županije.* <https://mpudt.gov.hr/korisne-informacije/iz-djelokruga/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava-24398/samoupravni-djelokrug-opcine-grada-i-zupanije-24399/24399?lang=hr> (Pristupljeno 7.10.2025.)
- Ministarstvo turizma i sporta. (2024). *Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom.* https://mint.gov.hr/UserDocImages/2024_dokumenti/240927_pravni_smjernice.pdf (Pristupljeno 17.5.2025.)
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2025). *Policijska uprava zadarska.* <https://policija.gov.hr/policijske-uprave/iii-kategorija/policijska-uprava-zadarska/144> (Pristupljeno 16.6.2025.)
- Narodne novine (2024). *Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24)*
- Narodne novine (2017). *Zakon o pružanju usluga u turizmu (NN 130/17).*
- Narodne novine (2021). *Naredba o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 7/2021, 24/2021).*
- Narodne novine (2021). *Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi (NN 136/2021).*
- Narodne novine (2023). *Zakon o turizmu (NN 156/23).*
- nPerf (2025). *Hrvatski Telekom Mobile – download (map).* <https://www.nperf.com/en/map/HR/-/7915.Hrvatski-Telekom-Mobile/download?ll=20&lg=0&zoom=3> (Pristupljeno 10.6.2025.)
- Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (2025). <https://registar.kulturnadobra.hr/#/> (Pristupljeno 24.5.2025.)
- Službeni glasnik Zadarske županije (2025). *Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije. (2023). Prostorni plan Zadarske županije., br. 02/01, 06/04, 02/05, 17/06, 03/10, 15/14, 14/15, 05/23, 06/23.*
- Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti (2024). *Istraživanje stavova turista o stanju i potrebama razvoja turizma Zadarske županije*
- Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije (2023). *Program rada za 2024. godinu.* www.visitsplit.com (Pristupljeno 20.6.2025.)
- Turistička zajednica Zadarske županije (2024). *Komunikacijske aktivnosti – izvješće o izvršenju programa rada za 2024. godinu.* https://www.zadar.hr/datastore/filestore/10/lzvjesce_o_izvrsenju_programa_rada_2024.pdf (Pristupljeno 4.6.2025.)
- Turistička zajednica Zadarske županije (2025). *Doživljaji.* <https://www.zadar.hr/hr/doziviljaji> (Pristupljeno 21.5.2025.)
- Turistička zajednica Zadarske županije (2025). *Zadar Region Report 1.1.2024.–31.12.2024.* <https://www.zadar.hr/hr/o-nama/pristup-informacijama> (Pristupljeno 19.7.2025.)
- UN Tourism (2025). *Accessible tourism.* <https://www.unwto.org/accessibility> (Retrieved May 26, 2025)
- Zadarska županija (2021). *Plan razvoja otoka Zadarske županije 2021.–2027.: Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021.–2027. (dodatak Plana razvoja Zadarske županije 2021.–2027.).*

- Zadarska županija (2025). *Javni poziv za sufinanciranje izgradnje sunčane elektrane za proizvodnju električne energije u kućanstvima za vlastitu potrošnju na području Zadarske županije za 2025. godinu.* <https://www.zadarska-zupanija.hr/javni-pozivi-i-potpore/javni-pozivi-i-potpore-u-tijeku/item/2844-javni-poziv-za-sufinanciranje-izgradnje-suncane-elektrane-za-proizvodnju-elektricne-energije-u-kucanstvima-,-za-vlastitu-potrosnju-na-podrucju-zadarske-zupanije-za-2025-godinu> (Pristupljeno 12.6.2025.)
- Zadarska županija (2025). *Kulturno–povijesna baština.* <https://www.zadarska-zupanija.hr/o-nama/kulturno-%E2%80%93povijesna-ba%C5%A1tina> (Pristupljeno 24.5.2025.)
- Zračna luka Zadar (2025). *Radovi na zgradi terminala.* <https://www.zadar-airport.hr/radovi-na-zgradi-terminala> (Pristupljeno 23.5.2025.)
- Zračna luka Zadar (2025). *Statistika prometa.* <https://www.zadar-airport.hr/statistika-prometa> (Pristupljeno 23.5.2025.)
- Županijska uprava za ceste Zadarske županije (2025). *Lokalne ceste.* <https://www.zuc-zadar.hr/ceste/lokalne-ceste> (Pristupljeno 21.6.2025.)
- Županijska uprava za ceste Zadarske županije. (n.d.). *Županijske ceste.* <https://www.zuc-zadar.hr/ceste/%C5%BEupanijske-ceste/> (Pristupljeno 21.6.2025.)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Uključeni dionici u izradu Plana upravljanja destinacijom	3
Tablica 2: Profil turizma Zadarske županije	3
Tablica 3: Broj objekata prema vrstama	9
Tablica 4: Turistički promet Zadarske županije (2019.–2024.)	10
Tablica 5: Dolasci i noćenja prema tržištima za period 1.1.2024. - 31.12.2024.....	11
Tablica 6: Outdoor/ aktivni turizam.....	35
Tablica 7: Nautički turizam	36
Tablica 8: Enogastronomski turizam.....	38
Tablica 9: Poslovni / MICE turizam	38
Tablica 10: Odmorišni turizam.....	40
Tablica 11: Ekoturizam.....	41
Tablica 12: Ruralni turizam	42
Tablica 13: Kulturni turizam.....	43
Tablica 14: Ključni pokazatelji zadovoljstva i održivosti	47
Tablica 15: Sažetak pokazatelja	49
Tablica 16: Sažetak ključnih nalaza istraživanja gospodarskih subjekata u turizmu Zadarske županije.....	50
Tablica 17: Popis obveznih pokazatelja održivosti s pregledom ustanovljenih vrijednosti po pokazateljima za 2024. godinu.....	53
Tablica 18: Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	54
Tablica 19: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	55
Tablica 20: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	55
Tablica 21: Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom.....	55
Tablica 22: Broj organiziranih turističkih ambulanti	56
Tablica 23: Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju).....	56
Tablica 24: Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	57
Tablica 25: Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	57
Tablica 26: Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije.....	58
Tablica 27: Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika	58
Tablica 28: Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja	58
Tablica 29: Prosječna duljina boravka turista u destinaciji.....	59
Tablica 30: Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	59
Tablica 31: Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	59
Tablica 32: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija.....	60
Tablica 33: Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom.....	61
Tablica 34: Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS.....	61
Tablica 35: Popis specifičnih pokazatelja održivosti s pregledom ustanovljenih vrijednosti po pokazateljima za 2024. godinu.....	61
Tablica 36: Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva	63
Tablica 37: Udio stanovnika koji imaju pozitivno odnosno negativno mišljenje o utjecaju turizma na identitet mjesta	64
Tablica 38: Udio stanovnika pod umjerenim ili visokim stresom od turizma	64
Tablica 39: Promjena broja stanovnika u zadnjih pet godina u odnosu na promjenu broja turističkih noćenja..	64
Tablica 40: Postotak ponovljenih/stalnih turista u smještajnim objektima destinacije	65
Tablica 41: Javno dostupne informacije o atrakcijama u turističkim i informativnim centrima.....	65

Tablica 42: Ukupan broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji po mjesecima (Broj kaznenih djela i prekršaja prijavljenih policiji po mjesecima u odnosu na broj ostvarenih noćenja lokalnih stanovnika i turista)	65
Tablica 43: Sigurnosne mjere kao što su stanice prve pomoći na plažama/lokalitetima turističkih atrakcija	66
Tablica 44: Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode	66
Tablica 45: Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja	66
Tablica 46: Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje	67
Tablica 47: Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta	67
Tablica 48: Postotak turista i jednodnevnih posjetitelja koji koriste različita prometna sredstva za dolazak na odredište	68
Tablica 49: Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije	68
Tablica 50: Stopa popunjenosti u komercijalnim smještajnim kapacitetima (mjesečno i godišnje)	68
Tablica 51: Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima	69
Tablica 52: Javno dostupan plan odgovora na krize i izvanredne situacije koji razmatra sektor turizma	69
Tablica 53: Broj kuća i stanova za odmor na 100 objekata u kojima se stalno živi	70
Tablica 54: Smjernice, propisi i/ili politike koje se odnose na održivo korištenje prostora	70
Tablica 55: SWOT analiza turizma Zadarske županije	72
Tablica 56: Marketinški potencijal ključnih turističkih proizvoda Zadarske županije	101
Tablica 57: Povezanost marketinške strategije s ciljevima Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine	102
Tablica 58: Projekt 1. Uvođenje cjelogodišnjih aviolinija prema Zadru (2026.-2030.)	104
Tablica 59: Projekt 2. Velebit u beskraju	106
Tablica 60: Projekt 3. Uspostava sustava video nadzora u Parku prirode Telašćica	108
Tablica 61: Projekt 4. Uspostava sustava sidrišta u Parku prirode Telašćica	109
Tablica 62: Projekt 5. Izgradnja desalinizatora za potrebe vodoopskrbe uvale Mir u Parku prirode Telašćica	111
Tablica 63: Projekt 6. Poučna staza Koracima tradicije	112
Tablica 64: Projekt 7. Island Hopping	113
Tablica 65: Projekt 8. Senses of Archipelago	115
Tablica 66: Projekt 9. Tragovima prošlosti	117

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Promet u nautičkom turizmu 2019. - 2024.....	10
Grafikon 2: Udio ostvarenih noćenja po vrsti smještajnih objekata 2024.....	12
Grafikon 3: Noćenja i dolasci po mikrodestinacijama Zadarske županije 2024.....	13
Grafikon 4: Struktura ugostiteljske ponude Zadarske županije.....	14
Grafikon 5: Usporedba smještajnih kapaciteta u broju ukupnih ležajeva Zadarske i Splitsko-Dalmatinske županije (2024.)	28

PRILOZI

Prilog 1. Izvještaj - Zadovoljstvo turista boravkom u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva turista

Prilog 2. Izvještaj - Zadovoljstvo lokalnog stanovništva u Zadarskoj županiji i Upitnik za istraživanje zadovoljstva stanovnika

Prilog 3. Izvještaj - Identificiranje izazova i potencijala za implementaciju i razvoj održivih praksi i Upitnik za anketiranje gospodarskih subjekata

Prilog 4. Integralna SWOT analiza